

Dagiti Aramid ti Naalumamay a Dios

Ti Nadayag a Panagraniag ti Baro nga Aldaw

Maipapan iti Ugali ti Dios

Dagiti Aramid ti Naalumamay a Dios

Ti Nadayag a Panagraniag ti Baro nga Aldaw

Maipapan iti Ugali ti Dios

Ti Kaso para iti Di Naranggas a Dios:

Maysa a Panagadal a Mangkarit Kadagiti Di umiso a

Kapanunotan

Maipapan iti Dios ken Mangitukon iti Makaparegta nga

Alternatibo a Panangmatmat

Jay A. Schulberg

Copyright © 2017 Jay A. Schulberg

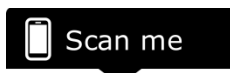
Amin a karbengan ket naisagana. Awan ti paset daytoy a libro a mabalin nga usaren wenno mapaadu babaen ti aniaman a pamay-an, grapiko, elektroniko, wenno mekanikal, agraman ti panagkopia, panagrekord, panag-tape wenno babaen ti aniaman a sistema ti panagala iti pagidulinan iti impormasion no awan ti naisurat a pammalubos ti autor malaksid no adda dagiti ababa a naadaw a sasao a naiparang kadagiti kritikal nga artikulo ken repaso.

Scripture quotations are taken from the King James Version of the Bible.

Imprenta ni

Fatheroflove.info

I-download ti audiobook

June 2019

Table of Contents

Napanunotmo kadin?.....	5
Talaga Kadi a Napateg?.....	7
Ti Perpekto a Padron	9
Ti Gubuayan ti Biagtayo.....	11
Naaramid iti Ladawanna	14
Ti Nalaing a Mangallilaw	16
Ania ti Basol?.....	18
Apay nga Adda Diabo?.....	22
Ti Mangdadael nga Uleg.....	30
Ti Pannakautibo ni Job	34
No Apay a Di umiso ti Panagbasatayo iti Biblia.....	41
No Apay a Ditay Maawatan ti Dios.....	43
No Kasano a Mangdadael ti Dios	48
Ania ti Pungtot ti Dios?.....	50
No Kasano a Manggubat ti Dios.....	64
Sodoma ken Gomorra	67
Ania ngay ti Layus?.....	70
Ti Pammaneknek ti Krus	76
Saan a Tirano ti Dios.....	78
Ti Namarsua ken Manangsustiner Kadatayo.....	87
Kasanotayo a Maaddaan iti Biag nga Agnanayon?.....	93
Rumbeng Kadi nga Agbutengtayo iti Panangukom?	101
Ania ti Langa ti Panangukom ti Dios?.....	112
Napakumbaba a Dios.....	117
Ti Dios ket maysa nga Adipen, Saan nga Adipen nga Apo.....	120
Ay-ayatennaka ti Dios nga Awan Kondisionna.....	123
Ti Pagarian ti Dios.....	125
Ti Dios Itukonna Kadatayo ti Pudno a Wayawaya	130
Enkapsulasion	134

Pakauna Napanunotmo kadin?

Iti legal a pagsasao, ti didigra a maigapu nga interamente kadagiti puersa ti nakaparsuaan ken saan a nainkalintegan a malapdan ket matukoy kas aramid ti Dios. Masansan a karaman daytoy a ragup ti sasao kadagiti polisia ti seguro. Sadino ti nakaalaantayo iti kapanunotan a ti Dios ti makagapu kadagiti dakes a banag a mapasasamak iti lubongtayo? Arbitrario kadi nga ikeddengna no kaano ken sadino ti pakapasamakan dagiti pasamak a kas iti bagyo, ginggined, bagyo, layus, ken dadduma pay a natural a didigra? Adda kadi ar-aramiden ti Dios tapno mapasamak dagitoy a banag? Manipularenna kadi ti natural a lubong tapno iyegna ti tarigagayanna a pagbanagan? Ken apay a dina ad-adu ti aramidenna tapno malapdan ti panagsagaba iti lubongtayo? Kamaudiananna, ti kadi Dios ti makagapu iti kinaranggas a mabasatayo iti Biblia? Nagpatulong a mismo iti kinaranggas?

Mangitukon ti Biblia kadagiti sungbat kadagitoy a saludsod, ngem masapul a kitaentayo ti baba ti rabaw tapno masarakantayo dagitoy. Masapul met a situtuloktayo a dumngeg no ania ti ibagbaga ti Dios maipapan iti bagina ken no kasano ti panagtrabahona uray no karitenna dagiti patpatientayo maipapan kenkuana.

Sukimaten daytoy a libro ti kababalin ti Dios kas naipalgak iti Biblia —no ania dagiti aramidna ken, kas met laeng iti kinapateg, no ania dagitoy. Adu ti mamati nga ay-ayattentatayo ti Dios no surotentayo dagiti pagannurotanna ngem makapungtot iti dakes nga aramidtayo ken dusaenna dagidiay maikontra kadagiti diktarna. Ti panggep daytoy a panagadal ket tapno maipakita manipud iti Biblia a ti Dios ket saan a pulos a nagtignaya kas manangdadael no di ket kas maysa laeng a Namarsua, Mangsustiner, ken Mangisalikan.

Ngem ti sirib nga aggapu iti ngato ket umuna a nadalus,
kalpasanna natalna, naalumamay, ken nalaka a
maipakaasi, napno iti asi ken nasayaat a bunga, awan
panangidumduma, ken awanan panaginsisingpet.

—Santiago 3:17

1

Talaga Kadi a Napateg?

Apay nga napateg nga ammuen no ania ti Dios naipada? Napateg kadi no ania ti pampanunotentayo maipapan iti Dios? Adda kadi uray no panunotentayo a pulos ti maipapan kenkuana? Dagiti sungbat kadagitoy a saludsod ket adda iti mismo a pundasion ti amin a banag a maikari a maammuan. Ti patientayo maipapan iti Dios ken ti kababalinna ti mangikeddeng iti bukodtayo a kababalin—ket ti kababalintayo ket napatpateg ngem amin a material a kinabaknang nga itukon daytoy a lubong.

Kinuna ni Jesus, “Maysakami ken ni Amak” (Juan 10:30). Ti Dios Ama ken ti Anak ti Dios ket maymaysa ti panggepda—maymaysa ti kababalinda. Ti relasionda ket maysa a naan-anay a panagtutunos. Ideklara ti mannurat ti Hebreo a ni Jesus ket para iti Dios nga Ama “ti kinaraniag ti dayagna, ken ti nalawag a ladawan ti kinataona” (Heb. 1:3). Ti dayag ti Dios ket saan laeng a ti kinadayagna; isu ti kababalinna. Idi kiniddaw ni Moises iti Dios nga ipakitana kenkuana ti dayagna, limmabas ti Dios iti sango ni Moises ket inwaragawagna ti kababalinna:

Ni Yahweh, ni Yahweh a Dios, manangngaasi ken naparabur, mabayag ti panagituredna, ken aglaplapusanan iti kinaimbag ken kinapudno, Mangsalsalimetmet iti asi para iti rinibu, mamakawan iti kinadakes ken salungasing ken basol. (Ex. 34:6–7).

Ti panangam-ammo iti Dios kas iti talaga a kinataona ket makikappia kadatayo kenkuana. Daytoy a pannakaammo ket makaagas ken mangted iti biag. Denggem ti kinuna ni Jesus iti kararagna iti Amana: “Ket daytoy ti biag nga agnanayon, tapno maammuandaka a maymaysa a pudno a Dios, ken ni Jesu-Cristo,

nga imbaonmo” (Juan 17:3). Impakita ni Jesus babaen kadagiti sasao ken biagna nga eksakto no kasano ti Dios Ama. Kinunana, “Pudno, pudno, kunak kadakayo, Ti Anak ket awan ti maaramidanna manipud iti bagina, no di ket ti makitana nga araramiden ti Ama: ta aniaman nga aramidenna, dagitoy ket aramidenna met ti Anak” (Juan 5:19).

No ammotayo a kanayon a naayat ken asi ti Dios, maallukoytayo kenkuana buyogen ti ayat ken panagtalek. Maipasigurado kadatayo ti ayat ken naimbag a pagayatan ti Dios kadatayo iti amin a tiempo, agsipud ta saan a pulos nga agbaliw dagiti wagasna. Ideklara ti Dios iti Malakias 3:6, “Ta siak ni Jehova, diak agbaliw.” Saan nga agbaliwbaliw a kas kadatayo. Mabalintayo ti agbalin a naasi, naayat, ken managpanunot no la ket ta matratotayo a patas ken buyogen ti panagraem, ngem no masabettayo dagidiay mangdangran kadatayo, pagannayasantayo ti agpungtot ken kayattayo ti agibales. Saan a pulos a sumungbat ti Dios iti pungtot wenno buyogen ti panagibales.

Pasingkedan ti Sao ti Dios a saan nga agbaliw ni Jesus ken saan met nga agbaliw ti Ama: “Ni Jesu-Cristo ket isu met laeng idi kalman, ken ita nga aldaw, ken iti agnanayon” (Heb. 13:8). “Tunggal naimbag a sagut ken tunggal naan-anay a sagut ket aggapu iti ngato, ken bumaba manipud iti Ama dagiti silaw, a kenkuana awan ti panagbaliwbaliw, wenno anniniwan ti panagsubli” (Santiago 1:17). Ipasigurado met dagitoy a sasao nga awan ti naranggas a dasig ti naalumamay a Diostayo.

Ket ti Sao nagbalin a lasag, ket nagnaed kadakami, (ket nakitami ti dayagna, ti dayag a kas iti bugbugtong nga anak ti Ama,) napno iti parabur ken kinapudno. — Juan 1:14

2

Ti Perpekto a Padron

Iti puso ti Sermon iti Bantay, ited kadatayo ni Jesus ti perpekto a padron no kasano ti agbiag iti bumusbusor a lubong:

Nangngegyo a naibaga, Ayatem ti kaarrubam, ket guraem ti kabusormo. Ngem kunak kadakayo, Ayatenyo dagiti kabusoryo, bendisionanyo dagiti mangilunod kadakayo, aramidenyo ti naimbag kadagiti manggurgura kadakayo, ken ikararagyo dagiti siuulpit a mangus-usar kadakayo ken mangidadanes kadakayo; Tapno agbalinkayo nga annak ni Amayo nga adda sadi langit: ta isu pagsilnagenna ti initna kadagiti dakes ken kadagiti naimbag, ken mangitudo iti tudo kadagiti nalinteg ken kadagiti nakillo. Ta no ay-ayatenyo dagiti mangay-ayat kadakayo, ania ti gunggona? saan kadi a kasta met uray dagiti agsingsingir iti buis? Ket no agsaludokayo laeng kadagiti kakabsatyo, ania ti ad-adda nga aramidenyo ngem dagiti dadduma? saan kadi a kasta uray dagiti agsingsingir iti buis? Agbalinka ngarud a naan-anay a kas iti naan-anay ni Amayo nga adda sadi langit. (Mat. 5:43-48)

Ania ti isuro kadatayo daytoy a paset maipapan iti Dios? Kuna ni Jesus, “Ayatenyo dagiti kabusoryo,” ket sumurot iti, “Tapno agbalinkayo nga annak ni Amayo nga adda sadi langit,” ket inngudona iti, “Agbalinka ngarud a naan-anay, a kas iti naan-anay nga Amayo nga adda sadi langit.” Kidkiddawen ni Jesus kadatayo a tratuentayo dagiti kabusortayo a kas iti panangtrato ti Nailangitan nga Amatayo kadagiti kabusorna. Kayatna a maawatantayo a dagiti nangato a prinsipio nga insaadna iti sanganantayo iti Sermon iti Bantay ket maragpat laeng bayat a makitatayo dagitoy a nagtaud manipud iti Dios a mismo.

Iti biag ni Jesus, masarakantayo ti perpekto a pagtuladantayo no kasano a tratuen dagiti kabusortayo. Saanna a pulos naminsan a nagibales kadagidiay nangbasol kenkuana.

Manipud iti pannakaliput ken pannakatiliwna ayingga iti pannakailansana iti krus, idi kiniddawna a mapakawan dagiti manangidadanes kenkuana—“Ama, pakawanem ida, ta dida ammo ti ar-aramidenda” (Lucas 23:34)—ayat laeng ti impakitana.

Idi saan a naabrasi ni Jesus iti maysa a purok dagiti Samaritano, impagarup dagiti adalanna a da Santiago ken Juan a rumbeng a madadael ti purok babaen ti apuy: “Apo, kayatmo kadi nga ibilinmi ti apuy a bumaba manipud langit, ket puoranna ida, kas iti inaramid ni Elias? isalakan ida” (Lucas 9:54–56). Ti kasayaatan a wagas tapno maammuantayo no kasano ti Dios ket babaen ti panagadal iti biag ni Jesus. Saanna a pulos a nangpapatay iti asinoman wenno nangpangta nga aramidenna dayta. Saan a pulos a nasaktan ni Jesus ti asinoman. Saanna a pulos a kinondenar ti asinoman. Idi ni Felipe, iti biang dagiti adalan, kiniddawna ken Jesus nga ipakitana kadakuada ti Ama, insungbatna:

Nabayagen kadi a nakikaduaak kenka, ngem saannak kadi nga am-ammo, Felipe? ti nakakita kaniak nakitana ti Ama; ket kasano ngarud a kunaem, Ipakitam kadakami ti Ama? Saanka kadi a mamati nga addaak iti Ama, ken ti Ama adda kaniak? dagiti sasao nga ibagak kadakayo saanko nga ibagbaga ti bagik: ngem ti Ama nga agnanaed kaniak, aramidenna dagiti aramid. (Juan 14:9–10) .

Bayat ti panangrugitayo iti panagadal a mangkarit iti teolohikal a kasasaad, ikeddengtayo a pagtalinaeden dagiti sasao ni Jesus ken ti naan-anay nga ulidanna iti sango ti panunottayo.

3

Ti Gubuayan ti Biagtayo

Babaen ti sumagmamano nga umuna a pangibatayan a mangipasdek iti kinapudno a ti Dios ket kanayon a managayat, usigentayo dagiti aramid ti Dios iti Biblia a kasla kasungani dagiti prinsipio nga insuro ni Jesus. Iti libro ti Isaias, makasaraktayo iti nauneg a pannakaawat maipapan kadagiti wagas ken kapanunotan ti Dios:

Ta dagiti pampanunotko ket saan a pampanunoty, ken dagiti dalanyo saan met a dalanko, kuna ni Yahweh. Ta no kasano a nangatngato ti langlangit ngem iti daga, kasta met a nangatngato dagiti dalanko ngem dagiti dalanmo, ken dagiti pampanunotko ngem dagiti pampanunotmo. (Isa. 55:8-9) .

Dagiti wagas ken kapanunotan ti Dios ket awan patinggana a nangatngato iti panggep ken kababalin ngem dagiti wagas ken kapanunotantayo. Daytoy a depinido a kinapudno maipapan iti Dios ket narigat a maawatantayo. Iti determinasientayo a mangikalintegang iti bagitayo, panunotentayo a ti Dios ket kas kadatayo. Makapungtottayo, isu a panunotentayo a masapul nga agpungtot ti Dios a kas kadatayo. Matignaytayo nga agibales no madangrantayo, isu a pagarupentayo a masapul nga agpapada ti disposision ti Dios nga agibales no madangran. Sabali ti ibaga kadatayo ti Dios:

Inaramidmo dagitoy, ket nagulimekak; impagarupmo a siak a naan-anay a kas kenka: ngem tubngarenka, ket urnosek ida iti imatangmo. (Sal. 50:21) .

Idi pinarsua ti Dios ti lubongtayo, dina pinanggep nga agtignay a bukbukodna. Para iti saan a pannakairaman ti Dios iti

lubongtayo ket saan laeng a maikontra iti panggepna, kayatna a sawen a ti biag ket saan a mabalin nga agtultuloy iti planetatayo—“Ta kenkuana agbibiyag, ken aggarawtayo, ken addaantayo iti kinataotayo” (Aramid 17:28). Ti Dios ti mangsustiner kadatayo iti tunggal angestayoy.

Ti Dios ti Gubuayan ken Mangsustiner iti amin a biag. Nupay kasta, adda maysa a banag a makaisina kadatayo kenkuana—ti basol. Ngem ania ti basol? Masansan a panunotentayo ti basol kas dakes nga ar-aramidentayo wenno panangsalungasing kadagiti bilin ti Dios. Ti kapanunotan ket ti basol ket uray kasano ket mabalin a mabilang, a dadduma kadatayo ti addaan iti dakkel a kaadu dayta ken dadduma ti addaan iti saan a kas iti kaadu wenno uray pay bassit unay. Iti Biblia, maammuantayo a dagiti dakes nga ar-aramidentayo ket sintoma ti nauneg ti pannakaikapetna a sakit a natawidtayo amin kadagiti immuna a nagannaktayo. Daytoy a sakit ket panamati iti kinaulbod a ti Dios ket kitkitaenna ti bukodna a pagimbagan. Daytoy a kinaulbod ti diablo ket naipatawid iti natauan a puli iti minuyongan ti Eden, ket binaliktadna ti ladawantayo iti Dios sipud idin.

Idi pinarsua ti Dios da Adan ken Eva ken inkabilna ida iti minuyongan, naikkan ida iti maysa a restriksion —ken maysa laeng:

Ket ni Yahweh a Dios binilinna ti tao, a kunkunana, Iti tunggal kayo iti minuyongan mabalinmo a kanen a siwayawaya: Ngem iti kayo ti pannakaammo iti naimbag ken dakes, saanmo a kanen ti bunga daytoy: ta iti aldaw a pannanganmo iti dayta, sigurado a mataykanto. (Gen. 2:16–17)

Nalaka a maawatan no apay nga inkabil ti Dios ti “kayo ti biag” (Gen. 2:9) iti minuyongan, ngem narigat nga apresiantayo no apay nga inkabilna “ti kayo ti pannakaammo

iti naimbag ken dakes” iti dayta a perpekto nga aglawlaw. Iti damo a panangpanunot, mabalin a makitatayo ti kaadda dayta a kayo, nga addaan iti pakdaar a maibusor iti pannangan manipud iti dayta, kas awis iti didigra.

4

Naaramid iti Ladawanna

Iti Genesis masarakantayo ti tawidtayo: “Ket kinuna ti Dios, Pagbalinenta ti tao iti ladawanta, kas kaaspingta: ... Iti kasta ti Dios pinarsuana ti tao iti ladawanna, iti ladawan ti Dios pinarsuana isuna, pinarsuana ida itilalaki ken babai” (Gen. 1:26–27). Ania ti kaipapanan ti pannakaaramid iti ladawan ti Dios, ken ania ti ladawan ti Dios? Matakuatantayo no ania ti ladawan ti Dios inton makasaraktayo iti depinasion a mangiladawan no siasino ti Dios. Masarakan ti eksakto a depinasion iti 1 Juan 4:8 : “Ti Dios isu ti ayat.” Paliwenyo ta saan laeng nga ibaga ti bersikulo ti “Naayat ti Dios,” a kasla ti ayat ti maysa kadagiti adu a kababalinna, no di ket kunana laeng, “Ti Dios ket ayat.” Aniaman a sabali pay a mabalintayo a maammuan maipapan iti Dios ket masapul a maitunos iti daytoy a depinasion. Gapuna, no kasano a ti Dios ket perpekto, nainkalintegangan a maikonklusientayo a ti ayat ti Dios ket masapul a perpekto met, nga awan ti uray sangkabassit a bukod a pagimbagan. Maysa pay, masapul a di agbaliw ti ayatna kas iti di agbaliw.

No naaramidntayo iti ladawan ti Dios, ngarud masapul a pinarsuatayo ti Dios tapno mapasarrantayo ti ayat. Ita ti ayat, nga agbalin nga ayat, ket saan a mabalin a madiktaran wenno iti aniaman a pamay-an mapilit. Siwayawaya laeng a maited dayta kas pagpilian. Nalaka a maawatan daytoy no panunotentayo ti maysa a tao a mabisin iti ayat nga addaan iti karga a paltog a naglugan iti bus ken agkidkiddaw iti ayat kadagiti pasahero nga agpegpeggad iti ipapatay. Mangpataud kadi daytoy a pamay-an iti ayat?

Ipapantayon a padasentayo ti saan unay a nainget a pamayan ti pananggun-od iti ayat babaen ti panangaramid iti robot a naiprograma a mangibaga iti “Ay-ayatenka” inton umaytayo iti sanganan dayta. Agresulta kadi daytoy iti makapnek ken

addaan kaipapanan a relasion a naibatay iti ayat? Mabalín kadi nga agrabaho para iti Dios dagitoy a pamay-an, a mapaay a mangpatalged iti ayat kadatayo?

Agsublitaayo iti minuyongan ti Eden ken dayta makariro a maiparit a kayo. No saan nga inaramid ti Dios dayta a kayo, posible ngata nga agayat ti sangatauan kas iti panagayat ti Dios? Ta ti ayat, tapno agbalin nga ayat, kalikagumanna a siwayawaya a maited. Tapno siwayawaya a maited ti ayat, masapul met nga addaantayo iti wayawaya a saan nga agayat. Kanayon a pili ti ayat; saan a maibilin wenno mapilit ti ayat.

No pinarsua koma ti Dios dagiti immuna a nagannaktayo ket inkabilna ida iti hardin a di nangipaay iti sumagmamano a makita a wagas a mabalinda koma a pilien ti saan nga ayaten ken agtalek kenkuana, saan koma a posible nga agayatda a kas iti panagayat ti Dios a mismo. No kasano a ti Dios ti Gubuayan ti biagtayo, isu met ti Gubuayan ti napudno nga ayattayo—di agsisina ti biag ken ayat. Ti pannakaparsua iti ladawan ti Dios ket mangted iti potensial ti tunggal maysa kadatayo nga agbalin a naayat a gayyem ti Namarsua kadatayo.

Saan nga inkabil ti Dios ti kayo ti pannakaammo iti naimbag ken dakes nga addaan iti restriksion a mangiparit iti pannangan manipud kadagiti sangana kas arbitrario a pannubok iti panagtulnogyayo kenkuana, no di ket kas pammatalged nga ipatpategna unay ti wayawayatayo nga agpili isu a situtulok nga agrisgo a mabalintayo a pilien ti tallikudan kenkuana. Inton maawatantayo ti rason no apay nga inkabil ti Dios ti maiparit a kayo iti minuyongan, saantayo nga akusaran kas maysa a diktador nga agserserbi iti bagina. Nupay kasta, adda maysa a sisasagana a mangakusar iti Dios iti dayta a mismo a banag.

5

Ti Nalaing a Mangallilaw

Ita, ad-adda a nasikap ti uleg ngem iti aniaman nga animal iti tay-ak nga inaramid ni Yahweh a Dios. Ket kinunana iti babai, Wen, kinuna kadi ti Dios, Dikayto mangan iti tunggal kayo iti minuyongan? Ket ti babai kinunana iti serpiente, Mabalinmi ti mangan iti bunga dagiti kayo iti minuyongan: Ngem ti bunga ti kayo nga adda iti tengnga ti minuyongan, kinuna ti Dios, Dikayto mangan iti dayta, ken dikayto sagiden, di la ket ta mataykayo. Ket ti uleg kinunana iti babai, Saankayto a matay: Ta ammo ti Dios nga iti aldaw a pannanganyo iti dayta, maluktanto dagiti matayo, ket agbalinkayto a kasla didiosen, nga ammoyo ti naimbag ken dakes.

—Genesis 3:1–5, (nainayon ti panangipaganetget)

Umuna, ikeddengtayo ti kinasiasino daytoy agsasao nga uleg. Siasino daytoy nga uleg? “Ket naibelleng ti dakkell a dragon, daydi lakay nga uleg, a naawagan iti Diablo, ken Satanas, a mangallilaw iti intero a lubong: isu naitapuak ditoy daga, ket naibelleng dagiti anghelna a kaduana” (Apoc. 12:9). Saan laeng a makisarsarita ni Eva iti nasaririt nga uleg, no di ket ken Satanas —ti mismo nga apo a manangallilaw.

Ti uleg babaen ti di madmadlaw a panangipasimudaag inakusaranna ti Dios a nagulbod kada Adan ken Eva ken nangilimed kadakuada iti maysa a banag a naimbag. Maysa pay, no basta kanenda ti bunga, maluktan dagiti matada, ket agbalinda a kas “didios, nga ammoda ti naimbag ken dakes.” Siasino ti pinili ti babai a mamati, Dios wenno ni Satanas?

Ket idi nakita ti babai a ti kayo ket nasayaat a taraon, ken makaay-ayo kadagiti mata, ken maysa a kayo a

matarigagayan a mangpasirib iti maysa, innalana ti bungana, ket nangan, ket intedna met iti asawana a kaduana; ket talaga a nangan. Ket naluktan dagiti matada a dua, ket naammuanda a lamolamoda; ket nagdaitda kadagiti bulong ti higos, ket nagaramidda iti bagbagida kadagiti apron. Ket nangngesda ti timek ni Jehova a Dios a magmagna iti minuyongan iti nalamiis nga aldaw: ket ni Adan ken ti asawana naglemmengda iti sangoanan ni Jehova a Dios iti tengnga dagiti kayo iti minuyongan. Ket ni Jehova a Dios inayabanna ni Adan ket kinunana kencuana, Sadino ti ayanmo? (Gen. 3:6-9) .

Idi nangan da Adan ken Eva manipud iti maiparit a kayo, naluktan dagiti matada (nagbalinda a managpanunot iti bagida), ket inkagumaanda nga ilemmeng ti bagbagida iti Dios. Ania ti sungbat ti Dios? Immay nagsapul kadakuada. Dagiti immuna a sasaona ket, “Sadino ti ayanmo?” Sinapulna ti panagkappia dagiti naisina itan nga annakna.

Ta immay ti Anak ti Tao a mangsapul ken mangisalakan iti napukaw.

—Jesus (Lucas 19:10)

6

Ania ti Basol?

Ita, agsublitayo iti saludsod: ania ti basol? Tapno mabirokan ti umiso a depinasion, napateg nga umuna nga ilasintayo no ania ti eksakto a nagbiddut iti “kayo ti pannakaammo iti naimbag ken dakes.” Iti Genesis 3:6, nakita ti babai ti tallo a matarigagayan a galad ti kayo:

1. “Nasayaat a taraon ti kayo.” Iti rabaw mabalin nga agparang a pudno daytoy, no saan a gapu iti kinapudno a maiparit ti kayo kas gubuyan ti taraon. Saan a ti mismo a bunga ti parikut no di ket kitkitaen itan ti babai a kas nasayaat.

2. Ti kayo ket “makaay-ayo kadagiti mata.” Amin a pinarsua ti Dios iti minuyongan ket perpekto, ngarud ti kayo ket kinapudnona “makaay-ayo kadagiti mata.” Nakita ti babai ti maysa pay a matarigagayan a galad ti kayo.

3. “Maysa a kayo a tinarigagayanna a masirib ti maysa.” Talaga? Adda kadi mistiko a galad daytoy a kayo? Husto kadi ti uleg? Talaga kadi a matarigagayan ti kaadda ti pannakaammo iti naimbag ken dakes? Ket ania ti kaipapanan ti kaadda ti pannakaammo iti naimbag ken dakes? Ti kadi pananggun-od laeng iti impormasion?

Agngudo ti bersikulo iti “innalana ti bungana, ket nangan, ket intedna met ken lakayna a kaduana, ket nangan.” Masansan a maawatan a daytoy ti umuna a basol ti sangatauan, ngem ania ti basol? Ania ti immuna—ti pannangan iti bunga wenno panamati iti kinaulbod ti uleg maipapan iti Dios?

Ti kangrunaan a parikut ket idi pasien ni Eva ti kinaulbod ti uleg nga agimbubukodan nga ilinged ti Dios kadakuada ti maysa a banag a naimbag. Ti basol ket saan laeng a ti aramid a mismo, a kasla ti basol ket maysa a mabilang a substansia. Ti basol, iti kangrunaanna, ket maysa a patolohiko a kasasaad ti panunot a mangmatmat iti Dios kas maysa a managimbubukodan ket iti kasta dina kabaelan ti agtalek kenkuana.

Mabalin a maidilig ti basol iti sakit. Iti sakit adda ti kangrunaan a makagapu a kas iti impeksion ti bakteria, metaboliko a sakit, wenno di panagandar ti sistema ti imiunidad. Dagitoy a kangrunaan a pakaigapuan ket agresulta iti maysa wenno ad-adu pay a sintoma: gurigor, panagulaw, ut-ot, panagulaw, panagbannog, ken dadduma pay. Iti basol, ti kangrunaan a makagapu ket ti panamati iti kinaulbod maipapan iti Dios ken, kas resultana, iyadayotayo ti bagitayo kenkuana a ti ayatna ket naisentro iti sabali. Dagiti makinruar a basoltayo (dagiti sintoma) ket resulta ti panamati a ti Dios ket agserserbi iti bagina (ti patolohiko a pakaigapuan). Ni Jesus, iti pannakisaritana kadagiti eskriba ken Fariseo, inusarna daytoy nga analogy ti basol a maysa a sakit a kasapulan ti pannakaagas:

Ket idi nakita dagiti eskriba ken Fariseo a makipangan kenkuana a kadua dagiti agsingsingir iti buis ken managbasol, kinunada kadagiti adalanna, Kasano a makipangan ken uminum a kaduana dagiti agsingsingir iti buis ken managbasol? Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana kadakuada, Dagiti nasalun-at ket saanda a kasapulan ti mangngagas, no di ket dagiti masakit. (Marcos 2:16–17, nainayon ti panangipaganetget)

Makapatay ti basol agsipud ta mangisina kadatayo iti Dios, ti Gubuyan ti amin a biag. Iti daytoy a panagsina a mapasamak, saan a pulos a ti Dios ti mangisina iti bagina kadatayo—kanayon a datayo ti mangisina iti bagitayo kenkuana. Nagbuteng da Adan

ken Eva iti Dios imbes a ni Satanas —daydiay rumbeng koma a kabutengda. Kalpasan ti pannanganda iti bunga, kuna ti Biblia, “Ni Adam ken ti asawana naglemmengda iti sangoanan ni Jehova a Dios iti tengnga dagiti kayo ti minuyongan” (Gen. 3:8). Naglemmengkami iti naalumamay a Diosmi manipud iti dayta nga aldaw.

Nasayaat no paliwentayo nga idi pinakdaaran ti Dios da Adan ken Eva a dida mangan iti bunga ti maiparit a kayo, dina imbaga, “Iti aldaw a pannanganyo iti dayta, patayenka.” Kinunana, “Iti aldaw a pannanganmo iti dayta, sigurado a mataykanto.” Idi nangan ti lalaki ken ti asawana iti kayo, nangrugi kadakuada ti proseso ti ipapatay iti dayta met laeng nga aldaw bayat nga insinada ti bagbagida manipud iti Gubuayan ti Biagda. Basol (ti panamati iti kinaulbod a ti Dios ket managimbubukodan ken saan a mapagtalkan) ti makapapatay, saan a ti Dios: “Ta ti tangdan ti basol ket ipapatay” (Rom. 6:23). Awan ti Dios iti negosio ti basol, ken dina bayadan ti tangdan ti basol.

Nabatad met nga idi kinnan da Adan ken Eva ti bunga ti maiparit a kayo, ad-adu nga amang ti naawatda ngem ti ulo a pannakaammo maipapan iti naimbag ken dakes. Dida napupuotan nga inkumitda ti bagbagida ken dagiti kaputotanda a mangpadas iti pannakaammo iti naimbag ken dakes. Saanda koma nga ammo laeng ti maipapan iti kinadakes; panunotenda dayta, agbiagda iti dayta, maadipenda iti dayta, ket kas resultana maammuanda ti ut-ot, panagsagaba, buteng, ken ipapatay.

Saan nga agmaymaysa ti sangatauan a nagsagaba kadagiti di maliklikan a pagbanagan idi simrek ti basol iti lubongtayo. Naapektaran ti amin a nakaparsuaan gapu iti di panagtutunos ti panamarsua ken Namarsua nga inrugi ti basol da Adan ken Eva: “Ta ammotayo nga agsennaay ken agsagsagaba a sangsangkamaysa ti intero a parsua agingga ita” (Rom. 8:22). Nagbalin ti daga a napeggad a lugar para iti sangatauan ken kadagiti animal. Manipud idi layus idi kaaldawan ni Noe,

naipasidongti daga iti naranggas a paniempo, ginggined, bulkan, ken dadduma pay a makadidigra a puersa ti nakaparsuaan. Saan a naggapu iti Dios dagiti naranggas a puersa a nabatad iti nakaparsuaan; addada laeng gapu ta inkabiltayo ti Dios iti adayo kadatayo.

7

Apay nga Adda Diabo?

Natukoyen ti literal a naespirituan a parsua a naisaad a bumusbusor iti Dios. Daytoy a parsua ket natukoy iti Biblia kas Satan, ti diablo, ti uleg, leviathan, ken Lucifer kasta met ti sumagmamano a dadduma pay a titulo.

No idilig iti dua gasut a tawenen ti napalabas, basbassit nga amang a porsiento dagiti tattao iti Lumaud a sibilisasion ita ti mamati iti literal a diablo. Iti moderno a kulturatayo, masansan a maipababa ni Satan, iti sakup ti patpatien ken kinaignorante. Iti daytoy a kapanunotan iti panunot, ken kas sungbat iti saludsod, a sukimatentayo ti salaysay ti Biblia maipapan ken Satan (ti kabusor).

Nailasin ni Satan, iti Biblia kas natnag nga anghel. Ti termino a natnag ipasimudaagna a ni Satan ket orihinal nga awan basolna a parsua a nangpili nga agrebelde iti Namarsua kenkuana. No apay a nagrebelde iti Dios ket maysa a misterio, no panunoten ti perpekto nga aglawlaw ti langit. Agparang nga adda saadna a nadayaw ken impluensia kadagiti anghel. Iti maysa a tiempo, timmaud ken dimmakel ti bukel ti kinatangsit a nagbanag iti di pannakapnek iti saadna idia langit. Nagtungpal daytoy kamaudiananna iti sipapanayag nga iyaalsa maibusor iti Dios.

Saan nga agmaymaysa ni Satan, iti panagrebelde. Nabalina a nagun-od ti suporta manipud iti adu kadagiti dadduma nga anghel, nupay pinili ti kaaduan nga anghel ti agtalinaed a nasungdo iti Dios. Ti gubat a nagbanagan ti iyaalsa ni Satan, ken dagiti pasurotna ket saan a gubat a pakairamanan dagiti pisikal nga igam a kas kadagidiay nausar kadagiti panagdadangadang daytoy a lubong. Nagballigi ti Dios iti daytoy nailangitan a gubat babaen ti panangusarna iti ayat maibusor iti panagimbubukodan, kinapudno maibusor iti panangallilaw,

kinalawag maibusor iti kinalimed, panagrasrason maibusor iti kinaawan rason, anus maibusor iti kinadesperado, ken panagtalek maibusor iti panagsuspetsa.

Nainkalintegangan a pasien a dagiti pamay-an nga inusar ni Satanang idi Eva idia minuyongan ti Eden a pakaigapuan ti pannakaiyadayona iti Dios ket isu met laeng dagiti inaramidna idi sakbayna tapno makagun-od kadagiti pasurotna iti panggepna idia langit. Agingga iti daya a tiempo, saan pay a naiyeg ti maysa a saludsod maipapan iti kinapatas ti Dios iti sanguanan dagiti nailangitan nga anghel. Awan ti pamay-anda a mangammo buyogen ti naan-anay a kinasigurado no adda kinaumiso, wenna awan dagiti darum ni Satanang maibusor iti Dios. Gapu itoy a rason naikkan ni Satanang iti gundaway a mangipakita iti wagas ti panangiturayna.

Mabalina a pagduaduaantayo no apay a saan a dinadael ti Dios ti kabusorna idi rugi ti panagrebelde. Saan kadi a daya ti nanglapped iti panagkaro ti iyaalsa? Saan, daya laeng koma ti nangpasingked kadagiti anghel a talaga nga adda kinaumiso dagiti pammabasol ni Satanang maibusor iti Dios. No dinadael koma ti Dios ni Satanang, ti mismo nga aramid ket nangikkat koma iti wayawaya a mamagbalin iti daya nga awan mamaayna nga ideal nga awan ti substansiana. Adda pay sabali malaksid iti daytoy. Tapno agtultuloy ti panagadaltayo iti Biblia, ti kadagsen dagiti ebidensia ipakitana a ti Dios saan a pulos a dadaelen —ti basol dadaelenna. Madadaelto ni Satanang inton agangay. Daytoy a pannakadadael ket saan nga aggapu iti Dios, no di ket manipud iti mismo a basol ni Satanang:

Maysa pay ti sao ni Yahweh immay kaniak, a kunkunana, “Anak ti tao, alaem ti un-unnoy iti ari ti Tiro, ket ibagam kenkuana, Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios; Selioam ti pakabulkan, napno iti sirib, ken naan-anay iti kinapintas. Addaka idia Eden a minuyongan ti Dios; tunggal napateg a bato isu ti abbongmo, ti sardio, topaz, ken ti diamante, ti

berilo, ti onix, ken ti jaspe, ti safiro, ti esmeralda, ken ti karbunculo, ken balitok: ti pannakaaramid dagiti tabretmo ken dagiti tubom ket naisagana kenka iti aldaw a pannakaparsuam. Sika ti napulotan a kerubin a mangabbong; ket insaadca iti casta: addaca iti nasantoan a bantay ti Dios; nagnaka nga agpangato ken agpababa iti tengnga dagiti bato nga apuy. Naan-anayka kadagiti dalanmo manipud iti aldaw a pannakaparsuam, agingga a nasarakan kenka ti kinadakes. Gapu iti kinaadu dagiti tagilakom pinunnoda ti tengngam iti kinaranggas, ket nagbasolka: gapuna ibellengkanto a kas iti narugit manipud iti bantay ti Dios: ket dadaelenka, O mangabbong a kerubin, manipud iti tengnga dagiti bato ti apuy. Naitag-ayti pusom gapu iti kinapintasmu, dinadaelmo ti siribmo gapu iti kinaraniagmo: Ibellengkanto iti daga, iparabawkanto iti sangoanan dagiti ari, tapno makitadaka. Tinulawmo dagiti santuariom gapu iti kinaadu dagiti kinadakesmo, gapu iti kinadakes ti panaglakom; gapuna iruarkonto ti apuy manipud iti tengngam, alun-onennakanto, ket iyegkanto iti dapo iti rabaw ti daga iti imatang dagiti amin a makakita kenka. Amin dagiti makaam-ammo kenka kadagiti tattao masdaawdanto kenka: agbalinkanto a nakabutbuteng, ket saankanto a pulos nga agbalin. (Ezeq. 28:11–19, nainayon ti panangipaganetget)

Maitutop ti panangiladawan ti Tiro ken ni Satanas iti daytoy a salaysay. Naparsua ni Satanas a perpekto, awan ti tugot ti kinatangsit wenna kinamanagimbubukodan. Ti pannakatnagna manipud iti kinaperpekto ket ti bukodna nga inaramid, ken awan ti rasonna iti kurso nga innalana. Nagbalin a natangsit gapu iti kinapintasna. Ti “apuy” a mangdadael ken Satanas ket saan nga aggapu iti ruar; agtaudto dayta iti uneg ti mismo ni Satanas. Daytoy nga apuy ket bukodna a panagimbubukodan.

Daytoy ti bukodna nga apuy ti mangalun-on kenkuana. Agsardengton ti kaadda ni Satanas —“saankanton nga adda.”

Anian a natnagka manipud langit, O Lucifer, anak ti agsapa! anian a napukanka iti daga, a nangpakapuy kadagiti nasion! Ta kinunam iti pusom, Sumalogakto idiy langit, itan-okto ti tronok iti ngatuen dagiti bituen ti Dios: Agtugawakto met iti bantay ti gimong, kadagiti sikigan ti amianan: Sumalogakto iti ngatuen dagiti kangato dagiti ulep; Agbalinakto a kas iti Kangatuan. (Isa. 14:12–14, nainayon ti panangipaganetget)

Natnag ni Lucifer (orihinal a titulo ni Satanas) gapu ta inkagumaanna nga itan-ok ti bagina. Insuro ni Jesus kadagiti pasurotna, “Ket siasinoman a mangitan-ok iti bagina maibabato, ket ti agpakumbaba maitan-okto” (Mat. 23:12). Inyeg ni Lucifer ti bukodna a pannakaibabain. Ti sasaona a “Mayanakto iti Kangatuan” liputanna ti kinapudno a ti laeng saad ti Dios ti tinarigagayanna. Awan ti interesna a mangyanninaw iti kababalin ti Dios (ti kakaisuna a wagas a ti naparsua a parsua ket mabalina kas iti Dios).

No sukimaten daytoy a paset, maipalagip pay a dagiti kapanunotan a nayebkas maipapan iti Dios ket kukua ni Lucifer ken saan nga umiso a panangiladawan kadagiti motibo ti Dios. Ni Lucifer, gapu iti pannakakumikomna iti panangitan-ok iti bagina, dimteng a pinanunotna nga addaan ti Dios iti daytoy met laeng a managimbubukodan a motibo.

Ket adda gubat idiy langit: nakirangetni Miguel ken dagiti anghelna iti dragon; ket nakiranget ti dragon ken dagiti anghelna, Ket saan a naparmek; saan met a nasarakan ti lugarda idiy langit. Ket ti dakkal a dragon naibelleng, daydi lakay nga uleg, a naawagan iti Diablo, ken Satanas, a

mangallilaw iti intero a lubong: isu naitapuak ditoy daga, ket naibelleng dagiti anghelna a kaduana. (Apoc. 12:7-9)

Daytoy a paset idokumentona ti gubat idiaiy langit a nangirugian ni Satanas iti trabahona a panangallilaw. Saan a naikulong ti trabahona iti bassit a suli ti planetatayo; inallilawna “ti intero a lubong.” And he said unto them, I beheld Satan as lightning fall from heaven. (Luke 10:18)

Sarsaritaen ditoy ni Jesus ti kinapartak ti pannakatnag ni Satanas manipud kinasungdo agingga iti iyaalsa. For we are made a spectacle unto the world, and to angels, and to men. (1 Cor. 4:9)

Babaen kadagiti nangikasaba kadakayo iti naimbag a damag babaen ti Espiritu Santo a naibaon manipud langit; a banag a tarigagayan dagiti anghel a kitaen. (1 Pedro 1:12).

Idi nagrebelde ni Satanas idiaiy langit, nga inkuyogna ti sumagmamano nga anghel, saan a naan-anay a naawatan dagiti nabati a nasungdo nga anghel no ania ti mapaspasamak ken no apay. Ti mensahe ti ebanghelio ket para kadakuada, kasta met para kadatayo, ket interesadoda unay kadagiti di managimbubukodan a panagregget ti Dios iti daytoy a daga a mangisalakan iti sangatauan manipud iti pannakadadael ti bagi. Ti “agnanayon nga ebanghelio” (Apoc. 14:6) ket isu ti pammatalged a ti uniberso ket agnanayon a natalged manipud iti aniaman a panagduadua maipapan iti kinamapagtalkan ti Dios: “Ania ti pampanunotenyo maibusor iti APO? isu ket mangaramidto iti naan-anay a panungpalan: ti rigat ket saanto a tumakder iti maikadua a gundaway” (Nah. 1:9).

Kalpasanna, inturong ti Espiritu ni Jesus idiaiy let-ang tapno masulisog ti diablo. Ket idi nga agayunar iti uppap a pulo nga

aldaw ken uppat a pulo a rabii, kalpasanna, mabisin isuna. Ketidi immaykenkuana ti manangsulisog, kinunana, No sika ti Anak ti Dios, ibilinmo nga agbalin a tinapay dagitoy a bato. Ngem simmungbat ket kinunana, Naisurat, Saan nga agbiag ti tao iti tinapay laeng, no di ket babaen ti tunggal sao nga agtaud iti ngiwat ti Dios. Kalpasanna, ipan ti diablo isuna iti nasantoan a ciudad, ket iplastarna iti maysa a pantok ti templo, Ket kunana kenkuana, No sika ti Anak ti Dios, ibellengmo ti bagim: ta naisurat, Itednanto dagiti anghelna maipapan kenka: ket kadagiti imada awitendakanto, di la ket ta uray kaano nga iduronmo ti sakam iti bato. Kinuna ni Jesus kenkuana, Naisurat manen, Saanmo a sulisogen ti Apo a Diosmo. Manen, ipangato ti diablo iti nangato unay a bantay, ket ipakitana kenkuana dagiti amin a pagarian ti lubong, ken ti dayagda; Ket kinunana kencuana, Amin dagitoy a banbanag itedko kenca, no agrukob ken agdayaw caniac. Kalpasanna, kinuna ni Jesus kenkuana, Pumanawka ditoy, Satanas, ta naisurat, Agdaydayawka iti Apo a Diosmo, ket isu laeng ti pagserbiam. Kalpasanna, pinanawan ti diablo, ket, adtoy, immay dagiti anghel ket nagserbida kenkuana. (Mat. 4:1–11, nainayon ti panangipaganetget)

Immay ni Satanas ken ni Jesus kas manangsulisog; ti agparang a panggepna ket ti panangputed iti panagtalek ken panagpannurray ni Jesus ken Amana. Nagun-od ni Satanas ti balligi babaen ti panangusarna iti umasping a pamay-an ken Eva idiy minuyongan ti Eden. Determinado ni Satanas a manglapped iti panggep ni Jesus nga umay ditoy lubong tapno isalakanna ti sangatauan babaen ti panangsulisogna ken Jesus a mangusar iti nadiosan a pannakabalinna tapno magunggonaan ti bagina. Desperado ti manangallilaw a manglapped ken Jesus nga agballigi iti misionna a mangipalgak iti kinaawan panagimbubukodanti Dios —a mangibutaktak ken Satanas para iti ulbod nga isu.

Iti maysa a sulisog intukon ti diablo ken Jesus dagiti “pagarian ti lubong” no agruknoy laeng ni Jesus ken agdayaw kenkuana. Nakadkadlaw a saan a sinupiat ni Jesus ti panangibaga ti diablo nga adda pannakabalinna kadagiti “pagarian ti lubong.” Idi damo a pinarsua ti Dios dagiti tattao, intedna iti sangatauan ti turay “iti intero a daga” (Gen. 1:26), ngem idi namati da Adan ken Eva iti kinaulbod ni Satanas maipapan iti Namarsua kadakuada, kangrunaanna nga inyawatda daytoy a panangituray iti diablo. Makitatayo ti panangallilaw, panangirurumen, panangpilit, ken di panagpapada kadagiti “pagarian ti lubong.” Iti pagarian ti Dios awan ti puersa a mausar iti aniaman nga oras wenno iti sidong ti aniaman a kasasaad. Awan ti kapada ti pagarianna ken dagiti pagarian daytoy a lubong, nga agpannuray iti turay ti linteg imbes a ti linteg ti ayat.

Kalpasan daytoy, saanakto unay a makisarita kadakayo: ta umay ti prinsipe daytoy a lubong, ket awan ti aniaman kaniak. (Juan 14:30).

Pasingkedan ni Jesus a ni Satanas ti “prinsipe daytoy a lubong.” No ilibaktayo ti kaadda ni Satanas ken ti nasaknap nga impluensiana iti planetatayo, ditay mapupuotan nga ipabasoltayo iti Dios gapu iti panagsagabatayo.

Agbalinka a nasimbeng, agbalinka a nasiput; agsipud ta ti kabusoryo a diablo, a kas iti agngarngarengget a leon, magmagna, a mangsapsapul no siasino ti mabalinna nga alun-onen. (1 Pedro 5:8).

Ti diablo ti kabusortayo—saan a ti Dios.

Isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno makatakderkayo a maibusor kadagiti kinasikap ti Diablo. Ta saantayo a makigubgubat iti lasag ken dara, no di ket maibusor kadagiti prinsipal, kadagiti pannakabalin, kadagiti agtuturay iti sipngget daytoy a lubong, kadagiti naespirituan a kinadakes kadagiti nangato a disso. (Efe. 6:11–12) .

Inton mabigbigtayo a biktimatayo amin ti panangallilaw maipapan iti Dios a naipabaklay iti natauan a puli, saantayo a matmatan ti dadduma a tattao kas kabusortayo, no di ket kas padatayo a biktima daytoy dakkell a panangallilaw.

Ket addaanda iti maysa nga ari a mangituray kadakuada, nga isu ti anghel ti abut nga awanan iti baba, a ti naganna iti pagsasao a Hebreo ket Abaddon, ngem iti pagsasao a Griego adda naganna nga Apolion. (Apoc. 9:11) .

Ti “anghel ti awan tukodna nga abut” tuktukoyenna ni Satanas. Ti Apollyon, ti nagan a naited kenkuana ditoy, kaipapananna ti manangdadael iti Griego. Ni Satanas ti manangdadael. Adda kadi aniaman a pakaibatayantayo a sieepektibo a mangted iti naalumamay a Diostayo iti daytoy met laeng a titulo?

Saan nga umay ti mananakaw, no di ket tapno agtakaw, ken mangpapatay, ken mangdadael: Immayak tapno maaddaanda iti biag, ken tapno ad-adda a maaddaanda iti dayta. —Jesus (Juan 10:10).

8

Ti Mangdadael nga Uleg

Dagiti saplit nga imbaon ti Dios maibusor kadagiti Egipcio ket kasla sumagmamano kadagiti inggagara unay nga aramid ti Dios a mangdadael. Iti rabaw agparang nga awanen ti sabali a pamay-an a mangipatarus kadagitoy a pasamak iti Biblia. Laglagipentayo, nupay kasta, ti bersikulo a nabasatayo itay: “Ta dagiti pampanunotko ket saan a pampanunoty, ken dagiti dalanyo saan met a dalanko, kuna ni Yahweh” (Isa. 55:8).

Ni Moises ket imbilin ti Dios a mangidaulo kadagiti annak ti Israel manipud iti pannakaadipen dagiti Egipcio agingga iti wayawaya. Masapul a mapan iti sanganan ni Faraon tapno pakdaaranna dagiti didigra a dandanin mapaspasamak iti paglianna. Idi naam-ammo ti Dios ni Moises idiaiy let-ang, inikkanna kenkuana ti banag a leksion nga ipakita da Moises ken Aaron idi agangay iti sanganan ni Faraon a mangipakita iti agturay no ania ti eksakto nga akem ti Dios kadagiti umay a didigra a pasamak:

Ket ni Jehova kinunana kencuana, Ania ti adda iti imam? Ket kinunana, Maysa a sarukod.” Ket kinunana, Ibelleng daytoy iti daga. Ket imbellengna iti daga, ket nagbalin nga uleg; ket nagtalaw ni Moises iti sangananna. Ket ni Yahweh kinunana ken Moises, Iyunnatmo ti imam, ket iggamam ti ipusna. Ket inyunnatna ti imana, ket tiniliwna, ket nagbalin a sarukod iti imana. (Ex. 4:2-4)

Ket kinunana, Saan kadi a ni Aaron a Levita a kabsatmo? Ammok a makasao a nalang. ... Ket isunto ti pannakangiwatmo kadagiti tattao: ket isunto, uray isu agbalinto kenka imbes a ngiwat, ket sika agbalinkanto kenkuana imbes a ti Dios. Ket alaem daytoy a sarukod iti

imam, a pangaramidam kadagiti pagilasinan. (Ex. 4:14, 16–17).

Masapul a mapan ni Moises iti sanganan ni Faraon kas pannakabagi ti Dios. Ti panggep ti Dios iti daytoy a demostrasion ket saan laeng a basta panangiparangarang iti pannakabalin; maysa dayta nga ilustrasion tapno mailasin ti pudno a manangdadael. Idi iggem ni Moises, kas pannakabagi ti Dios, ti sarukod iti imana, insimbolona dagiti puersa ti nakaparsuaan nga adda iti sidong ti panangtengngel ti Dios. Awan ti makadangran a dumteng iti Egipto no la ket ta ti mangsalaknib nga ima ti Dios ti mangtengngel kadagiti makadadael a puersa ti nakaparsuaan. Idi imbelleng ni Moises ti sarukod, nagbalin dayta nga uleg, ti simbolo ti kinadakes ken pannakadadael. Insimbolo daytoy dagiti puersa ti nakaparsuaan a di makontrol ti Dios ken adda iti sidong ti panangtengngel ni Satanang—ti manangdadael.

Ginasut a tawen sakbay ti panawen ni Moises ken kalpasan nga impatarus ni Jose (a nailako nga adipen dagiti kakabsatna iti ama) dagiti makaribuk nga arapaap ni Faraon, adda nasaysayaat nga amang nga urnos para kadagiti annak ti Israel. Intan-ok ni Faraon ni Jose iti lugar a pakaidayawan ken panagraem gapu iti panangipatarusna kadagiti naimpadtuan a tagtagainep ken gapu iti panagkitana iti masanganan iti panangisaganana iti nasion iti pito a tawen a bisin. Nabara ti panangabrasa ti familia ni Joseph. Impakita dagiti Egipcio ti panangapresiarda ken Jose ken iti Dios a daydayawenna. Nabalinan ti Dios a sibabaknang a bendisionan ti nasion. Nupay kasta, adu a tawen kalpasan ti ipapatay ni Jose, nalipatan dagiti Egipcio ti maipapan kenkuana ken iti Diosna ket pinagbalinda nga adipen dagiti annak ti Israel a rimmang-ay ken immadu iti daga. Dagiti Egipcio, babaen kadagiti aramid, ipatulodda ti mensahe a dida tarigagayan ti kaadda ti Dios. Addaanda kadagiti bukodda a didiosen ken dida kayat a bigbigen ti Dios dagiti adipenda. Saanen a kabaelan ti Dios nga ituloy ti naan-anay a

rukod ti bendision ken salaknibna bayat a maigiddato iti dayta pinalubosanna dagiti Egipcio ti wayawayada a mangisina kenkuana.

No iti aniaman a tiempo kalpasan a nangrugi dagiti saplit, timmaliaw koma ni Faraon manipud iti nasukir a kursona ket binaybay-anna dagiti Israelita, kontrolen manen ti Dios dagiti puersa ti nakaparsuaan, ket nagpatingga koma dagiti saplit. Saan nga inaramid daytoy ti natangken nga agturay, ket nabati ti Egipto a nadadael. Nalawag ti akem ti Dios kadagiti saplit ti Egipto no usigentayo ti simboliko a mensahe nga inted ti Dios iti sarukod ken uleg.

Ti nayon a suportan tapno mawayawayaan ti Dios manipud kadagiti darum a panangdadael babaen kadagiti natural nga elemento ket masarakan iti libro ti 1 Ar-ari. Ni mammadto Elias iti nababa a punto ti ministeriona ket aglemlemmeng iti maysa a kueba manipud ken Reyna Jezebel, a nangpangta iti biagna. Immay ti Dios iti nagtalaw a mammadtona:

Ket kinunana kenkuana, Ania ti ar-aramidem ditoy, Elias? Ket kinunana, Naimon unay iti APO a Dios dagiti buybuyot: ta binaybay-an dagiti annac ti Israel ti tulagmo, imbellengda dagiti altarmo, ket pinatayda dagiti mammadto babaen ti kampilan; ket siak, uray siak laeng, nabati; ket sapsapulenda ti biagko, tapno alaenda. Ket kinunana, Rummuarka ket agtakderka iti bantay iti sangoanan ni Yahweh. Ket, adtoy, limmabas ni Jehova, ket ti napigsa ken napigsa nga angin pinigisna dagiti bantay, ket pinagpisina dagiti bato iti sangoanan ni Yahweh; ngem ni Jehova awan idi iti angin: ket kalpasan ti angin maysa a ginggined; ngem ni Jehova awan idi iti ginggined: Ket kalpasan ti ginggined adda apuy; ngem ni Jehova awan idi iti apuy: ket kalpasan ti apuy maysa a naulimek a timek. (1 Ar-ari 19:9-12, nainayon ti pannakaipaganetget)

Ti naalumamay a Diostayo ket agsao pay laeng iti kaaduan a mangngeg iti naulimek a bassit a timek.

9

Ti Pannakautibo ni Job

Mangipaay ti libro ti Job iti nalawag a pammaneknek maipapan iti akem ni Satanas kadagiti aramid ti panagsagaba ken pannakadadael. Mangted met kadatayo iti panangkita iti likudan ti eksena iti naespirituan a pannakidangadang iti nagbaetan ti Dios ken dagiti puersa ti kinadakes. Ni Job, “maysa a perpekto ken nalinteg a tao” (Job 1:8), nasarakan ti bagina a natiliwan iti nakaro a crossfire iti kritikal a kanito iti daytoy naespirituan a dangadang:

Ita adda aldaw nga immay dagiti annak ti Dios tapno idatagda ti bagbagida iti sangoanan ni Yahweh, ket immay met ni Satanas kadakuada. Ket ni Jehova kinunana ken Satanas, Sadino ti naggapuam? Kalpasanna, simmungbat ni Satanas kenni Yahweh, ket kinunana, Manipud iti panagturong ken panagsubli iti daga, ken manipud pannagna nga agpangato ken agpababa iti dayta. Ket ni Yahweh kinunana ken Satanas, Imbilangmo kadi ni adipenko a Job, nga awan ti kas kenkuana ditoy daga, maysa a naan-anay ken nalinteg a tao, nga agbuteng iti Dios, ken mangliklik iti dakes? Kalpasanna, insungbat ni Satanas kenni Yahweh, ket kinunana, Agbuteng kadi ni Job iti Dios nga awan serserbina? Saan kadi a nangaramidka iti alad iti aglawlawna, ken iti aglawlaw ti balayna, ken iti amin nga adda kenkuana iti amin a bangir? binendisionam ti aramid dagiti imana, ket immadu ti sanikuana iti daga. Ngem iyunnatmo ita ti imam, ket sagidem amin nga adda kenkuana, ket ilunodnaka iti rupam. Ket ni Jehova kinunana ken Satanas, Adtoy, amin nga adda kenkuana adda iti pannakabalinmo; iti laeng bagina saanmo nga iyunnat ti

imam. Isu a rimmuar ni Satanas manipud iti sanguanan ni Yahweh. (Job 1:6–12).

Dagus nga inrugi ni Satanas a dadaelen ti amin nga adda ken Job, agraman dagiti annakna a lallaki ken babbai. Iti simmaruno a pannakadadael, nagrebelde ni Satanas iti panangusar kadagiti kabusor a manangraut “dagiti Sabeano” (b. 15) ken “dagiti Caldeo” (b. 17), “ti apuy ti Dios ... manipud langit” (b. 16), ken “maysa a dakkel nga angin manipud iti let-ang” (b. 19).

Nupay nabatad iti libro ni Job no siasino ti manangdadael, adu pay laeng nga agbasbasa ti mariribukan kadagiti panagsagaba ni Job gapu ta sibibiddut a naipagarup a pinalubosan ti Dios ni Satanas a mangparparigat ken Job. Ti kapanunotan ket yantangay mannakabalin-amin ti Dios, linapdanna koma ti panangraut ni Satanas ken ni Job. Nupay kasta, saan a pulos a ti pannakabalin ti Dios ti mainaig nga isyu a nakataya; kanayon a maipapan dayta ken kanayonto a maipapan kadagiti prinsipio ti Dios iti panangituray —agtutunos kadi ti Dios a mangted iti wayawaya kadagiti nasaririt a pinarsuana wenno saan? Ti wayawaya, tapno agbalin a wayawaya, masapul a di mabaliwan; kayatna a sawen a saan a mabaliwan ken saan a malagip —aniaman ti kasasaad.

Iti kaso ni Job, adda, mainayon pay, sabali pay a nakataya malaksid iti reputasion ti Dios—ti planetatayo. Estrategia idi ni Satanas a mangagaw iti lubongtayo (ti teritoria a sinakup ti kabusor) kas bukodna a soberano a pagarian: “Ket kinuna ni Jehova ken ni Satanas, Sadino ti naggapuam?” Kalpasanna simmungbat ni Satanas iti APO, ket kinunana, Manipud iti panagsublisubli iti daga, ken manipud pannagna nga agpangato ken agpababa iti dayta” (Job 1:7).

No alaentayo ti wayawaya a nainpanunotan a mangbasa iti nagbaetan dagiti linia, kangrunaanna nga ibagbaga ni Satanas iti Dios, “Aggargarawak iti intero a daga ket agparang nga addaanak iti agtutunos a suporta iti panggepko; Iti intero a

drama a sumaruno, nagtalinaed ti Dios (agyamanak) iti maysa nga addang nga umun-una ngem ni Satanas—ammo ti Dios ti agtalek nga adipenna. Nagtalinaed a matalek ni Job iti Dios nupay nagsagaba iti maikadua a kadadaksan a panangraut ni sataniko a nairekord iti Biblia. Kamaudiananna, intalimeng ti Dios ti biag ni Job, ket “inturongna ti pannakakautibo ni Job, idi inkararagna dagiti gagayyemna” (Job 42:10), nga aktual nga adda iti napegpeggad a kasasaad ngem ni Job a mismo—saanda nga am-ammo ti Dios.

Ti libro ni Job ket mangted kadatayo iti pannakaawat iti naespirituan a dangadang nga agtultuloy ita iti nagbaetan ti Dios ken dagiti puersa ti sipngget. Inton mailadawantayo ti maysa a banag maipapan iti di maawatan a narikut a panagtitinnulong ti adu a nawaya a pagayatan a nalawag a makita ti Dios, mangrugin nga apresiantayo ti kadakkel ti karit a sangsanguenna.

Datayo kas nasaririt a parsua ket saan nga agmaymaysa iti lubongtayo. Adu dagiti naespirituan a parsua a makibingbingay kadatayo iti espasiotayo —ni Satanas ken ti buyotna dagiti natnag nga anghel. Gapu kadagiti indibidual a managimbubukodan a kinataotayo ken dagiti demonio nga entidad, ti dagatayo ti entablado para iti adu a panagdinnungpar dagiti bukod a naisentro a nawaya a pagayatan iti inaldaw. Ti nangnangruna a narigat a maawatantayo ket no kasano a malapdan wenno malabanan ni Satanas ken ti demonio a buyotna ti Dios.

Mabalin a di makaay-ayo kadatayo no mabigbigtayo a saan nga iggem ti Dios ti naan-anay a panangtengngel ken autoridad iti amin a banag iti planetatayo. Nupay kasta, awan ti tarigagay ti Dios a mangkontrol iti indibidual a biagtayo, ken awan met iti kinataona a mangaramid iti dayta; pinarsuanatayo nga agbalin a nawaya a nasaririt a parsua —saan a monyeka.

Iti rugi ti libro ni Job, tallo a kangrunaan a makipaset ti maiyeg iti imatang: ti Dios, Satanas, ken Job. Iti ngudo ti libro saan a nadakamat ni Satanas ti naganna. Apay nga awan isuna iti

kritikal a konklusion daytoy monumental a pannakilangen iti Dios?

Ti intero a maika-uppat a pulo ket maysa a kapitulo ti Job ket naipamaysa iti misterioso a parsua a tinukoy ti Dios kas “leviatan.” Ania wenno siasino ti leviatan? Adda kadi ipaay ti Biblia a pagilasinan a tumulong kadatayo a mangilasin iti daytoy a parsua? “Iti dayta nga aldaw, dusaen ni Yahweh babaen ti nasakit ken dakkell ken napigsa a kampilanna ti leviatan ti mangtubtubngar nga uleg, uray pay ti leviatan daydi nakillo nga uleg, ket patayennanto ti dragon nga adda iti baybay” (Isa. 27:1). Siasino ti tuktukoyen “ti mangtubtubngar nga uleg,” “daydiay nakillo nga uleg,” ken “ti dragon nga adda iti baybay”? “Ket naibelleng ti dakkell a dragon, daydi lakay nga uleg, a naawagan iti Diablo, ken Satanas, a mangallilaw iti intero a lubong: isu naitapuak ditoy daga, ket naibelleng dagiti anghelna a kaduana” (Apoc. 12:9). Sukimatentayo ti Job kapitulo uppat a pulo ket maysa buyogen ti mata tapno makitatayo dagiti sataniko a kababalin iti pannakailadawan daytoy a parsua:

Mabalinmo kadi nga iruar ti leviatan babaen ti kawit? wenno ti dilana babaen ti tali nga ibabamo? Mabalin kadi nga ikabilmo ti kawit iti agongna? wenno inruarna ti pangana babaen ti siit? Adu ngata nga idawdawatna kenka? agsaoto kadi kenka iti nalamuyot a sasao? Makitulagto kadi kenka? alaem kadi isuna nga adipen iti agnanayon? Agay-ayamka kadi kenkuana a kas iti tumatayab? wenno galutem kadi isuna para kadagiti babbalasangmo? Mangaramidto kadi dagiti kakadua kenkuana iti bangkete? bingayenda kadi isuna kadagiti komersiante? Mabalinmo kadi a punnuen ti kudilna kadagiti nasiit a landok? wenno ti ulona nga addaan kadagiti pika ti ikan? Iparabawmo ti imam kenkuana, laglagipem ti gubat, saanmo nga aramiden pay. Adtoy, awan serserbi ti namnama kenkuana: saan kadi a maitapuak ti maysa uray iti pannakakita kenkuana? Awan ti kasta a

narungsot a makaitured a mangguyugoy kenkuana: siasino ngarud ti makabael nga agtakder iti sanguanak? Siasino ti nanglapped kaniak, tapno subadko isuna? amin nga adda iti baba ti entero a langit kukuak. Saanko nga ilemmeng dagiti pasetna, wenno ti pannakabalinna, wenno ti napintas a rukodna. Siasino ti makadiskobre iti rupa ti kawesna? wenno siasino ti makaumay kenkuana nga addaan iti doble a pangtengngelna? Siasino ti makalukat kadagiti ridaw ti rupana? nakaam-amak dagiti ngipenna iti aglawlaw. Ti timbanganna ti pagpanakkelna, a naiserra a kas iti nasinged a selio. Ti maysa ket asideg unay iti sabali, nga awan ti angin a makastrek iti nagbaetanda. Nagtipon dagitoy iti maysa ken maysa, agdekketda, a saanda a masisina. Babaen kadagiti kasapulanna agsilnag ti lawag, ket dagiti matana kaslada kadagiti kalub ti agsapa. Rummuar iti ngiwatna dagiti sumsumged a pagsilawan, ket agluksaw dagiti kirmat ti apuy. Manipud kadagiti abut ti agongna rummuar ti asuk, a kas iti agburburek a kaldero wenno kaldero. Ti angesna sumsumged kadagiti beggang, ket rummuar ti gil-ayab iti ngiwatna. Iti tengngedna agtalinaed ti pigsa, ket ti ladingit napagbalin a rag-o iti sanguananna. Nagtipon dagiti pispes ti lasagna: natibkerda iti bagbagida; saanda a mayakar. Natibker ti pusona a kas iti bato; wen, kas iti kinatangken ti maysa a pedaso ti bato a paggilingan iti baba. No bumangon ti bagina, mabuteng dagiti mannakabalin: gapu iti pannakaburak dalusanda ti bagbagida. Ti kumpulan daydiay mangikabil kenkuana saan a makaiggem: ti pika, ti pana, wenno ti habergeon. Ibilangna ti landok a kas garami, ken ti gambang a kas narunot a kayo. Saan a mabalina a pagtarayen ti pana: dagiti batbato ket mapagbalin a rugit a kaduana. Maibilang dagiti dart a kas rugit: agkatawa iti panagkintayeg ti pika. Adda dagiti natadem a bato iti babana: iwarasna dagiti natadem a naturong a banbanag iti pitak. Ipaburekna ti nauneg a kas iti

banga: pagbalinenna ti baybay a kas iti banga ti sapsapo. Mangaramid iti dalan nga agsilnag kalpasan kenkuana; ipagarup ti maysa a ti nauneg ket hoary. Iti daga awan ti kaaspingna, a naaramid nga awan butengna. Makitana amin a nangato a banbanag: isu ket maysa nga ari kadagiti amin nga annak ti kinatangsit. (Job 41, nainayon ti pannakaipaganetget).

Usaren ti Dios ti simboliko a pagsasao iti daytoy a kapitulo a mangiladawan iti kabusor a nabileg unay ken awanan iti simpatia nga awan ti pannakabalinna a makiranget iti daytoy a kabusor a bukbukodtayo. Ti Dios ket makiramraman iti nakaro a panagsusupiat iti nakabutbuteng unay a kabusor a mailadawan, kaskasdi a naan-anay a naikumit ti Dios a makiranget iti daytoy a gubat iti biangtayo a di agpatulong iti panangusar iti puersa iti aniaman nga oras wenno iti sidong ti aniaman a kasasaad.

Pinagbalin ni Satanas ti Dios nga agparang a kas isuna a mismo: makapungtot, manangibales, di mamakawan, napigsa, legalistiko, manangukom, ken nainget, bayat a maigiddato iti dayta, agparang kadatayo a kas “anghel ti lawag” (2 Cor. 11:14), ngem nalawag a makita ti Dios no ania ti ditay makita —no kasano ti kinalaing ti manangallilaw iti craft-na.

Babaen iti daytoy simboliko a panangiladawan iti kabusor ti Dios, magun-odtayo ti sumagmamano a pannakaawat iti inaldaw a pannakidangadang ti Dios para iti tunggal maysa kadatayo. Pudno a bumallaet ti Dios tapno ikkatenna dagiti annakna manipud iti harm’s way no lab-awan ni Satanas dagiti beddengna iti kinadesperadona a manglapped wenno mangdadael kadagidiay sumungsungbat iti Espiritu Santo. Dadduma kadagitoy a panangibabaet ket nabatad kadatayo, idinto ta kaaduan ket saan. Gapuna, agtultuloyto nga inaldaw a maibunton ti pammabasol kenkuana ti Dios gapu iti panagsagaba a makitatayo iti lubongtayo. Sapay koma ta ti

kapadasan ni Job ti makatulong kadatayo a mangamiris a ti Dios dina malapdan ti tunggal aksidente, tunggal didigra, tunggal sakit, wenno tunggal ipapatay bayat a maigiddato iti daya, padayawanna ti nawaya a pagayatan dagiti nasaririt a parsuana.

Adda pay sabali a nalawag a makita ti Dios. Isu laeng ti bukodna nga adda —saan a kasta ni Satanas. Ni Satanas ket maysa a naparsua a parsua a nangpili iti dakes, ket ti kinadakes ket naan-anaynga agpannuray iti naimbag para iti kaadda daya. Inton maawatan ti amin a masirib a parsua iti uniberso daytoy a kinapudno, iti konteksto ti paltiing maipapan iti kinamapagtalkan ti Dios, palubosannanto ni Satanas, ti nangmunganay iti kinadakes, a mangdadael iti bagina; ania ti mabalina a nalinteg ngem iti daya?

Dika agbuteng; ta addaak kenca: dica agsiddaaw; ta siak ti

Diosmo: pabilgenkanto; wen, tulonganka; wen, taginayonenka

babaen ti makannawan nga ima ti kinalintegko.

—Isaias 41:10

10

No Apay a Di umiso ti Panagbasatayo iti Biblia

Saan a naisurat ti Biblia kas diktasion manipud iti Dios, “ngem nagsao dagiti nasantuan a tattao ti Dios bayat a tinignay ida ti Espiritu Santo” (2 Pedro 1:21). Ti Biblia ket insurat dagiti lallaki nga agus-usar kadagiti bukodda a sasao ken iti uneg ti konteksto ti kultura, nalikudan, ken personalidad ti tunggal indibidual a mannurat.

Apay a masansan nga agparang iti Biblia a ti Dios ket manangdadael? Tapno masungbatan daytoy a saludsod, makatulung no usigen nga umuna ti narelihihsuan a kultura dagiti nagkauna a daga ti Biblia. Maysa a banag ti nabatad —ti ili nga Israelita, dagiti kangrunaan a karakter iti salaysay ti Biblia, ket nalikmut iti impluensia ti idolatria. Iti laksid dagiti nalawag a pakdaar a liklikan ti idolatria, agtultuloy a naimpluensiaanda kadagiti idolatro nga ar-aramid dagiti kaarrubada. Naballikug ti pannakaawat dagiti Israelita iti Dios gapu iti nasaknap a kultura.

Il-iliwen ti Dios nga ipalgakna ti bagina kadagiti tattao. Nupay kasta, ti naan-anay a panangipalgakna kadakuada ti dayag ti kababalinna ad-adda koma a nangpapanaw kadakuada manipud kenkuana. Nagpakumbaba ti Dios iti lebel dagiti tattao a kayatna a madanon, ket kasapulan nga agsao iti pagsasaoda tapno maaramidna dayta. Isut’ situtulok a di maawatan iti pannakilangenna kadagiti tattao nga Israelita tapno maisalakan ida manipud pannakadadael ti bagbagida.

Maysa pay, kadagiti nagkauna a daga ti Biblia, dagiti tattao nga adda iti sidong ti impluensia ti sairo pinarsuada dagiti didiosen a naranggas ken nalaka a makapungtot. Patienda a dagiti didigra a sinagabada ket gapu kadagitoy a makapungtot a didiosen. Gapuna, nangiyeg dagiti umili kadakuada kadagiti daton tapno mapalag-anan ti pungtotda ken nagruknoyda kadakuada kadagiti narelihihsuan a seremoniada.

Iti Daan a Tulag, medio bassit ti nadakamat maipapan ken Satanas, ti parsua a talaga a mapabasol iti panagsagaba ken ipapatay iti lubongtayo. No nailasin koma ni Satanas kas ti makagapu kadagiti didigra a sinagaba dagiti tattao, naipamaysa koma ti atensionda kenkuana imbes a iti Dios. Imbilang koma dagiti Israelita ni Satanas kas sabali pay a dios nga addaan iti nakaskasdaaw a pannakabalin kadagiti puersa ti nakaparsuaan. Daytoy koma ti nangiturong kadakuada a mangidaton kenkuana kadagiti daton, ket iti panangaramidda iti kasta nagdaydayawda koma ken Satanas imbes a iti Dios.

Inkagumaan ti Dios a lapdan daytoy babaen ti panangipalubosna a maibilang a gubuayan saan laeng a dagiti naimbag a banag nga inawat dagiti tattao no di pay ket dagiti dakes a banag. Ad-adda a maseknan ti Dios kadagiti tattao ken ti epekto nga ipaay kadakuada ti nasapa a pannakaibuksil ti kinasiasino ti pudno a mangdadael ngem iti bukodna a reputasion. Uray pay iti daytoy di managimbubukodan a panangipababa iti biang ti Dios, dagiti tattao ket nangted latta iti panagraem kadagiti demonio nga entidad babaen ti idolatroso a panagdayaw: “Nagsakripisioda kadagiti sairo, saan a iti Dios” (Deut. 32:17).

Saan a nakasagana dagiti nagkauna nga Israelita para iti nalawag a pannakaipalgak ti naalumamay ken naayat a kababalin ti Dios. Inlaksidda koma a naan-anay ti Dios no immay kadakuada nga agparang a kas iti talaga a kasasaadna —ti di managimbubukodan nga ayat. Kayatda ti dios a makilaban kadakuada ken mangusar iti kinaranggas kadagiti kabusorda. Kayat dagiti Israelita ti maysa a dios a kas iti bagbagida. Imbes nga awatenda ti kinapudno a “ti Dios pinarsuana ti tao iti bukodna a ladawan” (Gen. 1:27), determinadoda a mangparnuay iti Dios iti bukodda a ladawan. Daytoy ti mangted kadaytoy (no situtuloktayo a mangikonsiderar iti dayta) iti pannakaawat no kasano a ti sangatauan ket kangrunaan a nainag iti Dios agingga kadagiti panawen agingga iti agdama nga aldawtayo.

11

No Apay a Ditay Maawatan ti Dios

Idi nagna ti Dios iti tengngatayo, saan a binigbig wenno inabrasa ti narelihosuan nga establisimiento:

Bayat a rumrummuarda, adtoy, inyegda kenkuana ti maysa nga umel nga addaan iti sairo. Ket idi napapanaw ti sairo, nagsao ti umel: ket nagsiddaaw dagiti tattao, a kunkunada, Saan pay a pulos a nakita iti Israel. Ngem kinuna dagiti Fariseo, “Pagtalawna dagiti sairo babaen ti prinsipeng dagiti sairo.” Ket naglikmut ni Jesus kadagiti amin a ciudad ken purok, a mangisursuro kadagiti sinagogada, ken inkasabana ti naimbag a damag ti Pagarian, ken inagasanna ti tunggal sakit ken amin a sakit kadagiti tattao. (Mat. 9:32–35, nainayon ti panangipaganetget)

Maitutop nga agaplikar dagiti sumaganad a balikas ni Isaias kadagidiay nangakusar ken ni Jesus a makiliga ken ni Satanas: “Asi pay dagidiay mangawag iti dakes a naimbag, ken ti naimbag a dakes, mangikabil iti sipngget iti lawag, ken lawag iti sipngget, mangikabiliti napaititi nasam-it, ken nasam-ititi napait! Asi pay dagiti masirib iti bukodda a mata” (Isa. 5:20–21).

Adda isuna iti lubong, ket ti lubong ket inaramidna, ket saan nga am-ammo ti lubong. Immay isuna iti bukodna, ket saan nga inawat dagiti bukodna. (Juan 1:10–11).

Saan laeng a ti nagkauna a pakasaritaan ti tuktukoyen daytoy a paset. Agtultuloy a di mabigbig, di maawatan, ken di am-ammo ti Dios. Ditay maawatan ti Dios gapu iti pagannayasantayo a sibibiddut a mangipapan nga isu ket managimbubukodan a kas kadatayo:

Ngem ti nainkasigudan a tao saanna nga awaten dagiti banbanag ti Espiritu ti Dios: ta kinamaag dagitoy kenkuana: ken saanna a mabalin nga ammuen ida, agsipud ta naespirituan a mailasin dagitoy. (1 Cor. 2:14)

Ti natauan a puli ket addaan iti pannakaallukoy iti makinruar a relihion. Imbes ketdi ti kasapulantayo ket isukattayo ti kinamanagimbubukodantayo iti ayat ti Dios. Ti kapanunotan a panangiwaksi iti kinamanagimbubukodan ket mamagpeggad unay iti “nainkasigudan a tao.” Kasla nataltalged nga amang ti makinruar a relihion, ngem daytoy a kita ti kinatalged ket maysa a nasikap nga ilusion; masansan a mausar ti makinruar a relihion tapno aglemmeng iti Dios.

Immay met dagiti Fariseo kenkuana [ni Jesus], sinulisogda kenkuana, ket kinunada kenkuana, Maipalubos kadi ti lalaki a mangikkat iti asawana gapu iti tunggal rason? Ket simmungbat ket kinunana cadacuada, Dicayo kadi nabasa, a ti nangaramid cadacuada idi damo inaramidna ida a lalaki ken babai, Ket kinunana, Gapu itoy ti lalaki panawannanto ti ama ken ina, ket kumpetto iti asawana: ket isudanto a dua agbalindanto a maymaysa a lasag? Gapuna saandan a dua, no di ket maymaysa a lasag. Ti ngarud pinagtapon ti Dios, saan koma a pagsisinaen ti tao. Kunada kenkuana, Apay ngarud nga imbilin ni Moises a mangted iti surat ti diborsio ken ibbatanna? Kinunana kadakuada, Gapu iti kinatangken dagiti pusoyo, pinalubosankayo ni Moises a mangisina kadagiti assawayo. (Mat. 19:3-8)

Kaaduan iti Daan a Tulag ket iyanninawna ti panagregget ti Dios nga umasideg kadagiti natangken ti panagpuspusona a tattao. Di maawatan ti Dios kadagiti paset ti nasantuan a kasuratan a sadiay inakomodarna ti pagayatan dagiti tattao imbes a baybay-anna ida a kasawan namnamana. Datayo ti

awanan asi—saan a ti Dios. Kaskasdi a di agbaliw a di umiso ti panangbasatayo iti pannakilangen ti Dios kadagiti awan asi a tattao iti Daan a Tulag. Kas resultana, akusarantayo ti Dios a pinalubosanna ti panangadipen ken poligamia, paregtaenna dagiti gubat ti panangpamek, mangibilin iti panangikisap iti puli, ken mangibilin kadagiti nainget a dusa kadagiti aglabsingiti linteg. Aramidentayo dagitoy a pammabasol gapu ta ditay' maawatan ti kadakkel ti parikut a mainaig iti kinatangken ti panagpuspuso ti tao a kanayon a naipasango ti Dios iti pannakilangenna iti nagkauna nga Israel.

Ni Jesus, iti Sermon iti Bantay, pinadakkelnan ti linteg, nga intedna iti praktikal a pannakayaplikar a naibatay iti linteg ti ayat:

Nangngegyo a naibaga, Mata iti maysa a mata, ken ngipen iti ngipen: Ngem kunak kadakayo, Dikay sarangten ti dakes: ngem siasinoman a mangsaplit kenca iti makannawan a pingpingmo, agsublika met kencuana ti sabali. Ket no siasinoman a mangidarum kenca iti Linteg, ket ikkatenna ti kagaymo, ikkana met ti kabalmo. Ket siasinoman a mangpilit kenca a mapan iti maysa a milia, kumuyogka kenkuana iti dua. Itedmo iti agdawat kenca, ket saanmo nga umadayo iti daydiay agtarigagay kenca. (Mat. 5:38–42)

Kadagitoy a sasao, inlawlawag ni Jesus ti naan-anay a pagayatan ti Dios a maisupadi iti pannakibagayna iti pagayatan dagiti natangken ti panagpuspusona a tattao.

Kinuna ni Jesus kadakuada, No ti Dios ti Amayo, ayatennak koma. saanak met a naggapu iti bagik, no di ket imbaonnak. Apay a diyo maawatan ti panagsaok? uray gapu ta saanyo a mangngeg ti saok. Nagtaudkayo iti amayo a Diablo, ket aramidenyonto dagiti tarigagay ni amayo. Isu ket mammapatay manipud idi punganay, ken saan a nagnaed iti

kinapudno, agsipud ta awan ti kinapudno kenkuana. No agsasao iti ulbod, agsasao iti bukodna: ta isu ket ulbod, ken ama daytoy. Ket gapu ta ibagak ti pudno kadakayo, saandak a pasien. Siasino kadakayo ti mangkombinsir kaniak iti basol? Ket no ibagak ti pudno, apay a dikay mamati kaniak? Ti nagtaud iti Dios denggenna dagiti sasao ti Dios: dikay ngarud denggen ida, agsipud ta saankayo a nagtaud iti Dios. Kalpasanna, insungbat dagiti Judio, ket kinunada kenkuana, “Saan nga ibagami a nasayaat a maysaka a Samaritano, ket addaanka iti sairo? (Juan 8:42–48, nainayon ti panangipaganetget)

Kinuna ni Jesus kadagiti panguluhen ti relihion, “Nataudkayo iti amayo a diablo.” Diablo ti amada gapu ta tinawidda ti naballikug a ladawan ti diablo iti Dios ken sinarangetda ti aniaman a panagbalbaliw iti dayta a ladawan.

Ket insaadna iti rabaw ti ulona ti pammabasolna a naisurat, DAYTOY ni JESUS ARI DAGITI JUDIO. Kalpasanna, adda dua a mananakaw a nailansa iti krus a kaduana, maysa iti makannawan, ken maysa iti makannigid. Ket dagiti lumabas insasaoda isuna, nga inwagwagda dagiti uloda, Ket kinunada, Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon iti daytoy iti tallo nga aldaw, isalakanmo ti bagim. No sika ti Anak ti Dios, bumabaka manipud iti krus. Kasta met a dagiti panguloen a papadi nga inuyawda kenkuana, agraman dagiti eskriba ken panglakayen, kinunada, Insalakanna dagiti dadduma; ti bagina dina maisalakan. No isu ti Ari ti Israel, bumaba koma itan manipud iti krus, ket mamatitayo kenkuana. Nagtalek iti Dios; isalakanna koma ita, no kayatna: ta kinunana, Siak ti Anak ti Dios. (Mat. 27:37–43, nainayon ti panangipaganetget)

Dagidiay nanglais ken Jesus idiy krus ket inusarda ti isu met laeng a panangipasimudaag nga inusar ni Satanas idiy letang tapno sulisogenna ni Cristo: “No sika ti Anak ti Dios” (Mat. 4:3).

Ket awan ti asinoman a mangikabil iti baro nga arak kadagiti daan a botelia; no saan, ti baro nga arak burakennanto dagiti botelia, ket maibukbok, ket madadaelto dagiti botelia. Ngem masapul a maikabil ti baro nga arak kadagiti baro a botelia; ket agpada a napreserba. (Lucas 5:37–38).

Ni Jesus, iti daytoy nga analogy, inyarigna ti radikal a baro a pannursurona iti “baro nga arak” a mangburak kadagiti “daan a botelia.” Ni Jesus babaen ti sao ken ulidan nangipinta iti nalawag a ladawan ti ayat ti Dios a naiduma unay iti naballikug a ladawan ti Dios (ti “daan nga arak”) nga iggem dagiti narelihihsuan a mannursuro (dagiti “daan a botelia”) a nasabatna. Saan a mabalin a paglaoken dagitoy dua nga agduma a panangmatmat. Kasta met ita. Masapul a mapan ti ladawan ti naranggas a dios tapno adda lugar ti naalumamay a Diostayo iti panunottayo.

12

No Kasano a Mangdadael ti Dios

Maysa kadagiti nalawag a pagarigan no kasano a dadaelen ti Dios ket masarakan iti libro ti 1 Cronicas. Ni Saul nga ari ti Israel ket saan idi a ikankano ti balakad ti Dios, a naipakaammo kenkuana babaen ken mammadto Samuel, tapno tallikudanna ti makadadaela kursona. Namin-adu a pinadas ni Saul a papatayen ni David, ti nasungdo nga adipenna. Nakabasol met gapu iti panangpapatayna kadagiti papadi ti Nob, ken nangbalakad iti maysa a mangkukulam. Nasugatan ni Saul iti pannakidangadang kadagiti Filisteo, ket mabuteng no ania ti mapasamak no matiliw. Iti kinadesperadona, “innala ni Saul ti kampilan, ket natnag iti dayta” (1 Cron. 10:4).

Paliwenyo no kasano a konklusion ti Biblia daytoy nakalkaldaang a salaysay maipapan iti ipapatay ni Saul:

Isu a natay ni Saul gapu iti salungasingna nga inaramidna maibusor iti APO, a maibusor iti sao ni Yahweh, a saanna a tinungpal, ken kasta met gapu iti panagdawatna iti pammagbaga iti maysa nga addaan iti familiar nga espiritu, tapno agsaludsod maipapan iti dayta; Ket saanna a nagsaludsod ken Jehova: gapuna pinatayna, ket insublina ti pagarian ken David nga anak ni Jesse. (1 Cron. 10:13-14)

Nabatad nga iti ipapatay ni Saul ti kakaisuna nga aramid a makitatayo nga ar-aramiden ti Dios ket ti panangipalubosna ken Saul a mapan iti bukodna a dalan ken padasenna ti pagbanagan dagiti aramidna. Ti makagapu iti ipapatay ni Saul ket panagpakamatay, saan a panangpapatay, ket kaskasdi a kuna ti Biblia a pinapatay ti Dios. Ti sao a nausar ditoy a mangiladawan iti inaramid ti Dios ket sigurado a naiduma iti depinasion ti diksionario. Saan a naiputputong a pagarigan daytoy. Iti

sumaganad a kapitulo, mausig dagiti sasao iti Biblia a kas iti pungtot, pungtot, ken apal. Ti Kasuratan ket mangted kadagitoy a balikas iti interamente a naiduma a kaipapanan manipud iti gagangay a pannakausar dagitoy no tuktukoyen dagiti wagas ti Dios ken dagiti kapanunotan ti Dios.

Sapulenyo ni Jehova bayat a masarakan, umawagkayo kenkuana bayat nga adda iti asideg: Baybay-an ti nadangkkes ti dalanna, ken ti nakillo a tao dagiti pampanunotna: ket agsubli koma ken Jehova, ket kaasiannanto; ken iti Diostayo, ta adu ti pakawanenna. Ta dagiti pampanunotko ket saan a pampanunoty, ken dagiti dalanyo saan met a dalanko, kuna ni Yahweh. Ta no kasano a nangatngato dagiti langit ngem iti daga, kasta met a nangatngato dagiti dalanko ngem dagiti dalanmo, ken dagiti pampanunotko ngem dagiti pampanunotmo.

—Isaias 55:6–9

13

Ania ti Pungtot ti Dios?

Ti saludsod maipapan iti pungtot ti Dios ket mangriro iti adu kadatayo no basaentayo ti Daan a Tulag. Adu ti pannakatukoy ti pungtot ken pungtot ti Dios, ngem ania ti pungtotna? Tapno masungbatan daytoy a saludsod, makalawlawagto no kitaen ti sumagmamano a pagarigan iti Biblia. Ti immuna a pannakadakamat ti pungtot ti Dios ket idi binilinna ni Moises a mangidaulo kadagiti annak ti Israel manipud pannakaadipen dagiti Egipcio agingga iti wayawaya. Ania dagiti kasasaad a nangpilit iti Dios a mangiparangang iti pungtotna iti dayta a tiempo?

Ket ni Moises kinunana ken Jehova, O Apoc, saanac a nalaing nga agsao, uray pay agingga ita, wenno sipud idi nakisaoca iti adipenmo: ngem nabannayat ti panagsao ken nabannayat ti dila. Ket ni Jehova kinunana kencuana, Siasino ti nangaramid iti ngiwat ti tao? ... saan kadi a siak ni Yahweh? Ita ngarud, mapanka, ket addaakto iti ngiwatmo, ket isuroka no ania ti sawem. Ket kinunana, O Apok, ibaonmo, pangngaasim, babaen ti ima ti kayatmo nga ibaon. (Ex. 4:10-13).

Nagbuteng ni Moises a sumrek laeng iti sanganan ni Faraon ket nagkiddaw iti pannakangiawat. Kasano a simmungbat ti Dios?

Ket ti pungtot ni Jehova simged ken Moises, ket kinunana, Saan kadi a ni Aaron a Levita a kabsatmo? Ammok a makasao a nalaing. Ket kasta met, adtoy, rummuar a sumabatkenca: ket inton makitanaca, agrag-onto iti pusona. (Ex. 4:14).

Kasano nga inyebkas ti Dios ti pungtotna? Babaen ti panangtedna ken Moises ti kayatna. Kitaentayo ti dadduma pay a paset ti Biblia nga addaan iti panangtukoy iti pungtot ti Dios:

Ket ti naglaok a bunggoy nga adda cadacuada naggartem: ket dagiti annac ti Israel nagsangitda manen, ket kinunada, Siasino ti mangted cadacami iti lasag a kanen? Kalpasanna, nangngeg ni Moises dagiti tattao nga agsangsangit iti intero a pamiliada, tunggal maysa iti ruangan ti toldana: ket ti unget ni Jehova simged iti kasta unay; Saan met a naragsakan ni Moises. Ket rimmuar ti angin manipud iti APO, ket nangiyeg kadagiti pugo manipud iti baybay, ket bay-an ida a matnag iti asideg ti kampo, a kasla maysa nga aldaw a panagdaliasat iti daytoy a bangir, ken kasla maysa nga aldaw a panagdaliasat iti bangir, iti aglawlaw ti pakarso, ken kasla dua a kasiko ti kangatona iti rabaw ti daga. Ket dagiti tattao timmakderda iti intero nga aldaw, ken iti intero a rabii, ken iti intero a simmaruno nga aldaw, ket inummongda dagiti pugo: ti nangurnong iti kabassitan nangurnong iti sangapulo a homer: ket inwarasda amin dagitoy para iti bagbagida iti aglawlaw ti pakarso. (Num. 11:4, 10, 31-32)

Iti daytoy a pasamak, masarakantayo manen a nadakamat ti pungtot ti Dios. Ania ti inaramidna? Intedna kadagiti tattao ti kayatda.

Ket naaramid nga idi lakayen ni Samuel, pinagbalinna dagiti annakna nga ukom iti Israel. Ita ti nagan ti inauna nga anakna a ni Joel; ket ti nagan ti maikadua, ni Abias: isuda dagiti ukom idiyay Beerseba. Ket dagiti annakna saanda a nagna kadagiti dalanna, no di ket timmaliawda a mangsapsapul iti gunggona, ket nangala iti pasuksok, ken

naballikug a panangukom. Kalpasanna, naguummong dagiti amin a panglakayen ti Israel, ket immayda ken Samuel idia Rama, ket kinunada kenkuana, Adtoy, lakayka, ket dagiti annakmo a lallaki saanda a magna kadagiti dalanmo: ita aramidennakami nga ari a mangukom kadakami a kas kadagiti amin a nasion. Ngem saan a makaay-ayo ken Samuel ti banag, idi kinunada, Ikkannakami iti ari a mangukom kadakami. Ket ni Samuel nagkararag ken Jehova. Ket ni Yahweh kinunana ken Samuel, Denggem ti timek dagiti tattao iti amin nga ibagada kenka: ta saandaka nga inlaksid, ngem inlaksiddak, tapno saanak nga agturay kadakuada. (1 Sam. 8:1-7)

Nangipatulod ti Dios iti mensahe kadagiti tattao babaen ken mammadtona a Samuel a nangted iti adu a rason no apay a saan a pagimbaganda no itungpalna ti kiddawda nga ari. Dimngegda kadi ken ni Samuel?

Nupay kasta nagkedked dagiti tattao nga agtulnog iti timek ni Samuel; ket kinunada, Saan; ngem maaddaantayo iti ari a mangituray kadayo; Tapno agbalintayo met a kas kadagiti amin a nasion; ket tapno ukomennakami ti arimi, ket rummuar nga umun-una kadakami, ken makiranget kadagiti gubatmi. (1 Sam. 8:19-20)

Kasano a simmungbat ti Dios iti panangipilit dagiti tattao? “Ket kinuna ni Yahweh ken Samuel, Denggem ti timekda, ket pagbalinem ida nga ari” (b. 22). Kasanotayo nga ammo nga inted ti Dios kadakuada ti ari gapu iti pungtot? Ni mammadto Oseas, a mangmatmat iti napalabas iti daytoy historikal a pasamak, itedna kadayo ti panangmatmat ti Dios iti akem nga inaramidna iti panangipaayna iti kiddaw dagiti tattao:

O Israel, dinadaelmo ti bagim; ngem kaniak adda ti tulongmo. Siak ti agbalin nga arimo: sadino ti ayan ti sabali a makaisalakan kenka kadagiti amin a siudadmo? ken dagiti ukommo a imbagam, Ikkannak iti ari ken prinsipen? Intedko kenka ti ari iti pungtotko, ket innalak isuna iti pungtotko. (Os. 13:9–11, nainayon ti panangipaganetget)

Nalawag nga ipakita dagitoy tallo a salaysay iti kasuratan a ti pungtot ti Dios ket kapadana ti panangtedna kadagiti tattao nga Israelita iti kayatda idinto ta saan a pagimbaganda no aramidenna dayta. Umdasen koma daytoy, iti kabassitan, a mangisingasing a ti pungtot ti Dios ket mabalin a madepinar, manipud iti Biblia, kas maysa a banag a naikeddeng a naiduma iti depinasion a masarakan iti diksionario. Nupay kasta, ad-adu pay ngem daytoy. Ania ti napasamak idi nakapungtot ni Jesus?

Ket simrek manen iti sinagoga; ket adda maysa a tao sadiay nga addaan iti nagango nga ima. Ket siniputda no paimbagenna iti aldaw a panaginana; tapno mapabasolda isuna. Ket kinunana iti lalaki nga addaan iti nagango nga ima, Agtakderka. Ket kinunana kadakuada, Maipalubos kadi ti agaramid iti naimbag kadagiti aldaw a panaginana wenno agaramid iti dakes? tapno maisalakan ti biag, wenno tapno mapapatay? Ngem nagulimekda. Ket idi kinitana ida iti aglawlaw a buyogen ti pungtot, gapu ta naladingit gapu iti kinatangken ti pusoda, kinunana iti lalaki, Iyunnatmo ti imam. Ket inyunnatna: ket ti imana napaimbag a kas iti sabali. Ket rimmuar dagiti Fariseo, ket dagus a nakiuman kadagiti taga Herodes maibusor kenkuana, no kasano a dadaelenda isuna. (Marcos 3:1–6).

Daytoy ket maysa a pannakilangen ni Jesus kadagiti Fariseo. Dagiti legalistiko a restriksionda imparitda ti panangagas iti aldaw ti Sabbath. Ni Jesus, a mangbasbasa iti pusoda, “kimmita

kadakuada iti aglawlaw buyogen ti pungtot.” Ania a kita ti pungtot ti adda ken Jesus? Ti kita a nadeskribir kas “agladingit gapu iti kinatangken ti pusoda.” Mapaspasaran idi ni Jesus ti ladingit wenna nauneg a ladingit gapu iti kinakurang ti ayat ken simpatia nga impakita dagitoy awan asi a lider ti relihion iti lalaki nga addaan iti nalaylay nga ima. Ania pay ti matakuaantayo iti Biblia maipapan iti pungtot ken pungtot ti Dios?

Ta maipalgak ti pungtot ti Dios manipud langit maibusor iti amin a kinakillo ken kinakillo dagiti tattao, a mangtengtengel iti kinapudno iti kinakillo. (Rom. 1:18, nainayon ti panangipaganetget)

Kasano a maipalgak ti pungtot ti Dios?

Gapuna, inyawat met ida ti Dios iti kinarugit babaen kadagiti derrep ti bukodda a puso. (Rom. 1:24, nainayon ti panangipaganetget)

Gapu itoy, inyawat ti Dios ida kadagiti nakababain a panagayat. (Rom. 1:26, nainayon ti panangipaganetget)

Ket uray no dida kayat a pagtalinaeden ti Dios iti pannakaammoda, inyawat ida ti Dios iti nalablaves a panunot. (Rom. 1:28, nainayon ti panangipaganetget)

Nadepinar ditoy ti pungtot ti Dios kas panangisuko ti Dios kadakuada wenna panangtedna kadakuada—iti sabali a panna, ipapaay ti Dios dagiti tattao iti wayawaya a mangisina iti bagina. Saan nga eksakto a pungtot ti manangibales a pannakadadael ti masansan nga ipaaytayo iti salaysay ti Dios. Kitaentayo ti sumagmamano pay a paset ti Daan a Tulag.

Ket dagiti tattao timmakderda iti intero nga aldaw, ken iti intero a rabii, ken iti intero a simmaruno nga aldaw, ket inummongda dagiti pugo: ti nangurnong iti kabassitan nangurnong iti sangapulo a homer: ket inwarasda amin dagitoy para iti bagbagida iti aglawlaw ti pakarso. Ket bayat nga adda pay laeng ti lasag iti nagbaetan dagiti ngipenda, sakbay a nangalngal, ti pungtot ni Jehova simged kadagiti tattao, ket ni Yahweh kinabilna dagiti tattao iti dakkel unay a saplit. (Num. 11:32–33)

Subliantayo ditoy ti salaysay maipapan kadagiti pugo nga inted ti Dios kadagiti tattao gapu iti pungtot. Adda natural a pagbanagan a nagbanagan ti kinabuklis dagiti tattao: “ti APO kinabilna dagiti tattao iti dakkel unay a saplit.”

Maipalagip a saan nga agbayag ti tonelada a presko a karne ti pugo iti aglawlaw ti disierto a nagkampanoan dagiti Israelita. Dagus a madadael ti karne isu a saan a maibagay a kanen ti tao. No usigen daytoy a kinapudno, ania la ketdi a kita ti saplit ti nagbanaganna? No maited ti umno a mikrobio ken umno a kasasaad, ti pannakasabidong iti taraon ket makapapatay a rigat: “Ket pinanagananna dayta a lugar iti Kibrothhattaava [tanem ti derrep]: agsipud ta sadiay nga intabonda dagiti tattao nga aggartem” (b. 34). Ania ti “pungtot ni Jehova”? Saan kadi a nainkalintegangan a sumaruno a ti pungtot ti Dios ket ti di panangibabaetna iti maysa a pasamak a pakaigapuan ken epekto?

Kalpasanna, sumgedto ti pungtotko kadakuada iti dayta nga aldaw, ket baybay-ak ida, ket ilemmengkonto ti rupak kadakuada, ket maibusdanto, ket adu a kinadakes ken riribuk ti mapasamak kadakuada; isu nga ibagadanto iti dayta nga aldaw, Saan kadi a dimteng kadatayo dagitoy a kinadakes, gapu ta awan kadatayo ti Diostayo? Ket sigurado nga ilemmengko ti rupak iti dayta nga aldaw gapu kadagiti

amin a kinadakes nga inaramiddanto, iti panagturongda kadagiti sabali a didiosen. (Deut. 31:17-18)

Ania ti kayat a sawen no ilemmeng ti Dios ti rupana? “Saan kadi a dimteng kadatayo dagitoy a kinadakes, agsipud ta awan kadatayo ti Diostayo?” Daytoy manen ti pagsasao a mangiladawan iti di panangibabaet ti Dios. Apay nga imbaga ti Dios nga ilemmengna ti rupana? “Ta amin a kinadakes nga inaramiddanto, iti panagturongda iti sabali a didiosen.” Ket ania ngata ti resultana? “Maibusdanto, ket adu a kinadakes ken riribuk ti dumteng kadakuada.” Idi nagturong dagiti tattao iti sabali a didiosen, tinallikudanda ti pudno a Dios, ket dina kabaelan a salakniban ida manipud kadagiti di maliklikan a pagbanagan.

Ket dagiti annac ti Israel nagaramidda iti dakes iti imatang ni Yahweh, ket nagserbida kadagiti Baalim: Ket binaybay-anda ni Jehova a Dios dagiti ammada, a nangiruar cadacuada iti daga ti Egipto, ket simmurotda iti sabali a didios, dagiti didios dagiti tattao nga adda iti aglawlawda, ket nagruknoyda cadacuada, ket pinagpungtotda ni Jehova. Ket binaybay-anda ni Jehova, ket nagserbida kada Baal ken Astarot. Ket nabara ti pungtot ni Yahweh maibusoriti Israel, ket inyawatna ida kadagiti ima dagiti manangsamsam a nangsamsam kadakuada, ket inlakona ida kadagiti ima dagiti kabusorda iti aglawlaw, iti kasta saandan a makatakder iti sangoanan dagiti kabusorda. (Uk. 2:11-14)

Iladawan daytoy a paset ti agtultuloy nga apostasia dagiti tattao manipud iti Apo. Ditoy ti Dios “inyawatna ida kadagiti ima dagiti manangsamsam” ken “inlakona ida kadagiti ima dagiti kabusorda.” Pasibo manen daytoy a sungbat iti krisis. Gapu iti apostasiada, saan a nalapdan ti Dios dagiti kabusor ti Israel a mangraut kadagiti dagada.

Ta kabilen ni Yahweh ti Israel, a kas iti maysa a runo nga agtayyek iti danum, ket ramutennanto ti Israel manipud iti daytoy nasayaat a daga, nga intedna kadagidi ammada, ket iwarasna ida iti labes ti karayan, agsipud ta inaramidda dagiti kakaykaywanda, a mangrurod ken Jehova. Ket itednanto ti Israel gapu kadagiti basbasol ni Jeroboam, a nagbasol, ken nangaramid iti Israel. (1 Ar-ari 14:15–16)

Ditoy ti pungtot (ken panangkabil) ti Dios ket panangisuko iti apostata nga Israel.

Ta pinagpungtotda isuna babaen kadagiti nangato a dissoda, ken ginugotda nga apal babaen kadagiti kinitikitan a ladawanda. Idi nangngeg daytoy ti Dios, nakapungtot, ket guraenna unay ti Israel: Isu a binaybay-anna ti tabernakulo ti Silo, ti tolda nga inkabilna kadagiti tattao; Ket inyawatna ti pigsana iti pannakakautibo, ken ti dayagna iti ima ti kabusor. Inyawatna met dagiti tattaoona iti kumpulan; ket nakapungtot iti tawidna. (Sal. 78:58–62).

Ditoy ti depinasion ti pungtot iramanna: panangbaybay-a, panangiyawat iti pannakakautibo, ken panangisuko.

Ngarud nagraniag ti pungtot ni Yahweh maibusor kadagiti tattaoona, iti kasta karimonna ti bukodna a tawid. Ket intedna ida iti ima dagiti nasion; ket dagiti manggurgura kadakuada inturayanda ida. (Sal. 106:40–41).

Nadeskribir ditoy ti pungtot ti Dios kas intedna “ida iti ima dagiti nasion.”

Iti bassit a pungtot inlemmengko ti rupak kenka iti apagbiit; ngem buyogen ti agnanayon a kinamanangngaasi kaasiankanto, kuna ni Yahweh a Mannubbotmo. (Isa. 54:8).

Iti daytoy a paset, nadepinar ti “bassit a pungtot” kas ti Dios nga ilelemmengna ti rupana “iti apagbiit,” ngem agnanayon ti kinaimbag ken asi ti Dios kadayo.

Ket ibellengkanto iti imatangko, a kas iti panangpapanawko kadagiti amin a kakabsatmo, uray dagiti amin a bin-i ni Efraim. Pagrurodennak kadi nga agpungtot? kuna ni Yahweh: saanda kadi nga agpungtot iti bagbagida iti pannakariro dagiti bukodda a rupada? Ngarud kastoy ti kuna ti Apo a Dios; Adtoy, ti pungtotko ken ti pungtotko maibukbokto iti daytoy a disso, iti tao, ken kadagiti animal, ken kadagiti kayo iti talon, ken kadagiti bunga ti daga; ket mauramto, ket saanto a maiddep. (Jer. 7:15, 19–20)

Saludsoden ti Dios, “Parurodennak kadi nga agpungtot? Naiyeg dagiti riribuk dagiti tattao kas bunga ti idolatriada saan a kas dusa manipud iti Dios.

Putdem ti buokmo, O Jerusalem, ket ibellengmo, ket agdung-awka kadagiti nangato a disso; ta inlaksid ken binaybay-anna ni Yahweh ti kaputotan ti pungtotna. (Jer. 7:29, nainayon ti panangipaganetget)

Ad-adu pay dagiti paset ti Biblia nga agus-usar iti umasping a terminolohia, ngem dagitoy a kinitatayo ket umdasen koma a mangaramid iti makapilit a kaso a ti pungtot ti Dios ket saan a pulos a dusa manipud kenkuana. Ikkannatayo ti Dios iti wayawaya a mangawat kenkuana wenna mangilaksid kenkuana. Ti pungtot ti Dios ket natural a pagbanagan dagiti di umiso a pilitayo, no mapilitan a mangipalubos kadayo nga addaan iti bukodtayo a wagas. Ti akem ti Dios ket kanayon a pasibo a matukoy a kas panangbaybay-a, panangilemmeng iti rupana,

panangisuko, panangipalubos, panangipaay ken umasping a terminolohia.

Iti panangiwaragawagna iti sanganan ni Moises, saan nga inlista ti Dios ti pungtot wenno pungtot kas kababalin ti kababalinna: “Ket limmabas ti APO iti sanganananna, ket inwaragawagna, Ni Yahweh, Ni Yahweh a Dios, manangngaasi ken naparabur, mabayag a managibtur, ken aglaplapanan iti kinaimbag ken kinapudno, Mangsalimetmet iti asi para iti rinibu, mamakawan iti kinadakes ken salungasing ken basol” (Ex. 34:6-7).

Ket dagiti tattao nagsaoda maibusor iti Dios ken maibusor ken Moises, Apay nga insang-atdakami manipud Egipto tapno mataykami idiyang let-ang? ta awan ti tinapay, wenno awan ti danum; ket karurod ti kararuatayo daytoy nalag-an a tinapay. Ket nangibaon ni Jehova kadagiti umap-apuy nga uleg iti tengnga dagiti tattao, ket kinagatda dagiti tattao; ket adu a tattao ti Israel ti natay. (Num. 21:5-6)

Ipakaammo kadatayo daytoy a paset a “nangibaon ti APO kadagiti umap-apuy nga uleg iti tengnga dagiti tattao” kas sungbat kadagiti reklamoda. Manipud kadagiti nainkasuratan a pammaneknek a kinitatayo agingga ita, ania ngata ti tignay ti Dios idi “ibaonna” dagiti uleg? Maitunos kadagiti dadduma a paset ti Biblia a nausigtayo, napilitan ti Dios gapu iti nasukir a kinaawan panagyaman dagiti umili a mangted kadakuada iti wayawaya manipud iti mangsalaknib a panangibabaetna iti biangda.

Kasano a dimteng dagiti umap-apuy nga uleg sadiyang idi damo? “[Ti APO a Diosmo] a nangiturong kenka iti dayta dakkell ken nakaam-amaka let-ang, a sadiyang adda dagiti umap-apuy nga uleg, ken manggagama, ken tikag, nga awan ti danum, a

nangiruar kenka iti danum manipud iti bato a bato” (Deut. 8:15, nainayon ti panangipaganetget).

Adda sadiay dagiti umap-apuy nga uleg iti amin a tiempo kas maysa kadagiti adu a peggad a simimilagro a sinalaknibanti Dios dagiti Israelita manipud iti dayta naulpit nga aglawlaw iti disierto. Daytoy a salaysay maipapan iti panangibaon ti Dios kadagiti umap-apuy nga uleg ket problemado laeng no ti Dios nangibaon ketdi kadagiti mabisin a polar bear.

Adu ti salaysay iti Biblia maipapan iti panangibaon ti Dios kadagiti rumaut a buyot wenno sumagmamano a didigra maibusor kadagiti tattao. Babaen iti daytoy a pannakaawat, nainkalintegan a maikonklusientayo nga iti tunggal salaysay ti kasuratan a nangibaon ti Dios iti makadangran, kaipapananna a saan a nabaelan ti Dios a lapdan dayta a mapasamak no saan a manipulator dagiti pasamak a pakaigapuan ken epekto. Saan a panggep ti Dios, ken saan met nga adda iti uneg ti kinataona, ti panangtengngel kadagiti aramid ti tao.

Kalpasanna, umapalto ni Yahweh gapu iti dagana, ket kaasiannanto dagiti tattao. Wen, sumungbatto ni Yahweh ket kunaenna kadagiti tattao, Adtoy, ibaonkonto kadakayo ti mais, arak, ken lana, ket mapnekkayonto iti dayta: ket diakton pagbalinenkayo a pakaumsian kadagiti nasion. (Joel 2:18-19).

Isu a kinuna kaniak ti anghel a nakikomunikar kaniak, Agpukkawka, a kunana, Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin; Apalko ti Jerusalem ken iti Sion buyogen ti dakkal nga apal. (Zac. 1:14).

Ta apalko kadakayo buyogen ti nadosan nga apal: ta inkallaysakayo iti maymaysa nga asawa, tapno maiparangkayo a kas nadalus a birhen ken Cristo. Ngem mabutengak, di la ket ta kas iti panangallilaw ti uleg ken Eva babaen ti kinasikapna, kasta

met a madadael ti panunotyong manipud iti kinasimple nga adda ken Cristo. (2 Cor. 11:2-3)

Ti apal ti Dios ket naan-anay a di managimbubukodan. Apal ti Dios kadagiti sabsabali, saan a pulos a para iti bagina.

Ket nagraniag manen ti pungtot ni Yahweh maibusor iti Israel, ket tinignayna ni David a maibusor kadakuada a mangibaga, Inka, bilangem ti Israel ken Juda. Ta kinuna ti ari ken ni Joab a kapitan ti buyot a kaduana, “Inka ita kadagiti amin a tribu ti Israel, manipud Dan agingga iti Beerseba, ket bilangenyo dagiti tattao, tapno maammuak ti bilang dagiti tattao. Ket ni Joab kinunana iti ari, Ita ni Jehova a Diosmo inayonna cadagiti tattao, no mano ti tao, iti maminsangagasut, ket tapno makita dagiti mata ti apok nga ari: ngem apay a maragsakan ti apok nga ari iti daytoy a banag? Nupay kasta, naparmek ti sao ti ari ken Joab, ken kadagiti kapitan ti buyot. Ket ni Joab ken dagiti panguluen ti buyot rimmuarda manipud iti sangoanan ti ari, tapno bilangenda dagiti tattao ti Israel. (2 Sam. 24:1-4)

Idi binimero ni David ti Israel ipakpakitana ti panagpannakkal ken di panagtalek iti Dios babaen ti panangkitana kadagiti bilang ti tao ken pannakabalin ti militar tapno masalaknibanna ti Israel. Daytoy ti epektibo a nangilaksid iti di naranggas a salaknib ti Dios kadakuada, a nangpanaw kadakuada a nalaka a maapektaran kadagiti kabusorda ken dadduma pay a pangta. Uray ti natangken iti gubat a ni Joab nakitana ti peggad iti kiddaw ti ari a mangbilang iti Israel ket sinaludsodna maipapan iti dayta.

Ti Dios “intignayna ni David a maibusor kadakuada.” Mabalina kadi nga adda parikutiti pannakaawatiti daytoy a sasao a kas iti mabasa? Agsasaibbek kadi ti Dios iti lapayag ni David

tapno bilangenna ti Israel tapno adda nasayaat a rasonna a bumusor kadakuada? Kitaentayo daytoy a bersikulo iti lawag ti nasursurotayo agingga ita maipapan kadagiti aramid ti Dios.

Saan nga aktibo ti akem ti Dios iti pannakadadael, ken saanna a pukawen ti kinadakes, ngem adda makaaramid iti dayta. Posible kadi, iti daytoy a pasamak, a ti Dios “tinagtignayna” ni David a mangbilang iti Israel babaen ti saanna a pananglapped kenkuana a mangaramid iti dayta? Ket adayo ngata unay ti panangipasimudaag a saan a ti Dios ti agsasaibbek iti lapayag ni David no di ket ni Satanas? Kasanotayo a maammuan? Mabasatayo ti maipapan iti daytoy met laeng a pasamak iti libro ti 1 Cronicas: “Ket timmakder ni Satanas maibusoriti Israel, ket pinagpungtotna ni David a mangbilang iti Israel” (1 Cron. 21:1, nainayon ti pannakaipaganetget).

Mabalin a masdaawtayo no apay a saan laeng a rummuar a dagus ti Biblia ket ibagana ti eksakto a napasamak iti tunggal panagsasabet iti uneg dagiti panidna; saan kadi a dayta ti mamagbalin a nasimsimple nga amang ti panagadal iti Biblia? Wen, kasta koma. Nupay kasta, ti parikut iti komunikasion iti nagbaetan ti Dios ken ti sangatauan ket saan a pulos a gapu iti kinakurang ti pannakaawat ti Dios, no di ket gapu iti pannakaawattayo. Ti Dios, iti siribna, ikkannatayo iti pagpilian nga awaten wenna laksiden ti kinapudno maipapan kenkuana. Naisurat ti Biblia a sipapanunot iti daytoy napateg a prinsipio. No adda gundawaytayo a mangtarus iti mangisalikan a kinapudno maipapan iti Dios ket laksidentayo dayta, ad-adu a lawag ti mangiturong laeng kadatayo nga ad-adda manipud kenkuana. Ti narabaw a kinaambiguidad ti Biblia ipalubosna dagiti agsusupadi nga interpretasion gapu iti dayta a rason. Saan nga adda iti kababalin ti Dios ti panangkombinsirna kadatayo, a maikontra iti pagayatantayo, a mamati kenkuana ken iti di agkompromiso nga ayatna. Maigiddato iti dayta, mangipaay ti Biblia iti nawadwad nga ebidensia para kadagidiay agsapsapul iti naalumamay a Diostayo a mangbirok kenkuana.

Ket birokendakto, ket masarakannakto, inton birokendak iti
amin a pusoyo.

—Jeremias 29:13

14

No Kasano a Manggubat ti Dios

Gubat ti Dios maibusor iti dakes babaen ti kinapudno, ayat, asi, ken pammakawan.

Ti agaramid iti basol ket nagtaud iti Diablo; ta ti diablo agbasol manipud idi punganay. Gapu iti daytoy, naiparangarang ti Anak ti Dios, tapno dadaelenna dagiti aramid ti Diablo. (1 Juan 3:8).

Ti trabaho ti diablo manipud idi rugi ti panagrebeldena ket ti panangakusar ken di umiso a panangirepresentar iti Dios. Ni Jesus, ti Anak ti Dios, dinadaelna ti aramid ti diablo babaen ti panangipakitana a kinaulbod dagiti pammabasolna maibusor iti Dios.

Apay a diyo maawatan ti panagsaok? uray gapu ta saanyo a mangngeg ti saok. Nagtaudkayo iti amayo a Diablo, ket aramidenyonto dagiti tarigagay ni amayo. Isu ket mammapatay manipud idi punganay, ken saan a nagnaed iti kinapudno, agsipud ta awan ti kinapudno kenkuana. No agsasao iti ulbod, agsasao iti bukodna: ta isu ket ulbod, ken ama daytoy. (Juan 8:43-44).

Pasingkedan ni Jesus a ti kangrunaan nga igam ti diablo isu ti panangusarna iti kinaulbod. "Imposible nga agulbod ti Dios" (Heb. 6:18); labananna ti kinaulbod ti diablo buyogen ti kinapudno.

Ikawesyo ti amin a kabal ti Dios, tapno makatakderkayo a maibusor kadagiti kinasikap ti Diablo. Ta saantayo a makigububat iti lasag ken dara, no di ket maibusor kadagiti prinsipal, kadagiti pannakabalin, kadagiti agtuturay iti

sipnget daytoy a lubong, kadagiti naespirituan a kinadakes kadagiti nangato a disso. Ngarud alaenyo kadakayo ti amin a kabal ti Dios, tapno makasarangetkayo iti dakes nga aldaw, ken inaramidyo amin, tapno agtakderkayo. Agtakderkayo ngarud, a nakabarikes dagiti lomoyo iti kinapudno, ken nakasuotkayo iti kabal ti barukong ti kinalinteg; Ket nagsapatos dagiti sakam iti panangisagana iti ebanghelio ti kappia; Kangrunaan iti amin, alaenyo ti kalasag ti pammati, a babaen iti dayta mabalinyo nga iddepen dagiti amin nga umap-apuy a pana dagiti nadangkes. Ket alaem ti kallugong ti pannakaisalakan, ken ti kampilan ti Espiritu, nga isu ti sao ti Dios. (Efe. 6:11–17).

Impakita ni Jesus para kadatayo ti pannakausar ti kabal ti Dios: ti naimbag a damag ti kinapudno maipapan iti Dios (“dagiti lomoyo nabarikes iti kinapudno”), ti panangtungpalna iti katulagan a kinamatalek (“ti kabal ti barukong ti kinalinteg”), ti mensahe ti pannakikappia iti Nailangitan nga Amatayo (“ti ebanghelio ti talna”), ti pammatalged iti kinamapagtalkan ti Dios (“ti kalasag ti pammati”), ken ti kari a biag nga agnanayon kadagidiay nawayawayaan manipud pannakaadipen ni Satanas ken dagiti kinaulbodna (“ti kallugong ti pannakaisalakan”). Maparegtatayo met a mangala iti isu met laeng nga igam nga inusar ni Jesus—ti Sao ti Dios (“ti kampilan ti Espiritu”).

Patpatgek a patpatgek, dikay ibales ti bagbagiyo, no di ket itedyo ti lugar ti pungtot: ta naisurat, Kukuak ti panagibales; Supapakto, kuna ti Apo. Ngarud no mabisin ti kabusormo, pakanen; no mawaw, ipainummo: ta iti panangaramidmo iti kasta mangbuntonkanto kadagiti beggang ti apuy iti ulona. Saankayo a parmeken ti dakes, no di ket parmekenyo ti dakes babaen ti naimbag. (Rom. 12:19–21)

Ania ti pammales ti Dios? Parmekenna ti dakes babaen ti naimbag, ket awisenna dagiti annakna nga aramidenda met dayta. Ti panangtrato kadagiti kabusortayo buyogen ti kinaimbag imbes a buyogen ti panagibales ket mayarig iti panangbunton kadagiti “karbon ti apuy” iti uloda. Ti panagibales iti kabusor ket parmeken ti kinadakes. Nupay kasta, adda pamay-an tapno epektibo a maparmek ti kinadakes—“babaen ti naimbag.” Dayta’t wagas ti Dios nga agaramid iti gubat.

Kalpasanna, kinuna ni Jesus, Ama, pakawanem ida; ta saanda nga ammo ti ar-aramidenda. (Lucas 23:34).

Dagitoya sasao ni Jesus ket agpaay iti pagimbagantayo. Saan a kasapulan ti Ama ti aniaman a panangallukoy tapno mamakawan. Saan nga iti Dios ti problema, no di ket kadatayo. Ipagaruptayo a ti Dios ket kas kadatayo. Idi insao ni Jesus dagiti sasao, “Ama, pakawanem ida, ta dida ammo ti ar-aramidenda,” saan laeng nga agsasao iti biang dagiti nangibitin kenkuana iti krus; agsasao idi iti biangmi met. Kayat ti Dios a maammuantayo a maawatanna ti pakarigatantayo (ditay’ ammo ti ar-aramidentayo); ay-ayatennatayo pay laeng nga awan kondisionna ken di mabannog nga agtartrabaho tapno maisalakantayo.

Ngem ti bunga ti Espiritu ket ayat, rag-o, talna, mabayag a panagitured, kinaalumamay, kinaimbag, pammati, kinaemma, panagteppel: maibusor kadagiti kasta awan ti linteg.

—Galacia 5:22-23

15

Sodoma ken Gomorra

Ti pannakadadael ti Sodoma ken Gomorra ket naipagarup a kas ti klasiko a pagarigan ti makapungtot a Dios a mangitudo iti ipapatay ken pannakadadael iti maysa a nadangkes nga ili. No alaentayo ti salaysay iti Biblia kas iti mabasa, ti agparang a mapasasamak isu ti sumaganad: Masarakan ti dua a siudad iti narang-ay a lugar ti agrikultura ken panagtagilako, ket agbalin a medio nalaka ti biag para kadagiti umili. Nasayaat ti panawen ti panaglinglingay dagiti tattao ken agbalin a gagangay dagiti di nadosan nga aktibidad. Kumita ti Dios manipud langit ket makapungtot iti kasaknap ti kinadakesda. Agkedked nga agaramid iti aniaman nga addang iti apagbiit, ngem kamaudiananna agbalin a nakaro ti kinadakes isu a maibus ti anus ti Dios. Mangipatulod iti pakdaar ken nalinteg a Lot ken ti pamiliana a pumanawda iti Sodoma. Kalpasanna, iti nakaskasdaaw a panangiparang iti pungtot, ti Dios ket mangitudo iti apuy ken asupre manipud langit. Masabat dagiti lallaki, babbai, ken ubbing ti nakaam-amak nga ipapatay. Nadadael ti Sodoma ken Gomorra, ket mapnek ti panagibales ti Dios.

Ita, kitaentayo manen daytoy met laeng a pasamak buyogen ti pannakaawat a saan nga aktibo ti akem ti Dios iti pannakadadael. Iladawanmo ti dua a siudad a kadua dagiti agserserbi iti bagida nga agnanaed a mangtagtagiragsak iti kinarang-ay ken ragsaksakda: “Adtoy, daytoy ti kinadakes ti kabsatmo a ni Sodoma, ti kinatangsit, kinapunno ti tinapay, ken kinaruay ti kinaaleng-aleng adda kenkuana ken kadagiti annakna a babbai, ken dina met pinatibker ti ima dagiti napanglaw ken agkasapulan” (Ezeq. 16:49). Saan nga ammo dagiti tattao nga iti baba dagiti siudad (a naibangon iti lugar a di natalged iti geolohikal) ket mangbangbangon dagiti puersa ti

bulkan. Saanda met nga ammo a ti di makita a Dios, a laksidenda, isu met laeng ti Dios a, agingga iti daytoy a punto ti panawen, nangsalaknib kadakuada manipud iti didigra. Dumteng kamaudiananna ti aldaw a masapul a bigbigen ti Dios ti tarigagayda nga agwaywayas manipud kenkuana. Tapno maitandudo ti wayawayada, dina kayat a palubosan ida, a baybay-anna ida a di nasalakniban manipud kadagiti puersa ti nakaparsuaan a dina makontrol. Dagiti rugit iti baba ti rabaw ti daga ket agrupsa nga agpangato a mangibukbok iti narunaw a bato iti rinibu a pie iti tangatang ken agtudo iti “asupre ken apuy manipud iti APO manipud langit” (Gen. 19:24), a mangdadael iti Sodoma ken Gomorra iti sumagmamano a minuto.

Ti aramid ti Dios iti panangdadaelna iti dua a ciudad ket panangtedna kadagiti agnanaed iti pudno a wayawaya — agraman ti wayawaya nga agpili nga addaan kadagiti makadidigra a pagbanagan: “Awagak ti langit ken daga tapno isuratda daytoy nga aldaw maibusor kenka, nga inkabilko iti sanguanam ti biag ken ipapatay, bendision ken lunod: ngarud piliem ti biag, tapno agpadpada nga agbiagka ken ti bin-im: Tapno ayatem ni Jehova a Diosmo, ket dayta mabalinmo ti agtulnog iti timekna, ken tapno kumpetka kenkuana: ta isu ti biagmo, ken ti kapaut dagiti al-aldawmo” (Deut. 30:19–20).

Mapasamak ti sakit, aksidente, ipapatay, gubat, natural a didigra, ken dadduma pay gapu iti adu a rason. Masansan a direkta a responsabletayo, no dadduma ni Satanas, ken no dadduma dagiti puersa ti nakaparsuaan kalpasan ti diluvian ti mapabasol. Masansan a nairaman ti sumagmamano a kombinasion dagiti makatulong a banag. Gapu ta ditay’ makita a nalawag no apay a napasamak ti partikular a pasamak ti panagsagaba, agannayastayo a mangpabasol iti Dios gapu iti dayta. Nalinteg kadi dayta? Nainkalinteg kadi dayta? Nabayagen nga adda ti pagannayasantayo a mangiyalis iti pammabasol. Kaano ken sadino ti nangrugian daytoy a panangliklik iti responsabilidad? “Ket kinuna ti lalaki, Ti babai

nga intedmo a kaduak, intedna kaniak ti bunga ti kayo, ket nangannak. Ket kinuna ni Yahweh a Dios iti babai, Ania daytoy nga inaramidmo? Ket kinuna ti babai, Inallilawnak ti uleg, ket nangannak” (Gen. 3:12–13, nainayon ti panangipaganetget).

Ti asimo, O APO, adda idiay langit; ket ti kinamatalekmo dumanon agingga kadagiti ulep. Ti kinalintegmo ket kas kadagiti dadakkel a bantay; dagiti panangukommo ket dakkela nauneg: O APO, sica italimengmo ti tao ken animal. Anian a nagsayaat ti naayat a kinamanangngaasim, O Dios! ngarud dagiti annak ti tao inkabilda ti panagtalekda iti sidong ti anniniwan dagiti payakmo.

—Salmo 36:5–7

16

Ania ngay ti Layus?

Ti ngay layus idi kaaldawan ni Noe? No saan a ti Dios ti mangdadael, ania ti napasamak a nangyeg iti kadakkelan a didigra iti lubongtayo? Ania nga ebidensia ti masarakantayo iti Biblia ken iti dadduma pay a lugar a mangted kadatayo iti nainkalintegan a panangilawlawag no ania ti nakaigapuan daytoy dakkel a sangalubongan a layus?

Ket ni Yahweh kinunana, Ti espirituc saanto a kanayon a makiranget iti tao, ta isu met lasag: kaskasdi a sangagasut ket duapulo a tawen dagiti al-aldawna. (Gen. 6:3).

Agparang a kitkitaen ti Dios ti panawen nga umadayo ti sangatauan ti bagbagida manipud kenkuana isu a mapilitan a palubosanna ida babaen ti panangluk-atna iti mangsustiner a panangpetpetna kadagiti puersa ti nakaparsuaan. Mabalina a pampanunotentayo no ania kamaudiananna ti nangtignay kenkuana a mangwayawaya. Nangaramid kadi ti Dios iti kalkulad a desision a mangaramid iti dayta, wenno sabali pay a banag ti nairaman?

Panunotem nga adda kaarruba nga addaan iti sumagmamano a personal a parikut. Marigatan iti pinansial, addaan iti sumagmamano nga isyu iti salun-at, ken dina kabaelan ti magna iti nasurok a sumagmamano a bloke manipud iti pagtaengan. Iti rabaw dayta, awan ti kotsena, isu a narigat ti agtaray kadagiti trabaho ken mangpennek kadagiti kasapulanna.

Maysa nga aldaw, iti pannakisaritman kenkuana, maammuam ti kinakurang ti transportasionna ket itukonmo nga itulodmo nga agturong iti groseri ken dadduma pay a lugar. Iti sumaganad a sumagmamano a bulan, ikkam isuna kadagiti

pagluganan iti luganmo nga agturong kadagiti doctor's appointment, iti botika, ken iti supermarket. Kasla nasayaat ti panagtrabaho daytoy nga urnos, ket maragsakanka a tumulong kenkuana.

Kalpasanna iti maysa a nabara nga aldaw ti kalgaw agparang daytoy met laeng a kaarruba iti ruanganyo iti kasla nariribuk a kasasaad ti panunot ket kiddawenna nga itulodyo isuna iti maysa a banko iti ballasiw ti ili. Madlawmo nga awit-awitna ti paper bag, ski mask, ken ti kasla paltog a nabalkot iti medyas. Ania ti aramidem? Iggamam kadi dagiti tulbek ti luganmo ket siraragsak nga agdardaraska a rummuar iti ridaw tapno i-chauffeur-mo ti gayyemmo nga agturong iti papananna ken agsubli?

Amintayo ket addaan kadagiti linia a ditay kayat a labsan. Dagitoy a linia ket mainaig kadagiti moral, etika, ken personal nga isyu ti beddeng. Saan kadi a nainkalinteg a pasien nga adda met dagiti linia ti Dios a dina malasat—wenna dina kabaelan?

Ket nakita ti Dios a dakkal ti kinadakes ti tao iti daga, ken tunggal imahinasion ti pampanunot ti pusona ket dakes laeng nga agtultuloy. Nadadael met ti daga iti sanguanan ti Dios, ket napno ti daga iti kinaranggas. Ket ti Dios kinitana ti daga, ket, adtoy, nadadael; ta amin a lasag dinadaelda ti dalanna ditoy daga. Ket ti Dios kinunana ken Noe, Dimtengen ti panungpalan ti amin a lasag; ta napno ti daga iti kinaranggas babaen kadakuada; ket, adtoy, dadaelekto ida a kadua ti daga. (Gen. 6:5, 11–13)

Ania ti kasasaad ti lubongtayo sakbay la unay ti layus? Impalgak ti Dios ken ni Noe, “ti daga napno iti kinaranggas babaen kadakuada” (b 13, ipaganetget ad Ania ti kasasaad ti kasasaad ti lubongtayo la unay ti layus? Impalgak ti Dios ken ni Noe, “ti daga napno iti kinaranggas babaen kadakuada” (b 13,

nainayon ti pannakaipaganetget). dagiti naranggas a puersa iti umad-adani a didigra: “Ket ti Dios kinitana ti daga, ket, adtoy, na dayta, ta a lasag dinadael ti dalanna ditoy.” ded). Gapu iti kinaranggas ti sangatauan, ti daga a mismo ti nangidulin idi iti kinaranggas. Di nagbayag mairuar dagiti naisangsangayan a naranggas a puersa iti umad-adani a didigra. Narbek ti moral ti kagimongan ti tao: “Ket ti Dios kinitana ti daga, ket, adtoy, nadadael dayta, ta amin a lasag dinadaelda ti dalanna ditoy daga.”

Mano a nasungdo a pasurot ti Dios bayat daytoy nangnangruna a nasipnget a panawen iti historia? Ni laeng Noe ti nadakamat iti Biblia. Ania ti nangyeg iti daytoy nakalkaldaang a kasasaad? Ti pampanunot ti sangatauan ket “dakes laeng nga agtultuloy.” Kasano a depinaren ti Biblia ti kinadakes? Idi kinnan da Adan ken Eva ti bunga ti “kayo ti pannakaammo iti naimbag ken dakes” (Gen. 2:17), ti panagbalbaliw ti panunotda maipapan iti kinaimbag ti Dios ket naan-anay a mangilawlawag no ania ti dakes. Ti naballikug a ladawan dagiti immuna a nagannaktayo iti naalumamay a Diostayo ti tinawid ti lubong. Impagarup dagiti naranggas nga agnanaed iti lubong sakbay ti diluvian a pinanuynoyan ti Dios ti kinaranggasda. Ania ti sungbat ti Dios? “Nagleddaang iti pusona” (Gen. 6:6).

Induron ti sangatauan ti Dios agingga iti linia a dina malasat a dina nagbalin a di boluntario a makipaset a mismo iti kinaranggas. Napilitan ti Dios a mangluk-at iti panangtengngelna iti natural a lubong. Idi nagpatingga ti 120-tawen a periodo, ket dagiti pasahero sitatalgeddan iti daong, nangrugin nga agtinnag ti tudo, a nangibukbok kadagiti ayus iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii. Ania ti nangtignay iti daytoy nagdakkal a layus? Masarakantayo dagiti napateg a pagilasinan iti umuna a kapitulo ti Genesis:

Ket kinuna ti Dios, Adda koma maysa a tangatang iti tengnga dagiti dandanum, ket pagsisinaenna koma dagiti danum manipud iti dandanum. Ket ti Dios inaramidna ti tangatang, ket biningayna dagiti dandanum nga adda iti baba ti tangatang manipud iti dandanum nga adda iti ngato ti tangatang: ket kasta. Ket inawagan ti Dios ti tangatang iti Langit. (Gen. 1:6–8).

Ania ti tangatang? Ti firmament kaipapananna ti maysa a kalawa, maysa a vault, wenno maysa a simborio. Ti simborio ket tumukoyiti kalub iti rabaw ti daga a naibi wenno naikapet langit wenno atmospera. Ti paset ket agtultuloy a mang iti daytoy a simborio iladawan ti kas mangisina kadagiti danum, nga addaan iti dakkel a kaadu ti danum iti ngato ti simborio.

Dagitoy dagiti kaputotan dagiti langit ken ti daga idi naparsuada, iti aldaw nga inaramid ni Jehova a Dios ti daga ken langit, Ket tunggal mula iti talon sakbay nga adda iti daga, ken tunggal ruot iti talon sakbay a dimmakel: ta saan a pinagtudo ni Yahweh a Dios iti daga, ... Ngem simmang-at ti maysa nga alingasaw manipud iti daga, ket sibuganna ti intero a rupa ti daga. (Gen. 2:4–6)

Isingasing dagitoy a bersikulo ti lubong a naiduma unay iti pamiliartayo ita. “Saan a pinagtudo ni Jehova a Dios iti daga ... Ngem simmang-at ti maysa nga alingasaw manipud iti daga, ket sinubokna ti intero a rabaw ti daga.” Ti daga ket addaan iti nadam-eg ngem nabara ken naisangsangayan nga uray ti klima, nga awan ti kellaat a panagbalbaliw ti temperatura. Iti kasta a nurnos a temperatura awan koma ti gurruod, awan ti bagyo, awan ti bagyo, awan ti uraro, wenno niebe, ken agparang nga awan pay ketdi ti tudo. Posible met a ti rabaw ti daga a mismo ket ad-adda nga amang a patad ngem ita, nga awan ti nakangatngato a bantay wenno kanyon iti nauneg a baybay.

Kanayonanna, basbassit nga amang ti naabbungotan iti danum iti rabaw ti daga.

Ania ti nangtaginayon iti amin a danum a nakabitin iti atmospera, ken ania ti mekanismo a nangtignay a mangrugi ti layus? Ammotayo manipud iti simple a panagpaliw a ti pudot ti pakaigapuan ti panagnagato ti danum. Ti danum a nabara iti kaldero iti paglutuan ket aglibas manipud iti spout kas evaporation. Inaldaw nga ited dagiti bagi ti danum iti planetatayo ti nakaad-adu a molekula ti danum. No ad-adu ti pudot a maipakat, naparpartak ti panaglisida. Medio manmano a molekula ti danum ti ag-evaporate manipud iti rabaw ti nagyelo a danaw iti tengnga ti kalam-ekna no idilig iti napudot nga aldaw ti kalgaw.

Kasano ngay no ad-adu ti magun-odan nga enerhia ti pudot sakbay ti layus; saan ngata a dayta ti nangsuporta iti ad-adu a danum iti atmospera? Dandani magun-od ti dagatayo amin nga enerhia ti pudotna manipud iti inittayo. No awan dayta agbalin nga ultra-frozen ti lubongtayo nga umas-asideg iti absolute zero ti temperatura ti rabaw.

Idi pinarsua ti Dios ti lubongtayo, impaandarna ti nakaskasdaaw nga eksakto a sistema ti enerhia ti pudot a makabaela mangibitin iti nakaad-adu a danum iti atmospera. Ti init koma ti kangrunaan a mekanismo iti panagandar daytoy a sistema. Nainkalintegang met a pasien nga ad-adu ti pudot ti init sakbay ti layus ngem ita. No pudno daytoy, ngarud nainkalintegang a pasien nga idi napilitan ti Dios a mangluk-at iti panangtengngelna iti natural a lubong naapektaran koma ti enerhia ti init.

Nasinga ti nalamuyot a kinatimbeng iti atmospera, ket “Iti maika-innem a gasut a tawen ti biag ni Noe, iti maikadua a bulan, ti maikasangapulo ket pito nga aldaw ti bulan, iti isu met laeng nga aldaw naburak amin dagiti ubbog ti nauneg, ket naluktan dagiti tawa ti langit. Ket ti tudo adda iti rabaw ti daga iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii” (Gen. 7:11-12).

Nangrugi a nagtinnag dagiti immuna a tedted ti tudo iti historia, a kamaudiananna nangibukbok iti rinibu a milia kubiko a danum ditoy daga.

Ti heolohikal a kinaawan ti kinatalged ket naigiddan iti kinaawan ti kinatalged ti atmospera a nakaigapuan ti immadu a presion ti danum kadagiti pagurnongan iti uneg ti daga: “Iti isu met laeng nga aldaw naburak amin dagiti ubbog ti dakkel a kaadalem” (Gen. 7:11). Dagitoy nga “ubbog” ket nakatulong iti adu a kanayonan a danum ti layus.

Dagiti laeng walo a tattao iti daong ti nakalasad iti layus: ni Noe ken ti pamiliana. Nagadu met a kita ti animal ti naglugan iti nagdakkel a barko a panggepna a popularen manen ti lubong iti tunggal kita ti animal kalpasan ti layus.

Dagiti fossil a tedda ti daong ket naitalimeng iti maysa a nasional a parke a naikedikar iti lugar ti daong idia Makindaya a Turkia, iti asideg ti bassit a ciudad ti Dogubayazit. Daytoy naisangangayan nga arkeolohikal a natakuatan, iti kabambantayan ti Ararat, ket makapilit nga ebidensia a ti salaysay ti Biblia maipapan iti dakkel a layus ket saan a sarsarita, no di ket mapagtalkan a pakasaritaan ti kakaisuna a sangalubongan a natural a didigra:

Ket ti dandanum nagsubli manipud iti daga a kankanayon: ket kalpasan ti panaggibusti sangagasut ket limapulo nga aldaw, bimmassit ti dandanum. Ket nagsaad ti daong iti maikapito a bulan, iti maikasangapulo ket pito nga aldaw ti bulan, iti kabambantayan ti Ararat. —Genesis 8:3–4

17

Ti Pammaneknek ti Krus

Babaen ti umno a pannakaawat kadagiti aramid ti Dios iti Daan a Tulag, maipasigurado kadatayo a saan a mangdadael— aniaman ti kasasaad. Nupay kasta, ti makapilit unay a pammaneknek a saan nga umasideg ti Dios iti managbasol tapno dadaelenna isuna ket masarakan iti Baro a Tulag.

Ti pammati a natay ni Jesus para kadatayo idiy krus ket dandani sapaap kadagiti estudiante ti Biblia, nupay adda dagiti nagduduma a panangmatmat no kasano nga isalakannatayo ti ipapatay ni Jesus. Nupay kasta, pasien ti kaaduan nga idi natay ni Jesus iti krus, napasaranna ti naikeddeng a mapasarantayo no awan ti managsakripisio a panangibabaetna iti biangtayo.

No pudno daytoy, ngarud namnamaentayo a masarakantayo a natay ni Jesus iti isu met laeng a wagas a masapul a mataytayo mainaig iti “ar-aramiden” ti Dios a mangyeg iti ipapatay. No patientayo a ti Dios ti mangdadael iti managbasol, ngarud namnamaentayo met nga immasideg ti Dios Ama ken ni Jesus tapno papatayenna. Daytoy kadi ti masarakantayo? Mangted ti ebanghelio ni Mateo iti detalyado a salaysay maipapan iti pannakailansa ni Cristo. Ania dagiti maudi a sasao ni Jesus sumagmamano laeng a kanito sakbay ti ipapatayna? “Diosko, Diosko, apay a binaybay-annak?” (Mat. 27:46, nainayon ti pannakaipaganetget).

Ipalgak daytoy a bersikulo no kasano a natay ni Jesus. Pinalubosan ti Dios Ama a mapasaran ti Anakna ti mapasaran ti tunggal tao a mangilaksid iti ayatna iti kamaudiananna —ti pannakaisina kenkuana, ti Mangted-Biag. Saan a pinatay ti Dios Ama ni Jesus—inaramid ti basoltayo: “Ti tangdan ti basol ket ipapatay” (Rom. 6:23). Naan-anay a kabaelan ti basol ti pakaigapuan ti ipapatay a bukodna, nga awan ti aniaman a tulong manipud iti Dios. Amin a biag ket naggapu iti Dios nga

awan ti nailaksid. Amin nga ipapatay ket bunga ti basol nga awan ti nailaksid. Ti panangipapan a ti Dios ti gubudayaan ti ipapatay ket saan a lohikal —nga awan ti nailaksid.

Saan a posible iti daytoy bassit a tomo a sukimaten ti tunggal salaysay maipapan iti pannakadadael ken panagsagaba a nainaig iti Dios. Nupay kasta, dagiti paset a nausigtayo ket tulbek tapno umiso ti pannakaawat iti akem ti Dios iti ipapatay ken didigra iti Biblia. Ipatarus ti Biblia ti Biblia. No ti nasantuan a kasuratan ket isublina ti kurtina iti partikular a paset tapno nalawag no ania dagiti aramid ti Dios, mabalintayo nga usaren dayta kas tulbek tapno maawatan dagiti dadduma a paset a saan a kas iti nalawag (kas no kasla agsusupadi ti dua a paset ti Biblia). Mainayon pay, dagiti balikas ti Dios maipapan iti bagina ket maikari iti naisangsangayan a konsiderasion, kas pagarigan: “Siak ni APO, diak agbaliw” (Mal. 3:6). Kamaudiananna, ti kinapudno maipapan iti Dios, nga insuro ken impakita ni Jesus, ket umiso a mapa ti dalan iti panangiturong iti intero a Biblia manipud Genesis agingga iti Apocalipsis.

Tapno agtaeng ni Cristo iti puspusoyo *babaen* iti pammati; tapno *dakayo*, a nairamut ken naibatay iti ayat, Mabalinyo a maawatan a *kadua* dagiti amin a sasanto no ania ti kalawa, ken *kaatiddog*, ken *kauneg*, ken *kangato*; Ken tapno maammuam ti ayat ni Cristo, a nalablabes ngem iti pannakaammo, tapno mapnokayo iti amin a kinanaan-anay ti Dios. —Efeso 3:17–19

18

Saan a Tirano ti Dios

Adda nakaskasdaaw a damag para iti tunggal maysa a naipasango iti doktrina ti agnanayon a sumsumged nga impierno. Saan a suportaran daytoy a doktrina ti naan-anay a panagadal iti Biblia. Deskribiren ti Kasuratan ti ipapatay kas maysa a di mapupuotan a kasasaad. Temporario a pannaturrog dayta nga agpaut laeng agingga iti panagungar. Kalpasan dayta a panawen, amin a nangsaranget iti pannakikappia iti Dios ket agapitdanto, kas natural a pagbanagan, iti agnanayon a kaawan.

Tapno makasaraktayo iti suporta iti kanayon a sumsumged a lugar a pagtutuokan iti Biblia, masapul nga aramidentayo dayta babaen ti panangibalikas iti literal a sasao a nairanta a simboliko. Ti sao nga apuy ket mabalina nga addaan iti literal wenno simboliko a kaipapanan. Iti libro ni Daniel, idi impatapuak ni Nabucodonosor da Sidrac, Mesac, ken Abednego iti sumsumged nga urno nga urno, nabatad a literal nga apuy dayta a napasaranda. Idi kinuna ni Juan a Mammautisar, a nabuniagan iti danum, a buniagan ni Cristo babaen ti Espiritu Santo ken iti apuy, nabatad a saan a tuktukoyenna ti literal nga apuy, no di ket us-usarena ti sao nga apuy iti piguratibo.

“Ti Diostayo ket maysa a mangbusbos nga apuy,” ken “Ti Dios isu ti ayat” (Heb. 12:29, 1 Juan 4:16). Agsusupadi kadi dagitoy dua a depinido a sasao maipapan iti Dios? No laeng panunotentayo ti apuy kas literal nga apuy. Ti apuy ket maysa a kemikal a reaksion. Ti kadi Dios ket kemikal a reaksion? Naan-anay nga agtutunos dagitoy a sasao no maawatantayo ti epekto ti ayat ti Dios iti maysa a tao. Ti ayat ti Dios ibusenna ti kinamanagimbubukodan. Ti panagimbubukodan ket kasungani ti pudno nga ayat. No silulukattayo iti ayat ti Dios, dayta met laeng nga ayat ti sumrek kadatayo a mangbusbos iti

makapapatay a kinamanagimbubukodan iti pusotayo. Makapabiag daytoy a kapadasan.

No sarangtentayo ti ayat ti Dios, a kumpet ketdi iti bukodtayo a panagimbubukodan, dayta met laeng nga ayat ti gubuyan ti pannakatutuok. Sapulentayo ti umadayo iti dayta ken uray la agtalaw wenno aglemmeng iti Dios. Dayta ti kapadasan da Adan ken Eva kalpasan a namatida iti kinaulbod ti uleg maipapan iti Dios. No maawatantayo iti kastoy a pamay-an, makitatayo a ti ayat ti Dios isu ti mangbusbos nga apuy.

Jesus's parable of the rich man and Lazarus is sometimes used to support the doctrine of a literal place of torment:

Adda maysa a nabaknang a lalaki, a nakawesan iti lila ken napino a lienso, ken narang-ay ti panagbiagna iti inaldaw: Ket adda maysa a makilimlimos nga agnagan Lazaro, a naiparabaw iti ruanganna, a napno iti sugat, Ket agtarigagay a mapakan kadagiti rugit a natnag manipud iti lamisaan ti nabaknang: ad-adda pay nga immay dagiti aso ket dildilpatanda dagiti sugatna. Ket napasamak, a natay ti agpalpalama, ket impan dagiti anghel iti barukong ni Abraham: natay met ti nabaknang, ket naitabon; Ket idiyay impierno intangadna dagiti matana, nga adda iti pannakatutuok, ket makitana ni Abraham iti adayo, ken ni Lazaro iti barukongna. Ket impukkawna ket kinunana, Ama Abraham, kaasiannak, ket ibaonmo ni Lazaro, tapno isawsawna ti murdong ti ramayna iti danum, ket palamiisenna ti dilak; ta matutuok iti daytoy a gil-ayab. Ngem kinuna ni Abraham, Anac, laglagipem nga iti panagbiagmo inawatmo dagiti naimbag a banbanagmo, ken kasta met ni Lazaro iti dakes a banbanag: ngem ita naliwliwa, ket matutuokkan. Ket malaksid iti amin dagitoy, iti nagbaetanmi ken kadakayo adda dakkel a ginget a naipasdek: isu a saan a kabaellan dagiti lumasa manipud ditoy nga agturong kadakayo; saanda met a makalabas

kadakami, nga umay koma manipud sadiay. Kalpasanna kinunana, Idawatko ngarud kenka, ama, nga ibaonmo isuna iti balay ni amak: Ta addaanak iti lima a kakabsat; tapno paneknekanna ida, amangan no umayda met iti daytoy a disso a pagtutuokan. Kinuna ni Abraham kenkuana, Adda kadakuada ni Moises ken dagiti profeta; denggen koma ida. Ket kinunana, Saan, ama Abraham: ngem no ti maysa napan kadakuada manipud kadagiti natay, agbabawidanto. Ket kinunana kencuana, No saanda a denggen ni Moises ken dagiti profeta, saanda met a maguyugoy, uray maysa a nagungar manipud kadagiti natay. (Lucas 16:19-31)

Insalaysay ni Jesus daytoy a pangngarig tapno iladawanna ti epekto ti kinamanagimbubukodan ken kinaawan panagraem iti maysa a tao. Kasarsarita ni Jesus dagiti agkunkuna a nalinteg iti bagida a Fariseo, ket binalkotna ti pangngarigna kadagiti gagangay a di umiso a kapanunotan maipapan iti biag kalpasan ti ipapatay.

Innaig dagiti Judio ti kinabaknang iti bendision ti Dios. Iti panunotda ti maysa a napanglaw a tao, nangnangruna ti addaan iti sumagmamano a pisikal a rigat, ket inlunod ti Dios; ti kapanunotan ket maikari ti tao iti gasatna iti biag gapu iti sumagmamano a naespirituan a pagkurangan wenno basol. Iti sabali a bangir, ti nabaknang a tao ket naipasigurado iti naisangangayan a pabor ti Dios. Ti kinabaknang wenno kasasaad ti maysa a tao ket, iti wagas ti panagpampanunot dagiti Fariseo, maysa a rukod ti umiso a takderda iti sanguanan ti Dios. Inted ni Jesus kadakuada daytoy a pangngarig tapno maibutaktak ti kinaulbod daytoy akikid ken naulpit a panangmatmat.

Umuna a kitaentayo ti sumagmamano a detalye ti estoria. Kalpasan ti ipapatayna, masarakan ni Lazaro, ti agpalpalama, ti bagina a komportable ti kasasaadna iti “barukong ni Abraham.” Matay met ti nabaknang ket agtungpal iti impierno nga

agsagsagaba iti pannakatutuok; timmangad ket makitana da Abraham ken Lazaro iti adayo. Sumaruno ti saritaan ti nabaknang a lalaki ken ni “Ama Abraham.”

Ita, usigentayo a naimbag daytoy nga estoria babaen ti panangyimtuod iti sumagmamano a nainpanunotan a saludsod:

- Sadino ti ayan da Abraham ken Lazaro iti estoria?
- No adda da Abraham ken Lazaro idiy langit wenno paraiso, kasano a posible a maitultuloy ni Abraham ti pannakisaritana iti nabaknang nga adda idiy impierno, ken kasano a posible a makita ida ti nabaknang a tao?
- No adda da Abraham ken Lazaro idiy impierno, ania ti ar-aramidenda sadiay?
- No awan idiy langit wenno impierno da Abraham ken Lazaro, sadino ti ayanda?
- Kasano kaadu ti bang-ar nga ipaay ti sumagmamano a tedted ti danum iti dila iti maysa a tao a matutuok iti umap-apuy nga impierno?
- Makita kadi ni Lazaro ti nabaknang a tao a matutuok idiy impierno ken mangngegna dagiti panagpakaasina?
- Kasano a maliwliwa ni Lazaro iti barukong ni Abraham?
- Kasano a maliwliwa ni Lazaro iti barukong ni Abraham?
- Maiparparegta kadi ni Lazaro a mangpataud iti awan asi a kinaawan panagraem iti nabaknang a tao ita ta nabaliktad ti kasasaadda?
- Kasano ti kalawa ti “dakkell a gulpo” a manglapped iti panagdaliasat iti nagbaetan ti dua a lokasion?
- Kasano koma ti kalawa daytoy dakkell a gulpo tapno malapdan ti komunikasion iti nagbaetan ti impierno ken ti ayan da Abraham ken Lazaro?
- Kasano koma ti kalawa daytoy dakkell a gulpo tapno malapdan ti pannakaammo iti panagsagaba dagidiay matutuok idiy impierno babaen kadagidiay adda iti

komportable a sikigan ti golpo? Tallo gasut a yarda? Tallo gasut a milia? Umdasen ngata ti kalawa ti uniberso?

- Nainkalintegán kadi a maikonklusíon a gapu ta inusar ni Jesús ti panangtukoy iti impierno iti pangngarig maipapan iti nabaknang a tao ken ni Lazaro, isut' mangsuporta iti doktrina ti agnanayon a sumsumged nga impierno?

Saan kadi a kasla ad-adda a nainkalintegán a konklusíon nga inyeg ni Jesús ti konsepto ti kanayon a sumsumged a lugar a pagtutuokan iti pangngarigna tapno ikkatenna daytoy nakaam-amak a doktrina imbes nga iyendorsona dayta? Isursuro idi ni Jesús nga imposible a dagidiyagbiag iti amin nga agnanayon ket maaddaan iti naan-anay a talna ken napudno a ragsak no adda literal nga impierno iti sadinoman iti uniberso.

Ti doktrina nga adda agnanayon a lugar ti pannakatutuok ket kinaulbod ni Satanas a mangipinta iti naalumamay, naasi, manangpakawan, ken naayat a Diostayo kas ti kadadaksan a tirano a mailadawan ken nakuenta a mangpapanaw kadaytoy iti Nailangitan nga Amatayo. Awanto pulos ti lugar ti agnanayon a pannakatutuok. Agsasao ti Biblia imbes nga umay ti aldaw nga agpatingga ti amin a panagsagaba —agnanayon:

Ket nangngegko ti dakkal a timek manipud langit a kunkunana, Adtoy, ti tabernakulo ti Dios adda kadagiti tattao, ket makipagnaedto kadakuada, ket agbalindanto nga ilina, ket ti Dios a mismo makikadua kadakuada, ket agbalinto a Diosda. Ket punasento ti Dios ti amin a lua kadagiti matada; ket awanton ti ipapatay, wenna panagleddaang, wenna panagsangit, ken awanton ti utot: ta dagiti immun-una a banbanag nalpasdan. (Apoc. 21:3-4)

Masansan a pampanunoten ti adu no ania a porma ti agbiagtayo nga agnanayon. Maaddaantayo kadi iti bagi ti tao a kas iti adda kadatayo ita, wenna agbiagtayo nga awan bagina? Ket, ania ti kararuatayo?

Ket ni Jehova a Dios binukelna ti tao iti tapok ti daga, ket inlang-abna iti abut ti agongna ti bara ti biag; ket nagbalin ti tao a sibibiag a kararua. (Gen. 2:7).

Ti kararua nga agbasol, matayto. (Ezeq. 18:4).

Kalikaguman ti biagtayo ti “anges ti biag,” wenna espiritu, nga aggapu iti Dios. Saantayo nga addaan kadagiti sibibiag a kararua. Tunggal maysa kadatayo ket sibibiag a kararua. Ti pammati nga addaantayo kadagiti maisina nga imortal a kararua ket saan a suportaran ti Biblia. Iti maikadua nga iyaay ni Cristo dagiti imperpekto a bagitayo ket agbaliwto “iti panagkirem ti mata” (1 Cor. 15:52) iti kinaperpekto.

Ta ti tangdan ti basol ket ipapatay. (Rom. 6:23).

Awan sadinoman iti Sao ti Dios a nadeskribir ti ipapatay kas aniaman malaksid iti ipapatay. Amin a nasantuan a kasuratan, no umiso ti pannakaawat, ket pasingkedanna a ti basol ket agresulta iti ipapatay nga addaan laeng iti maysa a nasuppiat a timek: “Ket kinuna ti uleg iti babai, Dikayto matay a sigurado” (Gen. 3:4, nainayon ti panangipaganetget).

Ta kasta unay ti panagayat ti Dios iti lubong, nga intedna ti bugbugtong nga Anakna, tapno ti siasinoman a mamati kenkuana ket saan a mapukaw, no di ket maaddaan iti biag nga agnanayon. (Juan 3:16).

Ti sao a madadael kaipapananna ti umay iti kasasaad nga awan. Saanna a kayat a sawen ti kaadda iti sabali a lugar iti kasasaad ti panagsagaba.

Kinunana kadakuada, “Maturog ni Lazaro a gayyemtayo; ngem mapanak, tapno mapukawko isuna manipud turog. Kinuna dagiti adalanna, Apo, no maturog, nasayaatto ti aramidenna. Nupay kasta, sinao ni Jesus ti ipapatayna: ngem impagarupda a nagsao isuna maipapan iti panaginana iti pannaturog. Kalpasanna, silalawag a kinuna ni Jesus kadakuada, Natayen ni Lazaro. (Juan 11:11–14, nainayon ti panangipaganetget)

Inyarig ni Jesus ti ipapatay iti turog gapu ta kabaelan ti Dios a pagungaren ti maysa a tao manipud kadagiti natay. Idi pinagungar ni Jesus ni Lazaro kalpaskan ti uppatt nga aldaw a kaaddana iti tanem, saan a naayaban manen ni Lazaro manipud langit. Nariing manipud iti awan puotna a kasasaad—ipapatay.

Rummuar ti angesna, agsubli iti dagana; iti dayta met la nga aldaw madadael dagiti pampanunotna. (Sal. 146:4)

Iti ipapatay saan nga agtultuloy dagiti kapanunotan iti sabali a lugar.

Ta iti ipapatay awan ti pakalaglagipan kenca: iti tanem siasino ti agyaman kenca? (Sal. 6:5).

Ta ammo dagiti sibibiag a mataydanto: ngem awan ti ammo dagiti natay. (Ecl. 9:5).

No mataytayo amin a kognitibo nga aramid ket agsardeng iti dayta a kanito, agraman ti aniaman a pannakaammo iti panaglabas ti panawen. Kasla dumteng a

dagus ti kanito ti panagungar kalpasan ti maudi nga angestayoy.

Ta bumabanto ti Apo a mismo manipud langit buyogen ti ikkis, iti timek ti arkanghel, ken buyogen ti trumpeta ti Dios: ket agungarto nga umuna dagiti natay ken Cristo. (1 Tes. 4:16).

Mapasamak daytoy a panagungar iti maikadua nga iyaay ni Cristo.

Ket, adtoy, umayak a dagus; ket adda kaniak ti gunggona. (Apoc. 22:12)

Saantayo nga awaten ti agnanayon a gunggonatayo agingga nga agsubli ni Jesus iti maikadua a gundaway.

Ti nabendisionan ken kakaisuna a Potentate, ti Ari dagiti ari, ken Apo dagiti appo; Siasino laeng ti addaan iti imortalidad. (1 Tim. 6:15–16).

Ti Dios laeng ti imortal. Saantayo a kasta.

Adtoy, ipakitak kadakayo ti maysa a palimed; Saantayo amin a maturog, no di ket agbaliwtayo amin, Iti apagkanito, iti panagkir-in ti mata, iti maudi a trumpeta: ta aguni ti trumpeta, ket dagiti natay mapagungardanto a di agrupsa, ket mabalbaliwantayo. Ta daytoy agrupsa masapul nga agkawes iti di agrupsa, ken daytoy a mortal masapul nga agkawes iti di matay. Isu nga inton daytoy agrupsa ket nangikawesto iti di agrupsa, ken daytoy a mortal ket nangikawesto iti di matay, kalpasanna matungpalto ti pagsasao a naisurat, Ti ipapatay ket naalun-on iti balligi. (1 Cor. 15:51–54)

Awan ti imortalidadtayo iti bagitayo ken iti bagitayo. Posible laeng ti imortalidad babaen ti sibibiag a koneksion iti Dios: “Daytoy a mortal masapul nga agkawes iti imortalidad.” Iwaragawag met ni Pablo, “Saantayo a maturog amin.” Dagiti sibibiag, ken Cristo, iti maikadua nga iyaay ket pulos a dida mapasaran ti ipapatay.

Makipagnaedto met ti lobo a kadua ti kordero, ket makikaidda ti leopardo iti urbon; ken ti urbon a baka ken ti urbon a leon ken ti nalukmeg a sangsangkamaysa; ket maysa a bassit nga ubing ti mangidaulo kadakuada. Ket ti baka ken ti oso agtaraondanto; agiddanto dagiti urbonda a sangsangkamaysa: ket ti leon manganto iti garami a kas iti baka. Ket ti agsussuso nga ubing agay-ayamto iti abut ti asno, ket ti nasuso nga ubing ikabilna ti imana iti rukib ti cockatrice. Saandanto a mangdangran wenno mangdadael iti isuamin a nasantoan a bantayko: ta ti daga mapnonto iti pannakaammo iti APO, a kas iti dandanum a mangabbong iti baybay. (Isa. 11:6–9).

Iti daga a naaramid a baro amin a parsua ti Dios maisublinto iti orihinal a kinaperpekto ti Eden. Saan nga agpipinnatay dagiti animal tapno agbiagda, ken awanton dagiti parsua a mamagpeggad iti sangatauan. Awan ti buteng, panagsagaba, ken ipapatay.

Ket punasento ti Dios ti amin a lua kadagiti matada; ket awanton ti ipapatay, wenno panagleddaang, wenno panagsangit, ken awanton ti ut-ot: ta dagiti immun-una a banbanag nalpasdan. —Apocalipsis 21:4

Ti Namarsua ken Manangsustiner Kadatayo

Idi punganay pinarsua ti Dios ti langit ken ti daga.—
Genesis 1:1

Adtoy ti pundasion ti amin a pudno a siensia. Inaramid ti Dios ti lubongtayo. Inaramidnatayo ti Dios. Saantayo a resulta ti naiparna. Adda nadiosan a panggep iti likudan ti kaaddatayo. Nupay kasta, ti lubongtayo ita ket napno iti pilosopia a diametral a maisupadi iti nalawag a sasao a manglukat iti Sao ti Dios. Pinadas ti ateismo nga i-hijack ti siensia iti kalatna a mangikkat iti Dios. Daytoy a pilosopia ti nangtengngel iti siensia iti nasurok a maysa a siglo.

Saan a sakup daytoy bassit a libro ti panangusig iti kaadu dagiti ebidensia a mangsuporta iti siensia a naibatay iti panamarsua ta adu dagiti nasayaat a libro a magun-odan maipapan iti dayta a suheto. Nupay kasta, adda gubat a mapaspasamak ita maipapan iti kaadda ti Dios. Adda dagiti nalatak nga autor ken ispiker nga addaan iti dakkal a pasurot nga adda iti mision a mangikkat iti Dios. Ania ti mangtignay iti daytoy a movimiento, ken apay nga adu a tattao ti nangilaksid iti panamati iti Dios?

Adu a napasnek a tattao ti agtultuloy a di agtutunos ti panangmatmat iti Dios. Dimmakkal dagiti bunggoy a makangngeg maipapan iti ayat ti Dios, tapno laeng epektibo a mabaliwan ti ladawan ti naayat a Dios babaen ti naiduma a ladawan a mangipinta kenkuana kas maysa a dios a nalaka a masair wenno makapungtot. Inayon pay iti dayta ti pammati a ti Dios agibales kadagiti kabusorna babaen ti panangipaayna iti ipapatay, pannakadadael, ken agnanayon a pannakatutuok; nalaka a makita no apay nga adu ti naan-anay a nangilaksid iti pammati iti Dios. Ngem mabalina a dagidiay mangilaksid iti

panamati iti maysa a dios idinto ta daytoy naballikug a ladawan ti ammoda laeng ket saanda a pulos a laksiden ti Dios. Adda laeng ti sekundario a saludsod maipapan iti kaadda ti Dios gapu ta saan a nasolbar iti tunggal panunot ti kangrunaan a saludsod maipapan iti kababalin ti Dios.

Ket nakita ti Dios ti amina banag nga inaramidna, ket, adtoy, nasayaat unay. (Gen. 1:31).

Daytoy a bersikulo ti mangileppas iti salaysay maipapan iti panamarsua. Saan koma a makita ti Dios ti amin a banag ditoy daga kas “nasayaat unay” no adda ipapatay ti asinoman kadagiti parsuana sakbay ti nalpas nga aramidna a panamarsua. Yantangay saan a ti Dios ti autor ti panagsagaba ken ipapatay, daytoy ti mangilaksid iti survival-of-the-fittest way of existence sakbay ti pannakatnag ti sangatauan idi damo nga immay ti panagsagaba ken ipapatay iti lubongtayo.

Ti “*survival-of-the-fittest*” a wagas ti panagbiag a makitatayo ditoy dagatayo ita ket maysa a brutal a panagadaptasion iti lubong nga adda iti emerhensia a survival mode sipud pay idi simrek ti basol. Adda naimbag a damag! Ti pannakaiyadayo ti panamarsua manipud iti Namarsua a napasamak idi pannakatnag ket maagasanto iti daga a naaramid a baro. Ti linteg ti ayat ket isunto ngarud ti wagas ti panagbiag nga awan ti panagsasalisa, awan ti buteng, awan ti panagsagaba, ken awan ti ipapatay. Matungpalto ngarud ti orihinal a panggep ti Dios iti dagatayo.

Ta dagiti saan a makita a banbanag kenkuana manipud iti pannakaparsua ti lubong ket nalawag a makita, a maawatan babaen kadagiti banag a naaramid, uray ti agnanayon a pannakabalinna ken ti Kinadisosna; isu nga awan ti pambarda. (Rom. 1:20).

Inton naaddaantayon iti gundaway nga agadal iti siensia, maapresiyartayo ti namilagruan nga eksakto ken kinarikut a makita iti panamarsua. Naisurat ti pirma ti Dios iti sadinoman. No ilibaktayo ti kaadda ti Dios, nasken met nga ilibaktayo ti kaadda dagiti milagro, ngem nalikmuttayo kadagiti milagro: ti nagdadakkel a kayo, ti nalamuyot a sabong ti atap, ti koro ti tumatayab nga agkanta, ti buok ti tumatayab, ti nalawa nga uniberso, ti isem ti maladaga no mabigbigna ti inana, ti anges nga al-alaem iti daytoy a mismo a kanito. Dagitoy amin ket milagro ti kangatuan nga urnos. Saanda a nainkalinteg a mailawlawag kas aniaman malaksid kadagiti milagro. Amin a biag ket maysa a milagro. Aglaplapusanan ti pammaneknek nga inaramidnatayo ti Dios ken iti amin nga addaan biag. Ti panangkita iti naisangsangayan a lubong iti aglawlawtayon ken konklusyon a saan a pinarsua ti Dios dayta ket saan a nainkalinteg.

Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a nangparsua kadagiti langit; Ti Dios a mismo a nangbukel iti daga ken nangaramid iti dayta; impasdekna, pinarsuana saan nga ubbaw, binukelna tapno mapagnaedan: Siak ni Yahweh; ket awanen ti sabali. (Isa. 45:18).

Inaramid ti Dios ti daga nga agnanayon a pagtaengantayo.

Idi damo adda ti Sao, ket ti Sao kadwa iti Dios, ket ti Sao ket Dios. Kasta met laeng idi damo iti Dios. Amin a banbanag ket naaramid babaen kenkuana; ket awan kenkuana awan ti naaramid a banag a naaramid. Ket ti Sao nagbalin a lasag, ket nagnaed kadakami, (ket nakitami ti dayagna, ti dayag a kas iti bugbugtong nga anak ti Ama,) napno iti parabur ken kinapudno. (Juan 1:1-3, 14).

Nagbalin ti Namarsua kadatayo a maysa kadatayo tapno ad-adda a naan-anay a mangipalgak no ania ti kinataona.

No usigek dagiti langitmo, ti aramid dagiti ramaymo, ti bulan ken dagiti bituen, nga inordenam; Ania ti tao, a sipapanunotka kenkuana? ken ti anak ti tao, a sumarungkarka kenkuana? Ta pinagbalinmo a nababbaba bassit ngem dagiti anghel, ket kinoronaanmo iti dayag ken dayaw. Inaramidmo a mangituray kadagiti aramid dagiti imam; inkabilmo amin a banbanag iti baba dagiti sakana. (Sal. 8:3-6).

Naaramid ti natauan a pamilia a “nababa bassit ngem kadagiti anghel.” Nupay kasta, dagidiay nagbiag ditoy daga ken naikappia iti Dios ket dimtengdanto babaen ti maysa a padas nga uray “tarigagayan dagiti anghel a kitaen” (1 Pedro 1:12). Ti napadasan a pannakaammoda iti managsakripisio nga ayat ti Dios ti mangtedto kadakuada iti naisangsangayan a lugar iti uniberso: “Ket siak Juan nakitak ti nasantuan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bumabbaba manipud langit manipud iti Dios, a naisagana a kas iti nobia a naarkosan maipaay iti asawana. Ket nangngegko ti dakkal a timek manipud langit a kunkunana, Adtoy, ti tabernakulo ti Dios adda kadagiti tattao, ket makipagnaedto kadakuada, ket kukuanadanto tattao, ket ti Dios a mismo makikadua kadakuada, ket agbalinto a Diosda.” (Apoc. 21:2-3)

Inaramidna ti daga babaen ti pannakabalinna, impasdekna ti lubong babaen ti siribna, ken inyunnatna ti langit babaen ti kinamanagpanunotna. (Jer. 10:12).

Ta kenkuana agbibigtayo, ken aggarawtayo, ken addaantayo iti kinataotayo. (Aramid 17:28).

Awan ti uniberso, ti daga, ken amin a sibibiag a parsua ditoy daga malaksid iti Dios. Saan a binangon ti Namarsuatayo ti lubongtayo, in-wind up dayta a kas iti relo, ket kalpasanna binayanna nga agtignay a bukodna nga awan ti aniaman a kanayonan nga input. Ti Dios ket agtultuloy a “tagiragsakenna amin a banag babaen ti sao ti pannakabalinna” ta “babaen kenkuana buklen ti amin a banag” (Heb. 1:3; Col. 1:17).

No iggemmo ti maysa a baso a danum iti makannawan nga imam ket inkeddengmo nga ibaba dayta, kasapulan kadi nga usarem ti makannigid nga imam a mangpilit iti makannawan nga imam a mangitumba iti dayta? Ibaga ti Dios kadatayo, “Ti imak ti nangipasdek met iti pundasion ti daga, ket ti makannawan nga imak ti nangsaklaw kadagiti langit: no umawagak kadakuada, tumakderda a sangsangkamaysa” (Isa. 48:13).

Ti panangipapan a ti Dios ket manangdadael ket tagibassitenna ti saadna kas Mangsustiner iti panamarsua. Saan a kasapulan ti Dios ti aktibo a mangdadael tapno mapasamak ti pannakadadael. Kas pagarigan, iti pannakadadael ti Sodoma ken Gomorra, ti gagangay nga interpretasion ket makitana ti Dios a mangparsua iti apuy ken asupre a panggepna a dadaelen ti “tandudona” wenno saranayenna. Daytoy a ladawan ti Dios kas manangdadael ket mangikabil kenkuana a makisuppiat iti bagina a kas met laeng iti panagsusupiatmo iti bagim no usarem ti makannigid nga imam a mangpilit iti makannawan nga imam a mangitumba iti baso ti danum.

Para iti panangdadael ti Dios kalikagumanna laeng a palubosanna. Nupay kasta, nasken unay a maawatan a dina pulos aramiden uray daytoy buyogen ti tarigagay a mapasamak ti ipapatay wenno pannakadadael. Baybay-an laeng ti Dios gapu ta isu ket ayat, ket ti ayat kalikagumanna ti pudno a wayawaya. Isuko ti Dios ti maysa a tao wenno maysa a nasion a di laeng kayat ken buyogen ti nauneg a ladingit: “Kasano nga itedka, Efraim? kasano nga ispalenka, Israel? kasano nga aramidem a kas Adma? kasano nga ikabilka a kas ken Zeboim? ti pusok

nabaliktad iti unegko, dagiti panagbabawik agsindi a sangsangkamaysa” (Os. 11:8).

Insao ni Jesus dagitoy a balikas ti panagdung-aw maipapan iti Jerusalem: “O Jerusalem, Jerusalem, sika a mangpapatay kadagiti propeta, ken mangbato kadagiti naibaon kenka, kasano kasansan a kayatko nga ummongen dagiti annakmo, kas iti panangurnong ti manok kadagiti manokna iti sirok dagiti payakna, ket dikay kayat! Adtoy, nabaybay-an ti balayyo kadakayo” (Mat. 23:37–38).

Ta saan nga immay ti Anak ti tao tapno dadaelenna ti biag dagiti tattao, no di ket tapno isalakanna ida. (Lucas 9:56).

Ideklara dagiti langit ti dayag ti Dios; ket ti tangatang ipakitana ti aramidna. Inaldaw iti inaldaw agsasao, ket ti rabii agingga iti rabii ipakitana ti pannakaammo. Awan ti panagsao wenno pagsasao, a sadiay saan a mangngeg ti timekda. (Sal. 19:1–3).

Agsasao ti Dios kadagiti amin a tattao babaen kadagiti pinarsuana. Awan ti mailaksid iti awis a mangammo kenkuana gapu kadagiti lapped iti pagsasao wenno kinakurang ti nayimprenta a sao.

Itag-ayyo dagiti matayo iti ngato, ket kitaenyo no siasino ti nangparsua kadagitoy a banbanag, a mangiruar iti buyotda babaen ti bilang: awaganna ida amin babaen ti nagnagan babaen ti kinadakkell ti pigsana, ta isu nabileg iti pannakabalinna; awan ti uray maysa a mapaay.—Isaias 40:26

20

Kasanotayo a Maaddaan iti Biag nga Agnanayon?

Iti immun-una iti libro mabasatayo ti maipapan iti pannakatnag ti sangatauan a nairekord iti Genesis, kapitulo 3. Ti uleg, ti manangallilaw a nakabalkot, inturongna da Adan ken Eva a mamati a ti Dios ket agserserbi iti bagina ken saan a mapagtalkan. Idi patienda dayta a kinaulbod, inkagumaanda nga iyadayo ti bagbagida iti Manangted-Biagda, ket nangrugi ti proseso ti ipapatay para kadakuada.

Amin nga ipapatay manipud iti dayta nga aldaw ket bunga ti panamati iti dayta a kinaulbod maipapan iti Dios. Naisina ti sangatauan iti Dios idiy minuyongan ti Eden gapu ta binaliwan da Adan ken Eva ti panunotda maipapan iti Dios. Iti dati a panagtalekda kenkuana, saanda itan a panagtalek kenkuana. Daytoy pay laeng ti eksakto a parikuttayo. Ti kasapulantayo ket baliwantayo ti panunottayo maipapan iti Dios. No aramidentayo daytoy, ti panagtalek ti mangikkat iti di panagtalek, ken ti ayat ti mangikkat iti panagbuteng maipapan kenkuana. Maikappiatayo iti Namarsua kadatayo, ket maaddaantayo iti biag nga agnanayon.

Idi namati da Adan ken Eva iti kinaulbod ti uleg maipapan iti Dios ket inkagumaanda ti aplemmeng kenkuana, ti Dios a mismo ket saan a nagbalbaliw gapu iti napasamak. Saan pay a bimmassit ti ayatna kadagiti naisina itan nga annakna. Aniaman a plano ti pannakaisalakan nga agpannuray iti panagreggettayo a mangbalbaliw iti panunot ti Dios maipapan kadatayo ket agsapsapul iti solusion iti maysa a parikut nga awan. Sigud nga addaan ti Dios kadagiti nasayaat a pampanunot kadatayo ken dina kasapulan ti aniaman a panangallukoy tapno

panunotennatayo a naimbag. Sigud nga ay-ayatenna ken awan patinggana ti panangipategna iti tunggal maysa kadatayo.

Idi inruar ti Dios dagiti Israelita manipud Egipto, napakdaaran ida maipapan iti peggad ti panagdayaw kadagiti didiosen. Gagangay dagitoy nga ulbod a didiosen idi panawen ti Biblia ken bunga dagiti naballikug nga imahinasion. Masansan a maibilangda a makapungtot ken kasapulanda ti pannakapakalma. Naited dagiti daton ken sakripisio tapno maiwaksi ti pungtotda. Mabalin a sipapasnek nga isaludsodtayo: Adda kadi mabulod ti wagastayo a pannakilangen iti Dios manipud iti nagkauna a panagdayaw iti idolo?

Ket daytoy ti biag nga agnanayon, tapno maammuandaka a maymaysa a pudno a Dios, ken ni Jesu-Cristo, nga imbaonmo. Indaydayawka ditoy daga: Inleppasko ti trabaho nga intedmo kaniak nga aramidek. (Juan 17:3-4).

Iti daytoy a kararag ni Jesus iti Amana, nalawag a depinarena ti biag nga agnanayon. Daytat' padas ti pannakaammo iti Dios. Daytoy a pannakaammo iti kapadasan ti mangikappia kadatayo iti Manangted-Biagtayo. Mangrugin a makitatayo ti pudno a panggep ti mision ni Jesus iti lubongtayo —ti siuumiso nga ipalgakna ti Dios kas di managimbubukodan, naasi, naalumamay, manangngaasi, ken manangpakawan. Idi dimngeg dagiti tattao iti sasao ni Jesus, mangmangngegda dagiti sasao ti Dios. Idi nakita dagiti tattao ni Jesus a mangpadpaimbag kadagiti masakit, mangpakan kadagiti mabisin, mangmangted iti pammaregta, mangiggem kadagiti babassit nga ubbing iti luppona, ken palubosanna ti bagina a di maawatan ken maibabain, makitkitada ti Dios —ti Dios iti dayagna.

Tapno maliklikan ti pannakararo, napateg a maawatan nga adu ti maipagarup a wagas ti pannakaisalakan, ngem amin dagitoy ket mangiparang iti agsusupadi a ladawan ti Dios.

Daytoy a panagadal ket mangipamaysa iti maysa a nalatak a wagas ti pannakaisalakan a dandani amin iti kagimongan ti Laud ket addaan iti sumagmamano a pannakaisarang. Adu a napasnek a tattao ti mangtungtungpal iti dayta. Daytoy ti panangmatmat a ti pannakaisalakan ket legal nga isyu.

Sumagmamano a pakabigbigan daytoy a panangmatmat iramanna ti:

- Maysa a panangipaganetget iti kinasoberano ti Dios imbes a ti sagut ti Dios a wayawaya kadagiti annakna.
- Ti panangipaganetget iti pannakabalin ti Dios a mangisalakan imbes a ti tarigagay ti Dios a mangikappia kadatayo iti bagina.
- Ti pammati a ti Dios ket nadalus ken nasantuan unay isu a masaktan kadagiti basoltayo imbes a mamati nga ay-ayatennatayo ti Dios ken kayatna ti umasideg kadatayo a kas kadatayo. Maladingitan ti Dios gapu iti basol gapu iti ar-aramidenna kadagiti ay-ayatenna, saan a gapu ta personal a masair iti dayta.
- Ti pammati a kalikaguman ti Dios ti dara tapno mapalaganan ti pungtotna imbes a maawatanna a kayatnatayo ti Dios nga agasan manipud iti patolohiko a panagbutengtayo kenkuana. Kayatna a maawatantayo a basol ti makapapatay—saan nga isu.
- Ti pammati a ti Dios ket mangsalsalimetmet iti rekord dagiti basoltayo tapno usarenna a maibusor kadatayo iti umay a panangukom imbes a ti pannakaawat nga aniaman a rekord a maidulin ket agbalinto a mangipakita nga inaramid ti Dios ti amin a kabaelanna nga aramiden tapno maisalakan ti tunggal tao.
- Ti panangmatmat a ti Dios ket mangipakat kadagiti dusa gapu iti panangsalungasing iti lintegna imbes a maawatan a dayta ket bukodtayo a panagimbubukodan,

a di maitunos iti linteg ti ayat, a mangdusa kadatayo. No kasano a ditay mabalin a labsingen dagiti linteg ti nakaparsuaan nga awan ti dusa, saantayo met a mabalin a salungasingen ti linteg ti ayat nga awan ti dusa.

- Panangdepinar iti ebanghelio kas naimbag a damag a nangipaay ti Dios iti wagas tapno maliklikanna ti panangawat iti dusa nga ipatawna gapu iti panangsalungasingna iti lintegna imbes nga ammona a ti pudno a naimbag a damag ket maipapan iti Dios a mismo. No ti Dios ti kita ti tao a mangipakat iti dusa nga ipapatay gapu iti panangsalungasingna iti lintegna, dakes a damag dayta.
- Ti panagpampanunot a makagun-od iti pannakaisalakan imbes nga umay mangkita iti Dios kas naan-anay a mapagtalkan. Kinapudnona, no ad-adda nga ipamaysatayo ti kinapudno maipapan iti naalumamay a Diostayo, basbassit ti panagdanagtayo maipapan iti bukodtayo a pannakaisalakan, ken ad-adda nga ayaten ken ipategtayo ti sabsabali. “Ta siasinoman a mayat a mangisalakan iti biagna mapukawnanto, ngem siasinoman a mapukawna ti biagna gapu kaniak ken iti ebanghelio, isu met laeng ti mangisalakan iti dayta” (Marcos 8:35).

Saan a mabaliwan nga iparegta ti legal nga ebanghelio ti di umiso a panangipamaysa iti kaadda ti pammatalged ti pannakaisalakan. Saan nga inkabil ti Dios kadatayo ti dadagsen a kasapulan a siguraduen ti kasasaad ti pannakaisalakan ti asinoman —agraman ti kasasaadtayo. Imbes nga ipamaysatayo ti bukodtayo a naespirituan a kasasaad, nasken nga ipamaysatayo Daydiay kanayon a mangmatmat iti tunggal maysa kadatayo saan laeng a kas iti kasasaadtayo no di ket kas no ania ti mabalintayo a pagbalinan. Ay-ayaten ken ipatpateg ti

Dios ti tunggal maysa kadatayo iti awan patinggana nga ad-adda ngem iti posible nga ayaten ken ipategtayo ti bagitayo. Awan duadua, kayat ti Dios a mangbusbos ti tunggal maysa kadatayo iti agnanayon a kaduana. Kayatna pay a maawatantayo nga isu ket naan-anay a mapagtalkan ken ad-adda ngem kabaelanna nga agasan ti mabuteng nga isiptayo: “Awan ti buteng iti ayat, ngem ti naan-anay nga ayat ibellengna ti buteng” (1 Juan 4:18).

Naidasigtayo iti apagbiit ti dua a nagduma unay nga ebanghelio: ti legal nga ebanghelio ken ti makaagas nga ebanghelio. Ti ebanghelio a mangagas ket naan-anay a maitunos kadagiti pannursuro ken ulidan ni Jesus, bayat nga ad-adu ti paggidan ti legal nga ebanghelio iti natauan a naparsua a sistema ti hudisial a nausar a mangkondenar ken ni Jesus (naalumamay a Mangngagastayo) iti ipapatay.

Ta ammok dagiti pampanunot a pampanunotek kadakayo, kuna ni Yahweh, pampanunot ti talna, ket saan a ti dakes. (Jer. 29:11).

Ti nakaad-adu a panawen, panagregget, ken gastos a naipuonan kadagiti narelihiosuan a trabaho, nga addaan iti kalat a mangallukoy iti Dios a mangpanunot kadagiti nasayaat a kapanunotan kadatayo, ket nagbalin a dakkel a pannakasayang.

Iwaksiyo amin a salungasingyo, a nakaibabaenyo; ket aramidennakayo iti baro a puso ken baro nga espiritu: ta apay a mataykayto, O balay ti Israel? Ta diak maay-ayo iti ipapatay ti matay, kuna ni Apo a Dios: gapuna nga agsublikayo ket agbiagkayo. (Ezeq. 18:31–32).

Ti panagpakaasi ti Dios iti tunggal maysa kadatayo ket agsublitayo manipud kinamanagimbubukodan nga agturong iti wagas ti panagbiag.

Ta kasta unay ti panagayat ti Dios iti lubong, nga intedna ti bugbugtong nga Anakna, tapno ti siasinoman a mamati kenkuana ket saan a mapukaw, no di ket maaddaan iti biag nga agnanayon. Ta saan nga imbaon ti Dios ti Anakna ditoy lubong tapno kondenarena ti lubong; ngem tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana. (Juan 3:16–17).

Ti panamati ken ni Jesus ket ti panamati iti impalgakna maipapan iti bagina (ti Anak ti Dios) ken ti Dios Ama.

Ti Dios adda ken Cristo, a nangikappia iti lubong iti bagina, a dina imbilang kadakuada dagiti salungasingda; ket inkumitna kadakami ti balikas ti pannakikappia. (2 Corinto 5:19).

No ti intero a panagregget ti Dios a mangisalakan kadayo manipud iti agnanayon nga ipapatay ket magupgop iti maysa a sao, dayta a sao ket panagkappia.

Ket dakayo, a naiyadayo idi ken kabusor iti panunotyo gapu kadagiti nadangkes nga aramid, ngem ita, nakikappia. (Col. 1:21).

Manipud pannakatnag ti sangatauan, ti disposision nga agturong iti pannakaiyadayo ket naikapet laeng iti panunottayo —saan a pulos nga iti panunot ti Dios.

Ta ti Dios, a nangibilin iti lawag nga agsilnag manipud iti sipngget, ket nagsilnag kadagiti pusotayo, tapno itedna ti lawag ti pannakaammo iti dayag ti Dios iti rupa ni Jesucristo. (2 Cor. 4:6)

Ti sipnget a tuktukoyen daytoy a bersikulo ket ti di pannakaawattayo iti Dios. Ti dayag ti Dios isu ti kababalinna, a makita iti rupa ni Jesus.

Ngem datayo amin, buyogen ti silulukat a rupa a mangmatmatmat iti dayag ti Apo a kas iti sarming, mabalbaliwantayo iti isu met laeng a ladawan manipud iti dayag agingga iti dayag, kas iti Espiritu ti Apo. (2 Cor. 3:18).

Mabalbaliwantayo babaen ti panagkita. Agpada nga agrabaho daytoy a prinsipio. No patientayo nga agserserbi ti Dios iti bagitayo, pabilgenna ti bukodtayo a panagimbubukodan. No makitayo nga isu ket naan-anay a di managimbubukodan, agrabaho dayta a mangpukaw iti nainkasigudan a kinamanagimbubukodantayo. Ti panangutob iti ayat, asi, ken pammakawan ti Dios ti mangpasayaat kadagita met laeng a galad a mayanninaw kadatayo.

Ibagak kadakayo, a kasta met ti rag-o idia langit gapu iti maysa a managbasol nga agbabawi, ad-adu ngem iti siam a pulo ket siam a nalinteg a tattao, a saan a kasapulan ti panagbabawi. (Lucas 15:7).

Ti panagbabawi dina kayat a sawen ti panangibaga iti “Ladingitek” iti Dios. Ti panagbabawi kaipapananna ti panagbaliwbaliw, wenna panagbalbaliw ti panunot. Ti pudno a panagbabawi, iti konteksto ti insuro ni Jesus, kaipapananna ti kaadda ti panagbalbaliw ti panunot maipapan iti Dios. Umaytayto a mangkita kenkuana kas siuumiso nga inrepresentar ni Jesus kenkuana.

Umaykayo kaniak, dakayo amin nga agtartrabaho ken madagsenan, ket ikkankayo iti panaginana. Alaem ti sangolko kenka, ket sursuruem kaniak; ta naemmaak

ken napakumbaba ti pusok: ket makasarakkayto iti panaginana kadagiti kararuayo. Ta nalaka ti sangolko, ken nalag-an ti awitko. (Mat. 11:28–30)

Saan a kasapulan nga agrabahotayo tapno agbalintayo a nalaing iti awan mamaayna a panangpadas a mangpasayaat iti naespirituan a bagi. Amin a panagreggettayo a mangrukod ti mangtignaykadatayo a mangipamaysa iti bagitayo ken agresulta iti panagpanakkel wenno pannakaupay. Adda ni Jesus iti solusion iti parikuttayo. Kunana laeng, “Adalem kaniak.”

Ket naited kencuana ti libro ni profeta Isaias. Ket idi linuktanna ti libro, nasarakanna ti disso a nakaisuratan, Ti Espiritu ti Apo adda kaniak, gapu ta pinulotannak a mangikasaba iti naimbag a damag kadagiti napanglaw; imbaonnak a mangagas kadagiti nadunor ti pusona, a mangikasaba iti pannakaispal kadagiti balud, ken panagsubli ti panagkita kadagiti busek, tapno wayawayaak dagiti nasugatan. (Lucas 4:17–18).

Kasapulantayo amin ti immay nga itungpal ni Jesus para kadatayo; awan dagiti nailaksid.

21

Rumbeng Kadi nga Agbutengtayo iti Panangukom?

No usigen ti panangukom, makatulong nga umuna no siasino ti maukom ken no siasino ti agar-aramid iti panangukom. No agsublitayo iti saritaan da Eva ken ti uleg iti minuyongan ti Eden, laglagipenyo a ti uleg nangimula iti panunot ni Eva iti saludsod maipapan iti kinapatas, naimbag a nakem, ken kinamapagtalkan ti Dios. Babaen ti sumagmamano a napudno a panangusig, agbalinto a nalawaga saan a ti sangatauan ti nabista sadiay —ti Dios.

Mabalin a narigat kadatayo a maawatan ti kapanunotan a palubosan ti Dios ti bagina a masuot. Nupay kasta, daytoy a panangmatmat ti kakaisuna a mabalin a maragpat maibatay iti nauneg a panagadal iti Biblia. Ignorantetayo a mangukom iti Dios sipud pay idi damo a pannakisaritayo iti diablo. Intedtayo kadi kenkuana ti patas a pannubok?

Nupay di umiso ti pagannayasantayo a mangikabil iti bagitayo iti sentro ti panangukom, saantayo unay a mailaksid no maipapan iti pannakaipaulog iti panangukom. Saannatayo nga inkabil ti Dios iti pannubok; nupay kasta, nangnangruna a nalaingtayo a mangukom ken mangkondenar iti bagitayo. Kinuna ni Jesus a dagiti sasao nga insaona ket biag. Adda pagpiliantayo nga awaten wenno laksiden dagiti sasaona. No talaga a biag dagiti sasaona, ket laksidentayo ida, saan kadi ngarud a nangaramiditayo iti panangukom nga addaan iti negatibo a pagbanagan iti bagitayo?

Saan a mangukom ti Dios kas mapaspasamak iti korte ti linteg. No determinadotayo nga agtultuloy iti dalan nga agturong iti panangkondenar iti bagi ken ipapatay, awanen ti ad-adu pay a maaramidan ti Dios para kadatayo no di ti agkedked a panangratipikar iti pangngeddengtayo.

Adda sabali pay nga aspeto ti panangukom a masapul nga usigen. No ukomentayo ti sabsabali, negatibo ti reaksionna kadayo. No kondenarentayo ti dadduma, kondenarentayo laeng ti bagitayo iti proseso. Tapno makitatayo no siasino ti talaga a kasapulan a pagbutngantayo iti panangukom, masapul laeng a kumitatayo iti sarming.

Ti salaysay ti ebanghelio maipapan iti babai a natiliwan iti pannakikamalala ket mangted kadayo iti ilustrasion no kasano nga agtrabaho ti panangukom:

Napan ni Jesus iti bantay dagiti Olibo. Ket iti nasapa a bigat immay manen iti templo, ket amin dagiti tattao immayda kenkuana; ket nagtugaw, ket insurona ida. Ket dagiti eskribaken Fariseo inyegda kencuana ti maysa a babai a natiliw iti pannakikamalala; ket idi insaadda isuna iti tengnga, Kunada kencuana, Maestro, daytoy a babai natiliw iti pannakikamalala, iti mismo nga aramidna. Ita, imbilin ni Moises iti Linteg, a dagiti kasta mabatoanda: ngem ania ti kunam? Daytoy ti imbagada, a nangsulisog kenkuana, tapno masapul nga akusaranda isuna. Ngem nagruknoy ni Jesus, ket babaen ti ramayna insuratna iti daga, a kasla dina nangngeg ida. Isu nga idi intuloyda ti nagsaludsod kenkuana, timmakder ket kinunana kadakuada, Ti awan basolna kadakayo, ipuruakna nga umuna ti bato kenkuana. Ket nagruknoy manen, ket nagsurat iti daga. Ket dagiti nakangngeg iti daytoy, idi napabasol babaen ti bukodda a konsiensia, rimmuarda a saggaysa, mangrugi iti inauna, agingga iti maudi: ket ni Jesus nabati nga agmaymaysa, ken ti babai a sitatakder iti tengnga. Idi timmakder ni Jesus, ket awan ti nakitana no di ti babai, kinunana kenkuana, Babai, sadino ti ayan dagidiay mangak-akusar kenka? awan kadi ti tao a nangkondenar kenka? Kinunana, Awan ti tao, Apo. Ket ni Jesus kinunana kencuana, Saanca met a kondenaren: inca, ket saanca nga agbasol. (Juan 8:1–11, nainayon ti panangipaganetget)

Ti babai a naiyeg iti sanguanan ni Jesus ken naiparang kas managlabsing iti linteg ket maysa a biktima nga inusar dagiti awan asi a lider ti relihion iti panangpadasda a mangdadael ken ni Jesus nga inkeddengda kas pangta iti relihionda. Nagapelar dagiti mangak-akusar iti babai iti linteg ni Moises. Iti sabali pay a pannakilangenna kadagiti Fariseo, a mangtaming iti diborsio, imbaga ni Jesus kadakuada a ti linteg ni Moises ket naglaon kadagiti panangipalubos kadagiti natangken a pusoda: “Ket simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, Gapu iti kinatangken ti pusoyo isu [ni Moises] insuratna kadakayo daytoy a bilin” (Marcos 10:5).

Nalawag ti kadakkel ti napasamak iti daytoy nga eksena iti siled ti korte bayat a mabigbigtayo a ni Jesus ket Dios ditoy daga nga addaan iti amin a prerogatibo ti kinadios, agraman ti kalintegangan a mangipatungpal iti panangukom. Saan a dagus a nangukom ni Jesus iti kaso a naiyeg iti sanguananna, no di ket nagruknoy ket nagsurat babaen ti ramayna iti daga. Idi pinilitda a sumungbat iti saludsodda, kinunana kadakuada, “Ti awan basolna kadakayo, ipuruakna nga umuna iti bato.” Kalpasanna intuloyna ti nagsurat iti daga.

Adda panggep ni Jesus iti amin nga imbagana ken inaramidna. Idi nagsurat iti daga, saan a tapno maliklikanna ti saludsod dagiti lider ti relihion. Ammona dagiti kasasaad a nangisangpet iti babai iti sanguananna. Ammo met ni Jesus ti pakasaritaan ti tunggal maysa kadagiti mangak-akusar kenkuana ken nabasana ti kapanunotan ken motiboda. Mabalinna koma ti mangted iti nakaro a panangtubngar kadagitoy a managinsisingpet iti imatang dagiti saksi. Imbes ketdi, siaasi nga impakaammona kadagiti lider ti relihion dagiti bukodda a basol babaen ti panangisuratna kadagita iti tapok — naisangsangayan a di permanente a naisurat a rekord maipapan kadagiti basolda.

Ay-ayaten ken awan patinggana ti panangipateg ni Jesus iti tunggal tao a naguummong iti aglawlawna iti laksid dagiti

kasasaad a nangtipon kadakuada. Ti misionna ket ti panangisalakan iti lubong, ket sinapulna ti panagkappia ti babai ken dagiti mangak-akusar kenkuana, nga awan ti tarigagayna a mangiyadayo pay.

Kinuna ni Jesus kadagiti lider ti relihion, “Ti awan basolna kadakayo, ipuruakna nga umuna iti bato.” Ditoy nga itedna kadakuada ti responsabilidad a mangukom manen. Saan nga immay ni Jesus iti daytoy a lubong tapno mangukom ken mangkondenar, ken saan a maiduron iti akem ti ukom. Inawat kadi dagiti eskriba ken Fariseo dagiti sasaona kas awis a mangipuruak kadagiti bato iti babai? Agparang a saan, ta nag-file outda amin manipud iti eksena “saggaysa.”

Ni Jesus, kas Dios, saanna a kinondenar ti babai, ngem iti sasaona a “inka, ket saanen nga agbasol,” linuktanna ti ruangan ti dalan ti biag maipaay kenkuana. Saanna nga ibilbilin a baybay-anna laeng dagiti tignay a nangiyeg kenkuana iti sanguananna; ituktukonna idi kenkuana ti wayawaya manipud makapapatay a basol —ti pammati a saan a maikari ti Dios a pagtalkantayo.

Intukon ni Jesus daytoy a babai ti dalan tapno maliklikanna ti pannakakondenar iti masanguanan. Impalgakna ti ayat ti Dios kenkuana kas maysa a tao. Daytoy a babai ket adda iti imatang ti Manangted-Biag, ket ammona a mabalinna nga ayaten ken agtalek kenkuana. Nabalbaliwan unay ti panangmatmatna iti Dios ken ti relasionna kenkuana kalpasan daytoy a panagsasabetna. Para kenkuana, ti panangukom a napasamak ket mangbalbaliw iti biag ken mangted iti biag.

Saan a kinondenar ni Jesus dagiti natangken ti panagpuspusona nga eskriba ken Fariseo a napardas unay a nangkondenar iti babai, ngem nangitag-ay iti naespirituan a sarming iti sanguananda a mangyanninaw kadagiti bukodda a nasipngget a kababalin. Kas resultana “nasentensiaan ida babaen ti bukodda a konsiensia,” ket nariknada a mapilitanda a pumanaw iti kaadda ti Nasin-aw, di managimbubukodan nga

ayat ti Manangted-Biag. Immayda a nangkondenar iti sabali, ngem nagtungpal a nangkondenar iti bagbagida iti proseso.

Ngarud, saankan a mapakawan, O tao, siasinoman a mangukom: ta no sadino ti panangukommo iti sabali, kondenarem ti bagim; ta sika a mangukom ar-aramidem dagiti isu met laeng a banbanag. Ngem siguradotayo a ti panangukom ti Dios ket maitunos iti kinapudno maibusor kadagidiay agar-aramiditi kastoya banbanag. Ket ipagarupmo kadi daytoy, O tao, a mangukom kadagiti agar-aramid iti kasta a banbanag, ken kasta met nga aramidenna, a maliklikam ti panangukom ti Dios? (Rom. 2:1-3).

Ikkan ti Dios ti tunggal maysa kadatayo iti pudno a wayawaya. Saanna a labsan ti pilitayo a panangkondenar iti bagi. Ti panangukom ti Dios ditoy ket ti di kayatna a panangratipikar iti daytoy a panangkondenar iti bagi no pilientayo ti agtalinaed iti ruar ti sirkulo ti agsinnumbangir nga ayat ken biag. Awan ti makalisi iti daytoy a panangukom yantangay saannatayo a piliten ti Dios, a maikontra iti pagayatantayo, a magna iti dalan nga agturong iti biag.

Ta ti Ama awan ti asinoman a mangukom, ngem inyawatna ti amin a panangukom iti Anak. (Juan 5:22).

Saannatayo nga ukomen ti Dios, ti Ama.

Isu ti espiritu a mangpabiag; awan ti magungona ti lasag: dagiti sasao nga ibagak kadakayo, espirituda, ken biagda. (Juan 6:63).

Biag dagiti balikas ni Jesus. Iti tunggal sao nga insao ni Jesus impalgakna ti makikappia nga ayat ti Dios.

Impukkaw ni Jesus ket kinunana, Ti mamati kaniak, saanna a mamati kaniak, no di ket iti nangibaon kaniak. Ket ti makakita kaniak makitana ti nangibaon kaniak. Immayak a silaw ditoy lubong, tapno ti siasinoman a mamati kaniak saan nga agtalinaed iti sipnget. Ket no dumngeg ti siasinoman kadagiti sasaok, ket saana mamati, diak ukomen isuna: ta saanak nga immay tapno ukomen ti lubong, no di ket tapno isalakan ti lubong. Ti mangilaksid kaniak, ket saan nga umawat kadagiti sasaok, addaan iti mangukom kenkuana: ti sao nga insaok, isu met laeng ti mangukom kenkuana iti maudi nga aldaw. (Juan 12:44–48, nainayon ti panangipaganetget)

Saannatayo nga ukomen ni Jesus. Itukon kadatayo ti Dios ti Sao ti Biag, ngem dinatayto pulos piliten nga umawat iti dayta.

Saankayo nga ukomen, tapno saankayo a maukom. Ta no ania a panangukom ti panangukomyo, maukom kayto: ket no ania a rukod ti rukodyo, marukodto manen kadakayo. Ket apay a kitkitaem ti murdong nga adda iti mata ti kabsatmo, ngem saanmo nga usigen ti bilog nga adda iti bukodmo a matam? Wenno kasano nga ibagam iti kabsatmo, Bay-am nga iruarko ti murdong manipud matam; ket, adtoy, adda silnag iti bukodmo a matam? Sika a managinsisingpet, ibellengmo nga umuna ti bileg manipud iti bukodmo a matam; ket kalpasanna makitamto a nalawag tapno ibellengmo ti rugit manipud iti mata ti kabsatmo. (Mat. 7:1–5)

No saannatayo nga ukomen ti Dios Ama ken saantayo nga ukomen ni Jesus, apay nga ipagaruptayo a kualipikadotayo a mangukom kadagiti dadduma no addaantayo iti espiritu ti panangukom (maysa a silnag iti bukodtayo a mata)?

Pudno, pudno, kunak kadakayo, Ti dumngeg iti saok, ken mamati iti nangibaon kaniak, addaan iti biag nga agnanayon, ket saanto nga umay iti pannakakondenar; ngem maipasa manipud ken patay nga agturong iti biag. (Juan 5:24).

Ti pannakaawat iti kinapudno maipapan iti Dios ken ti panangsursuro nga agtalek kenkuana ket mangiturong iti biag. Kinuna ni Jesus, “Ti mamati kenkuana saan a masentensiaan” (Juan 3:18).

Kalpasanna, situtured da Pablo ken Bernabe, ket kinunada, Nasken nga umuna koma a naisao kadakayo ti sao ti Dios: ngem gapu ta inikkatyo dayta manipud kadakayo, ket ukomenyo ti bagbagiyo a saan a maikari iti biag nga agnanayon, adtoy, agsublikami kadagiti Hentil. (Aramid 13:46).

Makalawlawag daytoy a pagarigan ti panangkondenar iti bagi.

Saankayo nga ukomen, ket saankayo a maukom: dikay kondenaren, ket dikayto makondenar: pakawanenyo, ket mapakawankayto. (Lucas 6:37).

Iti ebanghelio ni Lucas, isuro kadatayo ti pangngarig ti nabaybay-an nga anak a pinakawannatayon ti Dios sakbay a dumawattayo. No maukom, makondenar, wenna saantayo a mapakawan, datayo laeng ti mapabasol “iti aniaman nga imula ti maysa a tao, isu met ti apitenna” (Gal. 6:7).

Ket kinuna ni Jesus, Para iti panangukom immayak ditoy lubong, tapno dagiti saan a makakita ket makakitada; ken tapno mabulsek dagiti makakita. Ket dagiti sumagmamano a Fariseo a kaduana nangngegda dagitoy a sasao, ket

kinunada kenkuana, Bulsektayo met kadi? Kinuna ni Jesus kadakuada, No bulsekkayo, awan koma ti basolyo. ngarud agtalinaed ti basolyo. (Juan 9:39–41).

Ania ti “panangukom” nga immay ni Jesus ditoy lubong? Immay ditoy lubong tapno ipalgakna ti ayat ti Dios iti sangatauan ken ti awan patinggana a pateg nga ipaayna iti tunggal maysa kadatayo. Kayatna nga agkikinnaawatantayo a kas iti panangmatmatna kadatayo, ken ipatpategtayo ti tunggal maysa a kas iti panangipategna kadatayo. Isursuronatayo ni Jesus nga agbalin a busek kadagiti basol ti sabsabali kasta met kadagiti artipisial a naaramid a panagduduma a mamagsisina kadatayo: sektarianismo, nasionalismo, tribalismo, partisan a politika, wenna aniaman a sabali pay nga alikamen a mangparegta kadatayo-a-makontra-kadakuada a mentalidad.

Saan a naawatan dagiti Fariseo daytoy a leksion nga isursuro ni Jesus. Narungsotda a sektariano ken minatmatanda dagiti Gentil, a saan a nagtaud a Judio, kas aso. Agkunkunada met nga eksperto iti panangkita kadagiti basol ti sabsabali ken panangukom maitunos iti dayta.

Ta kasta unay ti panagayat ti Dios iti lubong, nga intedna ti bugbugtong nga Anakna, tapno ti siasinoman a mamati kenkuana ket saan a mapukaw, no di ket maaddaan iti biag nga agnanayon. Ta saan nga imbaon ti Dios ti Anakna ditoy lubong tapno kondenarena ti lubong; ngem tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana. Ti mamati kenkuana saan a nasentensiaan: ngem ti saan a mamati ket nasentensiaan, agsipud ta saan a namati iti nagan ti bugbugtong nga Anak ti Dios. Ket daytoy ti pannakakondenar, nga immay ti lawag ditoy lubong, ket inayat dagiti tattao ti sipngget imbes a ti lawag, gapu ta dakes dagiti aramidda. (Juan 3:16–19, nainayon ti panangipaganetget)

Iti daytoy a paset, ti nagan ket kayatna a sawen ti karakter. Ti panangilaksid iti pannakaipalgak ti kababalin ti Dios nga inyeg ni Jesus iti lawag ket, iti kinapudnona, panangilaksid iti Dios. Iti Jesus, ibagbaga ti Dios—daytoy ti talaga a kinataok.

Idi dumtengti bigat, amin dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen ti umili nagtulagda maibusor ken ni Jesus a papatayenda: Ket idi naigalutda isuna, inturongda, ket inyawatda ken Poncio Pilato a gobernador. (Mat. 27:1-2)

Anian a ladawan daytoy! Dagiti napno iti basol a relihion a mangsapsapul iti ipapatay ti Manangted-Biagda, ket saanna a sarangten ida wenno uray ti panangukom kadakuada! Siasino wenno ania ti makapapatay—ti Dios wenno basol?

Mabasa ken mangngegtayo ti maipapan kadagiti maudi nga oras ni Cristo sakbay ti ipapatayna a ditay mailasin ti naun-uneq a kaipapanan itilikudan ti pannakasuot ken pannakailansana. Ni Jesus ket naan-anay a Dios kasta met a naan-anay a tao. Idi naidarum ni Jesus iti sanganan ni Poncio Pilato, isu ket naan-anay a Dios. Idi naukum ken nakondenar, naan-anay a Dios isuna. Idi isuket nasapsaplit, nauyaw, ken nailansa iti krus tapno matay isu ket, iti amin a panawen, naan-anay a Dios.

Pinalubosan ti Dios ti bagina a mausig ken makondenar dagiti ay-ayatenna ken il-iliwenna a makikappia iti bagina. Apay? Ngamin, nakaskasdaaw ti rigattayo a makakita no ania ti inaramid ti basoltayo kenkuana.

Nagsagaba unay ni Jesus, ti Anak ti Dios, bayat ti maudi nga oras ti panagbiagna ditoy daga —ad-adu ngem iti mapanunottayo. Ngem saan a nangrugi ti panagsagaba ni Jesus iti minuyongan ti Getsemani, ken saan met a nagpatingga kadagiti matmatay a sasaona idia krus. Nagsagaba ti Dios kadatayo ken para kadatayo sipud pay idi damo a simrek ti basol iti lubongtayo, ket agtultuloyto nga agsagaba a kaduatayo ken

para kadatayo agingga iti aldaw a panagtaray ti basol iti makadadaela kursona ken amin a panagsagaba ken ipapatay ket dumteng iti agnanayon a panungpalan.

Ti pannubok ken panagsagaba ni Jesus iti ima dagiti pinarsuana a mangibinglay iti awan patinggana nga ayatna ket rumbeng a mangted kadatayo iti ladawan ti panagsagaba nga impalasattayo ti Dios iti rinibu a tawen. Itultuloytayo nga idaydayaw ti Dios iti sanguanan ti natauan a kortetayo tapno sungbatanna dagiti darum a kinaawan panagraem, kinaawan panagtignay, kinaawan panagadayo, ken uray pay aktibo, manangibales a panangdadael. Mamin-adu unay a nakabasol ti sentensiatayo kas naidarum! Ania pay ti maaramidan ti Dios a mangikappia kadagiti naisina nga annakna ngem iti ar-aramidenna? Ti krus ti nadosan nga obra maestra ti panagkappia. Ti krus pukawenna ti panagsusupiat ni Satanas a ti Dios ket agserserbi iti bagina, di maseknan, ken di mapagtalkan.

Uray no pinangisittayo ti ugali ti Dios, adda naimbag a damag —ammo ti Dios no apay a ditay maawatan isuna, ket saannatayo a kondenaren gapu iti dayta. Itultuloynatayo nga ayaten iti laksid ti kinaawan panagyamantayo iti inaramidna para kadatayo ken agtultuloy nga ar-aramidenna kadatayo iti inaldaw. Ngem saan ngata a nagsayaat para iti Dios no mabigbigtayo a saan a maipapan amin dayta kadatayo; ti Namarsuatayo ket nasinged a nairaman iti parikuttayo met. Mabalintayo kadi a panunoten ti maipapan kenkuana? Mabalintayo kadi a palubosan ti bagitayo a mangkita kenkuana kas iti talaga a kasasaadna —a di agkompromiso, naisentro iti sabali nga ayat, ken isubli ti ayat a maikari kenkuana? Sobra kadi dayta a maisaludsod? “Ay-ayatenmi isuna, agsipud ta immuna nga inayatnakami” (1 Juan 4:19).

Iti amin a rigatda isu naparigat, ket ti anghel ti kaaddana
insalakanna ida: iti ayatna ken iti asina sinubbotna ida; ket
inawitna ida, ket inawitna ida iti amin nga aldaw idi un-unana.

— Isaias 63:9

22

Ania ti Langa ti Panangukom ti Dios?

Sursuruem ti agaramid iti nasayaat; sapulem ti pannakaukom, bang-aran dagiti mairurrurumen, ukomem dagiti ulila, agpakaasika para iti balo.

—Isaiah 1:17

Ti panangukom ti Dios ket saan a pulos a panangipaay iti hudisial a sentensia maibusor kadatayo. Nadepinar ditoy kas panangbang-ar iti panagsagaba ken panangitandudo iti kinapatas iti di nainkalintegan a lubong.

Kitaenyo ti adipenko, a pinilik; ay-ayatek, a maay-ayo unay ti kararuak: ikabilkonto ti espirituk kenkuana, ket ipakitananto ti panangukom kadagiti Gentil. Saanto a makiranget, wenna agsangit; saanto met a mangngeg ti siasinoman ti timekna kadagiti kalsada. Saanna a buraken ti naburak a runo, ket saanna nga iddepen ti umas-asuk a lino, agingga nga ibaonna ti panangukom nga agturong iti balligi. Ket iti naganna agtalek dagiti Hentil. (Mat. 12:18–21)

Ti patas, naalumamay a panangukom ti Dios pataudenna ti panagtalek.

Ket inton apitem ti apit iti dagam, saanmo nga apiten a naan-anay dagiti suli ti talonmo, wenna urnongen dagiti naapit iti apitmo. Ket saankanto nga agburas iti kaubasam, ken saanmo nga agurnong iti tunggal ubas iti kaubasam; baybay-amto ida a maipaay iti napanglaw ken ganggannaet: Siak ni Jehova a Diosmo. (Lev. 19:9–10)

Inkagumaan ti Dios ti mangaramid iti probision para kadagiti napanglaw iti nagkauna a kagimongan.

Ket no ti maysa a ganggannaet makipagnaed kenka iti dagayo, saanyo a riribuken. Ngem ti ganggannaet a makipagnaed kadakayo agbalinto kadakayo a kas iti nayanak kadakayo, ket ayatemto isuna a kas iti bagim; ta ganggannaetkayo idi iti daga ti Egipto: Siak ni Yahweh a Diosyo. Saankayto nga aramiden ti kinakillo iti panangukom, iti metyard, iti timbang, wenno iti rukod. Nalinteg a timbangan, nalinteg a timbang, nalinteg nga efa, ken nalinteg a hin: Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto. (Lev. 19:33–36)

Asi pay dagiti mangikeddeng kadagiti saan a nalinteg a bilin, ken mangisurat iti kinarigat nga inkeddengda; Tapno mailaksid dagiti agkasapulan manipud iti panangukom, ken tapno ikkaten ti kalintegang kadagiti napanglaw kadagiti ilik, tapno dagiti balo a babbai ti agbalin a biktimada, ken tapno takawanda dagiti ulila! (Isa. 10:1–2).

Ti Dios ket mangiraman—kenkuana awan dagiti taga ruar. Ammo ti Dios dagiti linteg ti tao, ar-aramid iti negosio, ken institusion a pakagunggonaan dagiti nabaknang iti pagdaksan dagiti napanglaw. Awaganna dayta iti panagtakaw. Aniaman a kita ti di umiso a panangirepresentar iti panagtagilako ket mairaman iti depinasion ti Biblia maipapan iti panagtakaw.

Apay nga agayunokami, kunada, ket saanmo a makita? apay a pinarigatmi ti kararuami, ket awan ti alaem a pannakaammo? Kitaenyo, iti aldaw ti panagayunoyo makasarakkayto iti ragsak, ket ik-ikutankayo amin a panagbannogyo. Adtoy, agayunarcayo gapu iti panagsusupiat ken panagsusupiat, ken mangsapsaplit iti

dakulap ti kinadakes: saankayo nga agayunar a kas iti ar-aramidenyo ita nga aldaw, tapno mangngegyo ti timekyo iti ngato. Kasta kadi a panagayunar ti pinilik? maysa nga aldaw a panangparigat ti tao iti kararuana? ti kadi panangiruknoyna iti ulona a kas iti bulrush, ken panangiwarasna iti nakersang a lupot ken dapo iti sirokna? awaganmo kadi daytoy a panagayunar, ken makaay-ayo nga aldaw kenni Yahweh? Saan kadi a daytoy ti panagayunar a pinilik? tapno maluk-atan dagiti tali ti kinadakes, tapno ikkaten dagiti nadagsen nga awit, ken palubosan dagiti mairurrurumen a siwayawaya, ken tapno burakem ti tunggal sangol? Saan kadi a tapno itedmo ti tinapaymo kadagiti mabisin, ken iyegmo dagiti napanglaw a naibelleng iti balaymo? no makitam ti lamolamo, nga abbongam isuna; ken tapno saanmo nga ilemmeng ti bagim iti bukodmo a lasag? (Isa. 58:3-7).

Awan pateg ti basta narelihosuan a panagpabuya no baybay-antayo a tulongan dagidiay agkasapulan. Inwaragawag ni Jesus, “Asikayo pay, Fariseo, ta mangtedkayo iti apagkapullo iti mint ken rue ken amin a kita ti ruot, ket labsenyo ti panangukom ken ti ayat ti Dios” (Lucas 11:42).

Kastoy ti kuna ni Jehova dagiti buybuyot, a kunkunana, Ipatungpalyo ti pudno a panangukom, ket ipakitayo ti asi ken asi tunggal maysa iti kabsatna: Ket dikay irurumen ti balo, wenno ulila, ti ganggannaet, wenno ti napanglaw; ket awan koma kadakayo ti mangpanunot iti dakes maibusor iti kabsatna iti pusoyo. (Zac. 7:9-10).

Saan nga anamongan ti Dios ti panangirurumen iti aniaman a kita, wenno aniaman a panggep a mangbentaha iti bagi ti maysa iti gastos ti sabali.

Kakabsatko, saanyo a maaddaan iti pammati ni Apotayo a Jesu-Cristo, ti Apo ti dayag, iti panagraem kadagiti tattao. Ta

no umay iti gimongyo ti maysa a lalaki nga addaan iti singsing a balitok, a nakakawes iti napintas, ket sumrek met ti maysa a napanglaw a nakakawes iti naalas a kawes; Ket raraemem ti agkawes iti kawes dagiti bakla, ket kunaem kenkuana, Agtugawka ditoy iti nasayaat a lugar; ket ibagam kadagiti napanglaw, Agtakderka sadiay, wenna agtugawka ditoy iti sirok ti tugaw ti sakak: Saan kadi ngarud a mangidumduma iti bagbagiyo, ket nagbalinkayo nga ukom kadagiti dakes a kapanunotan? Dumngegkayo, ay-ayatek a kakabsatko, Saan kadi a pinili ti Dios dagiti napanglaw iti daytoy a lubong a nabaknang iti pammati, ken agtawid iti pagarian nga inkarina kadagiti mangay-ayat kenkuana? Ngem inumsiyo dagiti napanglaw. Saan kadi nga irurummenna dagiti nabaknang a tattao, ken iguyodnaka iti sanguanan dagiti tugaw ti panangukom? Saan aya a tabbaawenda daydi maikari a nagan a naawagankayo? No tungpalenyo ti naarian a linteg a maibatay iti nasantuan a kasuratan, Ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim, nasayaat ti aramidem. (Santiago 2:1-8).

Iti Dios awan ti panangidumduma; agpapadatayo amin iti imatangna: “Ti Dios saan a mangraem kadagiti persona” (Aramid 10:34).

Nadalus a rehigion ken awan mulitna iti sangoanan ti Dios ken Ama isu daytoy, Tapno sarungkaranna dagiti ulila ken balo iti rigatda, ken tapno agtalinaed ti bagina nga awan mulitna manipud iti lubong. (Santiago 1:27).

Ti nadalus a rehigion ket saan a denominasionalismo, seremonialismo, dogmatismo, emosionalismo, wenna eklesiastikal a panagtunos.

Kalpasanna, kunaento ti Ari kadakuada iti makannawanna, Umaykayo, dakayo a bendisionan ni Amak, tawidenyo ti pagarian a naisagana para kadakayo manipud idi pannakabangon ti lubong: Ta mabisinanak, ket intedyo kaniak ti taraon: mawaw, ket ininumdak: ganggannaet idi, ket inserrekdak: lamolamo, ket inkawesdak: masakitak, ket sinarungkarandak: Addaak iti pagbaludan, . ket immaykayo kaniak. Kalpasanna, sungbatanto kenkuana dagiti nalinteg, a kunkunada, Apo, kaano a nakitamika a mabisin ket pinakannaka? wenno mawaw, ket ininumnaka? Kaano a nakitami a ganggannaet, ket inserreknaka? wenno lamolamo, ket inkawesmo? Wenno kaano a nakitami a masakit wenno adda iti pagbaludan, ket immaykami kenka? Ket sumungbatto ti Ari ket kunana kadakuada, Pudno kunak kadakayo, No kasano nga inaramidyo daytoy iti maysa kadagiti kabassitan kadagitoy a kakabsatko, inaramidyo kaniak. (Mat. 25:34-40)

Ania dagiti kualipikasion tapno agbalin a kabsat ni Jesus? Maymaysa laeng: maysa a kameng ti natauan a puli. Kamengtayo amin ti familia ni Jesus.

Ket kunak kadakayo, Adunto ti umay manipud daya ken laud, ket makitugaw ken Abraham, ken Isaac, ken Jacob, iti pagarian ti langit. —Jesus (Mateo 8:11).

23

Napakumbaba a Dios

Bayat a ti Dios ti kabibilgan a parsua iti uniberso; isu met, maigiddato iti dayta, ti kapakumbabaan.

Ket kinuna ti anghel kadakuada, Dikay agbuteng, ta adtoy, iyegko kadakayo ti naimbag a damag a naragsak unay, a maipaayto kadagiti amin a tattao. Ta maipasngay kadakayo ita nga aldaw iti siudad ni David ti Mangisalakan, nga isu ni Cristo nga Apo. Ket daytoyto ti pagilasinan kadakayo; Masarakamto ti maladaga a nabalkot iti pagan-anay, a nakaidda iti kulluong. (Lucas 2:10–12).

Pinili ti Dios ti kapakumbabaan a posible a pagserkan iti lubongtayo —kas maysa a di makadangran a maladaga a nakaidda iti pagpakan.

Umaykayo kaniak, dakayo amin nga agtartrabaho ken madagsenan, ket ikkankayo iti panaginana. Alaem ti sangolko kenka, ket sursuruem kaniak; ta naemmaak ken napakumbaba ti pusok: ket makasarakkayto iti panaginana kadagiti kararuayo. Ta nalaka ti sangolko, ken nalag-an ti awitko. (Mat. 11: 28–30).

Kasano koma a nalawlawagni Jesus, ti Anak ti Dios? Kunana, “Naemma ken napakumbaba ti pusok.”

Ket kinuna ni Jesus kencuana, Adda abut dagiti sora, ken adda umok dagiti tumatayab iti tangatang; ngem ti Anak ti tao awan ti pangikabilanna iti ulona. (Mat. 8:20).

Ditoy a mailasin ni Jesus kadagiti kakurapayan a kameng ti kagimongan: dagiti awanan pagtaengan.

Ket inkawesda isuna iti lila, ket inkabilda iti korona a siit, ket inkabilda iti ulona, Ket rinugianda a kinablaawan, Hail, Ari dagiti Judio! Ket kinabilda ti ulona iti runo, ket intuprada kenkuana, ket nagruknoyda dagiti tumengda kenkuana. Ket idi inuyawda isuna, inuksobda kenkuana ti purpura, ket inkawesda ti bukodna a kawes, ket inturongda isuna a mangilansa kenkuana iti krus. Ket idi inlansada isuna iti krus, biningayna dagiti kawesna, a nagbibinnunotda, no ania ti rumbeng nga alaen ti tunggal maysa. Ket kaduana a mangilansada iti krus iti dua a mannanakaw; ti maysa iti makannawanna, ken ti sabali iti makannigidna. Ket natungpal ti Nasantoan a Surat, a kunana, Ket naibilang isuna a kadua dagiti managsalungasing. (Marcos 15:17–20, 24, 27–28).

Manipud iti napakumbaba a pannakayanakna agingga iti pannakailansana iti nagbaetan ti dua a mannanakaw ni Jesus, ti Anak ti Dios, kanayon nga impakitana ti kinaemma ken kinapakumbaba.

Impakitana kenka, O tao, no ania ti naimbag; ket ania ti kalikaguman ni Yahweh kenka, no di ti panagaramid iti nalinteg, ken panagayat iti asi, ken pannagna a sipapakumbaba iti Diosmo? (Mik. 6:8.

Mabalin kadi a magna ti dua a sangsangkamaysa, malaksid no agtutunosda? (Amos 3:3)

Magnatayo a maitunos iti Dios no napakumbabatayo a kas kenkuana.

No maawatantayo ti kinapakumbaba nga impakita ti naalumamay a Diostayo, kasanotayo a manglinglingay iti maysa nga atomo ti panagduadua maipapan iti kinamapagtalkanna?

Amintayo a kas kadagiti karnero ket nayaw-awan; inturongmi ti tunggal maysa iti bukodna a wagas; ket ni Yahweh inkabilna kenkuana ti kinadakestayo amin. Isu ket nairurumen, ket isu naparigat, ngem saanna a linuktan ti ngiwatna: isu maiyeg a kas maysa a kordero a maparti, ken kas iti karnero iti sangoanan dagiti agpukis kenkuana ket umel, kasta met a dina luktan ti ngiwatna. Naala isuna iti pagbaludan ken iti pannakaukom: ket siasino ti mangipakaammo iti kaputotanna? ta naipucaw isuna iti daga dagiti sibibiag: gapu iti salungasing dagiti ilik nasaplit isuna. Ket inaramidna ti tanemna a kaduana dagiti nadangkes, ken kadagiti nabaknang iti ipapatayna; gapu ta awan ti inaramidna a kinaranggas, ken awan ti aniaman a panangallilaw iti ngiwatna. —Isaias 53:6–9

24

Ti Dios ket maysa nga Adipen, Saan nga Adipen nga Apo

Manipud ita, diak awagankayo nga adipen; ta saan nga ammo ti adipen no ania ti ar-aramiden ti apona: ngem inawagak kadakayo a gagayyem; ta amin a banag a nangngegko ken Amak impakaammok kadakayo.

—Jesus (Juan 15:15).

Saan a kayat ti Dios ti panagpasakuptayo iti bulsek a pammati. Kayatna ti panaggayyemtayo. No makisaritatayo iti gayyem, saantayo nga agusar iti pormalidad wenno mistisismo. Kayat ti Dios a makisaritatayo kenkuana a sipupudno a kas iti pannakisaritatayo iti nasinged a gayyem—daytoy ti pudno a kaipapanan ti kararag. Pinarsuanatayo ti Dios nga addaan iti abilidad nga agrason, ket awisennatayo a mangusar iti dayta a kabaelan: “Umaykayo ita, ket aggigiddantayo nga agrason, kuna ni Yahweh” (Isaias 1:18).

Ngem inayaban ida ni Jesus ket kinunana, Ammoyo nga iturturayan dagiti prinsipe dagiti Hentil, ken dagiti naindaklan ti mangituray kadakuada. Ngem saanto a casta cadacayo: ngem ti siasinoman a mayat nga agbalin a naindaklan cadacayo, isu coma ti ministroyo; Ket siasinoman a mayat nga agbalin a pangulo kadakayo, isu koma ti adipenyo: Kas iti Anak ti Tao saan nga immay tapno agserbi, no di ket tapno agserbi, ken tapno itedna ti biagna a subbot para iti adu. (Mat. 20:25–28)

Impakita ni Jesus ti linteg ti biag —intedna ti bagina tapno agserbi iti sabsabali.

Ket naglikmut ni Jesus iti intero a Galilea, mangisursuro kadagiti sinagogada, ken inkaskasabana ti naimbag a damag ti Pagarian, ken inagasanna ti amin a kita ti sakit ken amin a kita ti sakit kadagiti tattao. Ket ti kinalatakna napan iti intero a Siria: ket inyegda kencuana amin a masakit a tattao a naala iti nadumaduma a sakit ken panagtutuok, ken dagidiay addaan kadagiti sairo, ken dagidiay nauyong, ken dagidiay addaan iti paralis; ket pinaimbagna ida. Ket simmurot kenkuana dagiti adu a tattao manipud Galilea, ken manipud Decapolis, manipud Jerusalem, ken manipud Judea, ken manipud iti ballasiw ti Jordan. (Mat. 4:23–25).

Ket adda maysa nga agkukutel nga immay kencuana, nga agpakpakaasi ken nagparintumeng kenkuana, ket kinunana kenkuana, No kayatmo, mabalinnak a dalusan. Ket ni Jesus, naasian, inyunnatna ti imana, ket sinagidna, ket kinunana kencuana, Kayatko; agbalinka a nadalus. Ket apaman a nagsao, dagus a pimmanaw ti kukutel kenkuana, ket nadalusan. (Marcos 1:40–42).

Di mabannog ken siaasi a nagtrabaho ni Jesus tapno mabang-aran ti amin a kita ti panagsagaba. Awan ti nalabes ti pannakadlawna ken naayat a panangaywanna: “Ket adu met dagiti dadduma pay a banag nga inaramid ni Jesus, a no maisurat koma ti tunggal maysa, pagarupek nga uray ti lubong ket saan a makalaon kadagiti libro a rumbeng a maisurat. “Amen” (Juan 21:25).

Ammo ni Jesus nga inted ti Ama ti amin a banbanag kadagiti imana, ken naggapu iti Dios, ket napan iti Dios; Bumangon manipud pangrabii, ket inikkatna dagiti kawesna; ket nangala iti tuwalya, ket inbarikesna ti bagina. Kalpasanna, ibukbokna ti danum iti bason, ket rinugianna a bugguan dagiti saka dagiti

adalan, ken pinunasna ida babaen ti tuwalya a nakabarikesanna. (Juan 13:3–5).

Daytoy a mangipalgak nga “aramid ti Dios” ket mapasamak iti Maudi a Pangrabii ni Cristo sumagmamano laeng nga oras sakbay ti pannakasuot ken pannakailansana iti krus. Ited ti ebanghelio ni Lucas daytoy a mangidarum a detalye maipapan kadagiti adalan ni Jesus bayat daytoy nga okasion: “Ket adda met panagsusupiat kadakuada, no siasino kadakuada ti maibilang a kadakkelan” (Lucas 22:24).

Adtoy ti setting: Ammo ni Jesus nga isu ket naggapu iti Dios. Adda amin a banag kadagiti imana. Iti sabali a panna, naan-anay nga ammo ni Jesus nga isu ket Dios, nga addaan iti amin a pannakabalin ti Dios. Ammona met a dagiti mismo nga adalanna ket adda iti tengnga ti panagsusupiat no siasino kadakuada ti kadakkelan iti pagarian ti Dios. Ania ti inaramid ni Jesus? “Nangala iti tuwalya, ket inbarikesna ti bagina” ken binugguanna dagiti saka dagiti adalanna a napateg iti bagina (ti trabaho ti maysa nga adipen iti pagtaengan iti dayta a kultura).

Adda koma daytoy a panunot kadakayo, nga adda met ken Cristo Jesus: Isu idi iti langa ti Dios, saanna nga impagarup a panagtakaw ti kapada ti Dios: Ngem pinagbalinna ti bagina nga awan ti pakabigbiganna, ket innalana ti langa ti maysa nga adipen, ket naaramid iti langa dagiti tattao. —Taga-Filipos 2:5–7

25

Ay-ayatennaka ti Dios nga Awan Kondisionna

Malipatan kadi ti babai ti agsussuso nga anakna, tapno saanna koma nga asi iti anak ti aanakanna? wen, mabalin a malipatan, kaskasdi a diakto malipatan. Kitaem, inkitikitka kadagiti dakulap dagiti imak.

—Isaias 49:15–16

Mabalin nga adda dagiti panawen a mariknatayo a nalipatanatayo ti Dios, ngem ti rikna ket saan a kanayon nga umiso a rukod ti kinapudno. Kuna ti Dios a dina malipatan: “Saan aya a mailako ti lima a billit-tuleng iti dua a gatad, ket awan uray maysa kadagitoy ti malipatan iti sanguanan ti Dios? Ngem uray dagiti mismo a buok ti uloyo nabilangda amin. Dikay ngarud agbuteng: napatpategkayo ngem iti adu a billit-tuleng” (Lucas 12:6–7).

Ta naallukoynak, nga uray ni patay, uray ti biag, wenno dagiti anghel, wenno dagiti prinsipado, wenno dagiti pannakabalin, wenno dagiti bambanag nga adda, wenno dagiti bambanag nga umay, wenno ti kangato, wenno ti kinauneg, wenno uray ania a sabali a parsua, ket saandatayo a makaisina iti ayat ti Dios, nga adda ken Cristo Jesus nga Apotayo. (Rom. 8:38–39).

Imposible koma a palabsen ti ayat ti Dios kadatayo. Agkurang ti amin a panagreggettayo a mangiladawan iti ayatna.

Adtoy, anian a kita ti ayat ti impaay ti Ama, tapno maawagantayo nga annak ti Dios. (1 Juan 3:1).

Ti namnama ti Dios para iti tunggal maysa kadatayo ket bigbigentayo isuna kas Nailangitan nga Amatayo. Kalpasanna, mabigbigtayo ti tawidtayo kas annak ken babbai ti Dios.

Agannadkayo tapno saanyo nga umsien ti uray maysa kadagitoy a babassit; ta kunak kadakayo, nga idiy langit, kanayon a kitkitaen dagiti anghelda ti rupa ni Amak nga adda idiy langit. Ta immay ti Anak ti tao tapno isalakanna ti napukaw. Kasano ti panagpanunoty? no ti maysa a tao addaan iti sangagasut a karnero, ket maysa kadakuada ti nayaw-awan, saanna aya a panawan ti siam a pulo ket siam, ket mapan kadagiti bantay, ket sapulenna ti nayaw-awan? Ket no casta a masarakanna, pudno kunak kadakayo, ad-adda a maragsakan iti dayta a karnero, ngem kadagiti siam a pulo ket siam a saan a nayaw-awan. Kasta met a saan a pagayatan ni Amayo nga adda sadi langit, a mapukaw ti maysa kadagitoy a babassit. (Mat. 18:10–14, nainayon ti panangipaganetget)

Tunggal tao, manipud iti natangsit a monarka nga adda iti trono ayingga iti kakurapayan a makilimlimos iti kalsada, ket napateg iti Dios. Kasano kapateg? Pinanawan koma ti Dios ti langit; nagsagaba ken natay koma gapu iti maysa laeng a kameng ti natauan a pamiliana —no dayta laeng a tao ti agkasapulan iti mangisalakan a panagkappia.

Wen, inayatka buyogen ti agnanayon nga ayat: gapuna iti naayat a kinamanangngaasi inguyodka.

—Jeremias 31:3

26

Ti Pagarian ti Dios

Saan nga umay ti pagarian ti Dios buyogen ti panagpaliw: Saanda met a kunaen, Adtoy ditoy! wenno, adtoy! ta, adtoy, adda iti unegyo ti pagarian ti Dios.

—Jesus (Lucas 17:20–21) .

Makita amin dagiti pagarian ken institusion daytoy lubong, nga addaan iti makita a tugaw ti gobierno wenno hedkuarter. No agsapsapultayo iti makita a pannakaiparangarang ti pagarian ti Dios, saantayo a masarakan dayta. Nabatad laeng iti pusotayo ti pagarian ti Dios bayat a ti panagayat iti Dios ken iti maysa ken maysa ti mangsukat iti kinamanagimbubukodantayo.

Ket kinunana [ni Jesus], Ania ti pangyarigtayo iti pagarian ti Dios? wenno iti ania a panangidilig iti pangidiligtayo? (Marcos 4:30).

Anian a narigat ti agsapul kadagiti sasao iti pagsasao ti tao a mangipakaammo iti umiso a ladawan ti pagarian ti Dios kadagidiay familiar laeng kadagiti pagarian daytoy a lubong!

Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, Pudno, pudno, kunak kenka, No saan a mayanak manen ti tao, saanna a makita ti pagarian ti Dios. (Juan 3:3).

Trabaho ti Espiritu Santo ti panangaramid kadagiti naespirituan a banag a maawatan. No abrasaentayo ti naalumamay nga impluensia ti Espiritu Santo, ti naespirituan a kinapudno ket umay iti pokus a mamagbalin a posible a makita wenno maawatan ti pagarian ti Dios. Ti panagbalbaliw ti

panangmatmat iti daytoy baro a kinapudno ket makikappia ken mangted-biag, kas iti “pannakayanak manen.”

Saan a limitado ti Espiritu Santo iti panagtrabaho iti uneg dagiti beddeng ti relihion, kas iti pampanunotentayo no dadduma. Kasaritana ti amin aniaman ti nalikudan, lokasionna iti planeta, wenno agkunkuna nga ideolohia. Uray dagiti ateista ket saan a nawaya iti trabaho ti Espiritu Santo iti puso. Awan ti ababa ti panagkitatayo a panangidumduma ti Dios ken saan a masair no saan nga ibagbaga ti maysa a tao a mamati iti kaaddana.

Ti substansia dagiti naespirituan a banag nga aramiden ti Espiritu Santo a maawatan ket saan laeng a pannakaammo iti ulo, no di ket panagbalbaliw ti puso. Kas pagarigan, ti naasi ken naparabur nga agnostiko wenno ateista ket ad-adda a makasungbat iti impluensia ti Espiritu Santo ken as-asideg iti pagarian ti Dios ngem ti maysa a nalinteg iti bagina, natangken ti panagpuspusona a relihionista. Ania ti narigrigat para iti Dios —ti panagbalbaliw iti panunot ti maysa a tao maipapan iti kaaddana wenno panagbalbaliw iti natangken, natangken a puso?

Ket inyegda dagiti ubbing kencuana, tapno sagidenna ida: ket binabalaw dagiti adalanna dagiti nangiyeg kadakuada. Ngem idi nakita ni Jesus, saan unay a naay-ayo, ket kinunana kadakuada, Bay-anyo nga umay dagiti kaniak nga ubbing, ketyo ida nga iparit, ta dagiti kasta ti pagarian ti Dios. Pudno kunak kadakayo, Siasinoman a saan nga umawat iti pagarian ti Dios a kas iti ubing, saanto a sumrek iti dayta. (Marcos 10:13–15).

No maipapan iti panangadal iti kinapudno maipapaniti Dios ken iti pagarianna, ti karirigatan ket saan a ti panagsursuro no di ket ti di panagsursuro a masapul nga aramiden. Adu kadatayo ti nakaaramid iti dakkel a panagpuonan iti pannakaparang-ay ti ladawantayo iti Dios. No naballikug dayta a ladawan, mabalin a nangnangruna a narigat a palubosan dayta. Yantangay

nabayagen a naikabil iti nalatak a relihion ti naballikug a ladawan ti Dios, agtaktakder dayta kas kadakkelan a lapped iti pannakatarus ti kinapudno maipapan iti Dios ken iti pagarianna. Medio basbassit ti pannakaisarang dagiti ubbing iti daytoy naballikug a ladawan ti Dios, isu a nalaklaka nga awaten ti kinapudno maipapan iti naalumamay a Diostayo.

Iti dayta met la a tiempo, immay dagiti adalan ken ni Jesus, a kunkunada, Siasino ti katan-okan iti Pagarian ti langit? Ket inayaban ni Jesus ti maysa nga ubing, ket insaadna iti tenggada, Ket kinunana, Pudno kunak cadacayo, No saancayo nga agbaliw, ken agbalincayo a cas babassit nga ubbing, saancayonto a sumrek iti pagarian ti langit. Siasinoman ngarud a mangpakumbaba iti bagina a kas iti daytoy bassit nga ubing, isu met laeng ti katan-okan iti Pagarian ti langit. (Mat. 18:1–4)

Ti pagarian ti langit ket kasungani dagiti pagarian ti lubong. Awan ti lugar ti kinatangsit, panangmanipula, panangpilit, wenna panagpannakkell iti saad. Kasapulantayo ti kasla ubing a panagtalek iti Nailangitan nga Amatayo ken ti silulukat a kinatulok a maisuro.

Manen, ti pagarian ti langit ket umasping iti gameng a nailemmeng iti talon; a no nakasarak ti maysa a tao, ilemmengna, ket gapu iti rag-ona mapan ken ilakona amin nga adda kenkuana, ket gatanggenna dayta a talon. Manen, ti pagarian ti langit umasping iti maysa a komersiante, nga agsapsapul kadagiti nasayaat a perlas: Idi nakasarak iti maysa a perlas a dakkel ti gatadna, napan inlakona amin nga adda kenkuana ket ginatangna. (Mat. 13:44–46)

Inton maawatantayo ti kinapudno maipapan iti Dios — nga addaan iti awan patinggana, naisentro iti sabali nga ayat

ken isu ket naan-anay a mapagtalkan, naasi, ken naparabur —maigiddato iti dayta maaddaantayo iti nalawag a pannakaawat no kasano ti pagarianna. Makitatayo ti naballikug a ladawantayo iti Dios nga awan serserbina ket siraragsak nga ilakotayo dayta tapno gatangentayo ti pudno a ladawan ti Dios ken ti pagarianna.

Ket immay ti maysa kadagiti eskriba, ket idi nangngegna ida nga agsusupiat, ken nabigbigna a nasayaat ti panangsungbatna kadakuada, dinamagna kenkuana, Ania ti umuna a bilin iti amin? Ket insungbat ni Jesus kenkuana, Ti umuna kadagiti amin a bilin ket, Denggem, O Israel; Maymaysa ti Apo a Diostayo: Ket ayatemto ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, ken iti amin a kararuam, ken iti amin a panunotmo, ken iti amin a pigsam: daytoy ti umuna a bilin. Ket ti maikadua ket kas iti daytoy, Ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim. Awan ti sabali a bilin a dakdakkal ngem dagitoy. Ket ti eskriba kinunana kencuana, Bueno, Maestro, imbagam ti pudno: ta maymaysa ti Dios; ket awan sabali no di isuna: Ket ti panangayat kenkuana iti amin a puso, ken iti amin a pannakaawat, ken iti amin a kararua, ken iti amin a pigsam, ken panangayat iti kaarrubana a kas iti bagina, ad-adda ngem amin a sibubukel a daton a mapuoran ken daton. Ket idi nakitani Jesus a simmungbat a nainsiriban, kinunana kenkuana, Saanka nga adayo iti pagarian ti Dios. (Marcos 12:28–34)

Nangted ni Jesus iti pammaregta iti eskriba a sungbatanna: “Saanka nga adayo iti pagarian ti Dios.” Inyebkas ti eskriba ti naun-uneg a pannakaawat iti naespirituan a kinapudno ngem iti kaaduan. Nalab-awanna ti narabaw a panagbasa iti nasantuan a kasuratan ket naawatna ti sirmata ti linteg-ti-ayat nga inyeg ni Jesus iti imatang.

Anianto ti kasasaad ti daga a naaramid a baro inton ti linteg ti ayat ti kakaisuna a linteg ti daga? Ti ayat ti Dios a naisentro iti sabali ket maiparangarango iti amin a sangatauan. Ayaten ken ipateg ti tunggal tao ti tunggal sabali a tao a kas “nasaysayaat ngem iti bagida” (Fil. 2:3). Addanto ti kasasaad ti ragsak ken kinatalged nga awan patinggana a nalablabes ngem iti mapanunottayo.

Ngem kas iti Nasantoan a Surat, Saan a nakita ti mata, wenno lapayag, saan a simrek iti puso ti tao, dagiti banbanag nga insagana ti Dios para kadagidiay mangay-ayat kenkuana.

—1 Corinto 2:9

27

Ti Dios Itukonna Kadatayo ti Pudno a Wayawaya

Ket kinuna ti Dios, Mangaramidtayo iti tao iti ladawantayo, kas kaaspingtayo: ket agturayda koma kadagiti ikan iti baybay, ken kadagiti tumatayab iti tangatang, ken kadagiti baka, ken iti intero a daga, ken iti tunggal agkarkarayam nga agkarkarayam iti daga.

—Genesis 1:26

Ti panangituray iti daga nga inted ti Dios iti sangatauan dina pinalubosan ti panangabusu wenna pananggundaway. Da Adan ken Eva ken dagiti kaputotanda ket nasken nga agbalin a naayat a mangay-aywan iti daga ken iti tunggal parsua nga adda iti dayta. Insurat ti Nasantoan a Surat, “Ti daga intedna kadagiti annak ti tao” (Sal. 115:16). Idi patien dagiti immuna a nagannaktayo ti kinaulbod a ti Dios ket managimbubukodan ken manglapped, naparmek ida ti manangallilaw ket ti panunotda ket naiyeg iti pannakaadipen kenkuana, “ta ti maysa a tao ket naparmek, isu met laeng ti naiyeg iti pannakaadipen” (2 Pedro 2:19). No sadino nga addaan idi da Adan ken Eva iti wayawaya isuda ken dagiti annakda ket naadipen itan iti diablo. Iti nakabutbutenga kanito kalpasan ti pannakatnag, nagparang nga awan ti pagnaan ti sangatauan no di ti awan gawayna a maikeddeng iti isu met laeng a di maliklikan a pannakadadael a kas ken Satanas ken dagiti dadduma pay a natnag nga anghel.

Kaskasdi adda naimbag a damag; Nangipaay ti Dios iti dalan a rummuar iti pannakaadipen kadakuada ken kadagiti kaputotanda. Tapno masaranget daytoy nga emerhensia, insao ti Dios dagitoy a sasao ken ni Satanas: “Ket ikabilkonto ti

panagbubusor iti nagbaetanmo ken ti babai, ken iti nagbaetan ti bin-im ken ti bin-ina” (Gen. 3:15). Ania daytoy a panaggiginnura?

Idi nagrebelde ni Satanas ken dagiti pasurotna iti Dios idiay langit, inaramidda dayta manipud iti saad ti nabayagen a relasionda iti Ama, Anak ken Espiritu Santo. Adu ti kapadasanda a mangammo iti ayat ti Dios ken awan ti rason a pagduaduaan ti kinaimbagna. Idi pinutedda ti bagbagida iti Dios a kas iti inaramidda, pinagbalinda ti bagbagida a di makabael a sumungbat iti Espiritu Santo. Babaen ti natangken a kinatangsitda, nasentensiaandan ti bagbagida iti sipngget ken kamaudiananna pannakalipat gapu ta dida kabaelan ti agbabawi ken agsubli iti Namarsua kadakuada.

Idi nagbasol da Adan ken Eva, inaramidda dayta manipud iti lugar a limitado ti pannakaammoda iti Dios ken limitado ti kapadasanda kenkuana. Naallilaw ida ni Satanas; saanda pay a nangaramid iti nakuenta a pangngeddeng a mangilaksid iti Namarsua kadakuada. Ti pannakaiyadayo ti sangatauan iti Dios ket saan nga awanan iti remedio. Ti kari ti Dios nga “ikabilna ti panagbubusor” iti nagbaetan ni Satanas ken ti babai ket isu ti orihinal a mensahe ti ebanghelio ti daga.

Siaasi nga inted ti Dios ti namnama kada Adan ken Eva ken kadagiti kaputotanda a kabaelan latta ti puso ken panunotda ti sumungbat iti Espiritu Santo—nalakada pay laeng a maapektaran iti ayat ti Dios. Saan koma a naan-anay ti pannakaadipen ti sangatauan ken Satanas. Agtalinaed a nasayaat ti wayawaya ti tunggal tao a manglimitar iti impluensia ni Satanas kadatayo ken mangipasigurado iti wayawayatayo a mangpili a makikappia iti Namarsua kadatayo.

Agsipud ta maisalakanto met ti parsua a mismo manipud iti pannakaadipen ti panagrupsa nga agturong iti nadayag a wayawaya dagiti annak ti Dios. (Rom. 8:21).

Agtakderkayo ngarud a sititibker iti wayawaya a pinagbalinnatayo a siwayawaya ni Cristo, ket dikay maigalut manen iti sangol ti pannakaadipen. (Gal. 5:1).

No wayawayaannakayto ngarud ti Anak, pudno a mawayawayaankayto. (Juan 8:36).

Isua ti dios daytoy a lubong binulsekna ti panunot dagiti saan a mamati, tapno saan nga agsilnag kadakuada ti lawag ti nadayag nga ebanghelio ni Cristo, nga isu ti ladawan ti Dios. Ta ti Dios, a nangibilin iti lawag nga agsilnag manipud iti sipnget, ket nagsilnag kadagiti pusotayo, tapno itedna ti lawag ti pannakaammo iti dayag ti Dios iti rupa ni Jesucristo. (2 Cor. 4:4, 6)

Saan kadi a panawenen tapno ibelleng ti nasipnget nga abbong ti legalismo ken di panagtutunos a nangabbong ni Satanas iti ebanghelio ni Cristo ken pilien ti agbalin a di makipaset iti agraraira a di pannakaawat iti naalumamay a Diostayo?

If ye continue in my word, then are ye my disciples indeed; And ye shall know the truth, and the truth shall make you free. —

Jesus (John 8:31–32)

Ti kinapudno ket ti naimbag a damag maipapan iti naalumamay a Diostayo!

Kastoy ti kuna ni Yahweh, Saan koma nga agpasindayag ti masirib a tao iti siribna, wenno ti mannakabalin a tao nga agpasindayag iti pigsana, saan koma nga agpasindayag ti nabaknang a tao iti kinabaknangna: Ngem ti agpasindayag nga agpasindayag iti daytoy, a maawatanna ken ammona kaniak, a siak ni Yahweh a mangaramid iti naayat a kinamanangngaasi, panangukom, ken kinalinteg, ditoy daga: ta kadagitoy a banag pagragsakak, ibagbagak ni Yahweh.

—Jeremias 9:23–24

Enkapsulasion

1. No umiso ti pannakaawat, nainkalintegang ti Biblia. Depinareng ken ipatarus ti Biblia ti bagina. (Isa. 1:18; 1 Cor. 2:13)
2. Saan nga iyanninaw dagiti wagas ken kapanunotantayo dagiti wagas ken kapanunotan ti Dios. (Isa. 55:8-9; Sal. 50:21)
3. Ti dayag ti Dios isu ti kababalinna. (Ex. 34:6-7; 2 Cor. 4:4, 6)
4. Ti Dios ket ayat. (1 Juan 4:8, 16).
5. Ti ayat ti Dios ket naan-anay a di managimbubukodan. (Juan 3:16-17; Roma 5:8)
6. Kasapulan ti ayat ti wayawaya. (Deut. 30:19-20; Juan 8:32, 36)
7. Ni Jesus ket Dios. (Juan 1:1-3, 14; Col. 1:13-17)
8. Ni Jesus ti natibker a paltiing ti Dios. (Heb. 1:3).
9. Saan a pulos nga agbaliw ti Dios. (Mal. 3:6; Heb. 13:8; Sant. 1:17)
10. Ti Dios ti Namarsua ken Manangsustiner—saan a ti mangdadael. (Gen. 1:1; Sal. 33:6, 9; Heb. 1:3; Lucas 9:56; Juan 10:10)
11. Ti saludsod a masuppiatan ket maipapan kadagiti prinsipio ti Dios iti panangituray—saan a maipapan iti pannakabalinna. (Gen. 3:1-5).
12. Ti pagarian ti Dios ket iturturayan ti linteg ti ayat—saan a babaen ti turay ti linteg. (Mat. 22:37-40; Gal. 5:14, 22-23)
13. Saan a pulos nga agusar ti Dios iti puersa. Parmekenna ti dakes babaen ti naimbag. (Mat. 5:43-48; Roma 12:20-21; Lucas 23:34)
14. Ni Satanas ket kabusor ti Dios ken maysa nga apo iti panangallilaw. (Juan 8:44; 2 Cor. 11:14; Apoc. 12:7-9; 1 Ped. 5:8)
15. Ti basol ket ti panangkita iti Dios a kas managserbi iti bagi ken saan a mapagtalkan. (Gen. 3:1-5; Col. 1:21).
16. Makapapatay ti basol—saan a ti Dios. (Rom. 6:23; Sant. 1:13-15)
17. Saannatayo nga ukomen ti Dios—ukomtayo ti bagitayo. (Juan 3:17-21; 5:22; 12:44-48; Mat. 7:1-5; Lucas 6:37; Roma 2:1-3)
18. Ti ebanghelio isu ti naimbag a damag maipapan iti Dios. (2 Cor. 4:3-6; Apoc. 14:6-7; Lucas 15:11-32; Juan 3:16-17; Roma 5:8)
19. Ti pannakaisalakan ket makaagas a panagkappia—saan a legal nga isyu dayta. (Marcos 2:16-17; Lucas 4:18-19; Aramid 28:27; 2 Cor. 5:18)
20. Ti panangammo iti Dios ket biag nga agnanayon. (Juan 17:3).